

Лезги газет

Жуван Ватан,
ватанэгълияр хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 39 (10632) хемис 25-сентябрь, 2014-йис WWW.LEZGI.ETNOSMI.RU

Нубатдин сессия

РД-дин Халкъдин Собранидин Аппаратдин информациядиннан аналитикадин отделди хабар гайвал, 23-сентябрдиз Дагъустандин парламентдин Президиумди Дагъустан Республикадин Халкъдин Собранидин вад лагъай сеферда эвер ганвай 41-сессия тухудай ваҳт тайинарна.

Заседание ачухуналди, Дагъустандин парламентдин спикерди къейд авурвал, сессияд ал гъялдай асул месэла "Дагъустан Республикадин "2014-йисан ва планламишнавай 2015 ва 2016-йисарин Дагъустан Республикадин республиканский бюджетдин гъакъиндай" Дагъустан Республикадин Закондик дегишвилер кухт жеда. Кылди къачуртла Республикадин бюджетдай финансамишзаявай Дагъустан Республикадин государствовин программаяр ва серенжемар, гъа гъисабдай яз Республикадин инвестициядин программани тимилларда. Гъа са вахтунда бюджетдин хиле квалахзаяв работници мажибар артухарунни фикризд къачунва. Хизри Шихсаидова депутатриз бюджетдик дегишвилер кухтунин гъавурда дузъ акъунис ва сечкичирал талукъ информация агақтарунис эвер гана. Сессия 2014-йисан 2-октябрдиз кылие тухун тайинарна.

Къимет "Дагпечатдин" киоскрай - 10 манат

Дербентдин 2000-йисан юбилейдиз гъазурвилер Сергей Меликов Дагъустанды

Накъ 24-сентябрдиз, Кеферпатан Кавказдин Федеральный округа РФ-дин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай векил (полпред) тир Сергей Меликов Дагъустандыз атана. Ина ам къве юкуз жеда.

Аэропортуна ам ва адахъ галай ксар Дагъустандин Кыл Рамазан Абдулатипова, СКФО-да РФ-дин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай векилдин заместитель Николай Лисинский, СКФО-да РФ-дин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай векилдин аппарата РД-дин Кылин федеральный инспектор Василий Колесникова, РД-дин Кылин ва Гъукуматдин Администрациядин руководителдин замести-

тель Исмаил Эфендиева къаршила-мишна.

Дагъустандиз атайвалди Сергей Меликов ва Рамазан Абдулатипов Дербент шеъердиз фена. Ана полпред Россиидин виридалайни къадим шеъер тир Дербентдин надир чайрихъ галаз таниш жеда: "Нарын-Къала" цитателдиз фифа, шеъердин виридалайни къульне паониз килигда, аник Жуъмя мискин, Мамедбекован куъне ва гъульгуз мукъва пайни акъатзава.

Рикъел хизиба, 2015-йисуз Дербент шеъердин 2000-йис тамам хъунихъ галаз алакъалу тир лап чехи шадвилер тешкилун пландиз къачунва. Идахъ галаз алакъалу яз накъ юбилияр - шеъерда "Дербент шеъер арадал атайдалай

инихъ 2000-йис тамам хъунин сувариз гъазурвилер акунин кар тешкилнавай гъал" темадай совещание эвер гана. Ана РФ-дин Президентдин полпредди ва Дагъустандин Кылии иштиракна.

Идахъ галаз сад хъиз, Сергей Меликова Дагъустан Республикада Террордиз акси тир квалах тухузай комиссиядин заседанидана иштиракна. Ам гъялкъа Дагъустанда Россиядин УФСБ-дин начальник Александр Мироновава РД-дин къенепатан краин министр Абдурашид Мегъамедова галазни гъурьушмиш жеда.

РД-дин Кылин ва Гъукуматдин пресс-къуллугъдиннин информациядин Управление

Республикадин Кылии художникрин тереф хвена

Дагъларин улькве - шикилра

ВЫСТАВКА

И иикъара Дагъустан Республикадин Кыл Рамазан Абдулатипова, "Дагъларин улькведен рангар" кыл гана, "Да-

гъустан" тъвар алай Алишверишин квалае ачухнавай шикилрин выставка да иштиракна. Лагъана къанда, и мярекат Дагъустандин халкъарин сеняткар вилерал ва гъакъни пешекар искуство дал машгъул ксариз күмек гунин му-

раддалди тешкилнавайди тир. Ам Махачкалада 17-24-сентябрдади кылие фена. Алишверишин квалин директор Назарали Жафарова лагъайвал,

▶ 5

МЕДЕНИЯТ

Велиеврин хизандин "Дагъларин везинар" ансамбль фад арадал атанатлани, сифте яз сельнедиз ам 1996-йисуз экъечина. Музыкадин лап къульне алат дадламдин күмекдади халкъдин милли музыкадин адетар хуззвай и десте бинедилай къве стхадикай ибарат тир.

▶ 19

СПОРТ

Ада дуньядин къве сеферда чемпион я. Ада жаванрин арада къвенкъечивал патал кылие фейи ақъажунрани гъалибвал къазанмишнаи. Ам 4 сеферда Россиядин, 5 сеферда Дагъустандин чемпионилин тварарин сагыбини я.

▶ 22

Кишин редактордин гаф

Күмекдиз эверзава

Мад сеферда "Лезги газет" келдайбурун фикир къведай иис патал ам кхинал желб хъийиз кланзана. Гъелбетда, исята Украина арадал атанвай йикни-шуван себеб яз Америка, Европадин Союздик акатзавай улквеяр Россиядин Федерации жезмай къван къвера тваз алахънава. Идахъ галаз алакъалу яз, вири улкведа хъиз, Дагъустандани шейерин къметар къвердавай хажж жезва.

Ихтиин четинвилера чи халкъ садрани къведра гътайди туш. ССРР тергайлани, гульгулнай пул къиметдай аватайлани, чал азиатар, зегъметар гзаф акъалтнай. Ятани халкъди вични хъвнай, дидед Чалалди акъудзавай "Лезги газетдин" иесивалин авунай.

4-сентябрдин "Лезги газетда" за исята арадал атанвай четинвилерал "Россиядин Почтади" къведай иисуз чи газет ахгъкарнай къа-чузвай гъякъи 594 манатдив къван хажж хъувун алава хъхънвайди къеднай. Икъван чавалди "Россиядин Почтадин" газет ахгъкардай къимет 540 манатни 80 кепек тиртла, гила адал 53 манатни 20 кепек алава хъувунва. Им къведай иис патал "Лезги газет" къвидай къимет 774 манат хъвана лагъай чал я. Идакай редакциядиз, гъамиша хъиз, анжах 180 манат амукузана.

"Лезги газетдин" редакция къведай тамам иисан вахтунда акъуддай 52 нумра анжах 180 манатдай низ клан хъйтлани маса гуз гъазур я. Кланзавайди газетар маса къчудай пул алай иисан 25-декабрдади редакциядин кассадиз гун я. Редакциядин счетдиз ракъуртайтани жеда. Ахпа, гъелбетда, акъуддай гъэр са газет, редакциядай хутахна, чайрал пай хъувунани кланда.

Бизнесдал машгъул жез кланзавайбуруз им менфятлу кар жеда, вични чи Дербент, Сулейман-Стальский, Мегъарамдухурун, Докъузпара, Ахцегъ, Рутул, Хив, Кыурагъ районра. Месела, Сулейман-Стальский районда и кардик къил кутаз кланзавай улакъ авай касдиз иисан вахтунда акъуддай газетар редакциядай чайрал хутахна пай хъувун вини къил виш гъазур манатдай акъвазда. "Лезги газет" анай агъа клан 2000 экземпляр къяз жеда. Гъелбетда, 774 манатдай варь, са къадар ужуз къиметдай. 500 манатдай 2000 газет къхъйтла, са миллион манат пул жеда. Идакай 360 гъазур манат редакциядин кассадиз гайила, рекъерин харжиярни хкудайла, 540 гъазур манатдин къазанжи амукузда. И кардал эгер са кас машгъул хъйтлана, азас гъэр ваца 45 гъазур манат къачудай мумкинвал арадал къведа, пуд кас машгъул хъйтлана - 15 гъазур манат.

Эгер и кар гъиле къаз кланзавайбуру чин районриз гъэр юкъуз рекъе къатзавай маршруткайрикай менфят къачун хъйтлана, мумкин я, жедай хийирдин къадар мадни артух хъун. И душушъща райцентрайз къван газетар ахгъкарнай бензиндихъ гудай хейлин пул къенят ииз жеда.

Гъелбетда, ихтиин касариз агъалийриз "Лезги газет" къвидай ихтияр, сифте нубатда, районрин администрацири гана кланда. Герек абур чин везифаяра ара датлана вахт-вахтунда тамамардай къанажагълу касар жедайвал ва агъалийривай къватлай пул вара-зара авуниз рехъ тагудайвал. Идалайни гъеъри, ихтиин касарин гъилера хувера газет къвинин къвалах тешкилдай ихтияр гузай документарни хвана кланда. Гъакл абуру "Лезги газетдин" редакциядихъ галаз чин хивез вири къвалахар гъа почтади хъиз тамамардайвилин гъакъиндай маҳсус икъарни кутунун лазим къведа.

Са кардал мадни фикир желб ииз кланзана. Алай вахтунда чи вири районра пресс-къулгъуптар тешкилнава. Ахцегъ райондин пресс-къулгъуптин къиле авай Алимов Максима алай иисан къвед лагъай паюна "Лезги газетдин" галаз икъар кутгунна, 170 газет чи типографиядай чкадал хутахиз пай хъийизва. Амай районривайн, эгер абуру "Лезги газетдин" редакциядиз къумек гуз кланзавайла, адалай чешне къачуз, газет района хъвинин, ам типографиядай чайрал ахгъкарнин ва хъеъбуруз пай хъувунин къвалахар гъа чин пресс-къулгъуптар ташумишиж жеда. И душушъща абурузни чеб патал хейлин таъватар къазанмишдай мумкинвал арадал къведа.

Базардин экономикадин шартлара чи чал, газетар, литература, культура, искусство хуун патал чахъ авай вири мумкинвилерикай менфят къачунна кланда. Районрин, карханайрин, идарайрин къилевайбу, чи вири интеллигенция, чи вири халкъ галачиз са "Лезги газетдин" редакциядин коллективдивай им къилиз акъуддай жедай кар туш. Вични алай вахтунда арадал атанвай шартлара.

"Лезги газетдин" редакциядай почтар ахгъкар хъийизвай монополист тир "Россиядин Почтади" галаз гъуьжетар гзаф авуна. Алай вахтундани ара датлана гъуьжетар иизвай. Ятани гъелелег абуру къунвай, чеб патал хийирлу, рехъ дегишарзавач. Гила "Россиядин Почтади" акционироватунив эгечинава. Идани къилдин касарин гъиле адан регъуль чутхвар гътатла, гъалар хъсан терефдихъ дегиши жедайдак умудар кутаз таввач.

Чи "Россиядин Почтадин" каталогда "Лезги газет" тунва. Къведай иис патал районрин почтайрин отделенияни 774 манатдай "Лезги газет" къхинал са раҳунни алачиз машгъул жеда. Амма и къиметдай чи хейлин ватанэгълийривай ам къяз жеда. Гъавиляй чун алава чарайр акуниз мажбур хъянва. Гъелбетда, чи чи халкъдин арадай ахътнавай агъвалу касар чин мукъва-къилийриз, пенсионериз, кесибиз "Лезги газет" къвинин карда алакъадай къумекар гуник еке умудар кутазва.

Гъульметлубур, 2015-йисуз "Лезги газетди" вичин 95 иисан, гъакл Ватандин Чехи даведа улкведин халкъари Чехи Гъалибвал къазанмишдайлай инихъ 70 иис тамам хъвинин юбилеяр къед жийидайнин рикъелай ракъурмир.

Дагъустан къвачел ахъкалдарда

1 ◀

ишлемишунаш лап еке буржар хъванвай. Гъульнуун алишверишдин портуни, транспортдин къурулушди, аэропортун чин мумкинвилерилай хейлин агъуз тир дережада аваз къвалахавай. Алай вахтунда и къурулушар къвачел ахъкалдар хъийизва. Эхиримжи иисни зуран вахтунда тухвай къвалахдин нетижада экономика вилик тухунин еришрал гъалтайла, чун Россиядин Федерациида къенкъечи чайрал акъатнава. Промышленность вилик финал гъалтайла, - сад лагъай чкадал, налогар кватаунин еришрал гъалтайла - квуд лагъай чкадал. Чна ВРП-див гекъигайла къватлазавай налограт гъалтайла пай 1,6 процентдин артухарнава. Эгер чалай 2017-йисалди къвердавай вилик финин барадай чи план къилиз акъуддиз алакъайла, чна и делил 5 процентдив агакъайдалв артухарнава. Эгер алай вахтунда налог 26 миллиард манатдин къадарда аваз къватлазава, гележегда чавай къватлазавай налогрин къадар 50 миллиард манатдив агакъариз, гъа идалди федеральный централдай аслувили дережа агъузариз алакъада.

Алатнавай девирда властдин органлиз ихтибар авунин гъалар арадал хизж хъана. Имни еке кар я. Чна республикадин Гъукуматдин состав 40 процентдин дегишарна, и къвалах гилани давам жезва. Эхиримжи 23 иисуз сифте яз Дагъустан, государстводин властдин органрин къвалахдин менфятлувиле гъалтайла, гзаф менфятлувиле къвалахавай субъектин трин жердик акатнава. Виридалайни къилинди лагъайла, Россиядин Президент ва Гъукумат чи гъвурда гътазава ва абуру чаз къумекни иизвай".

Р.Абдулатипова республикадиз Кеферпатан Кавказдин краин рекъяй министр Л.Кузнецова еке къумек гузвайди, са жерге программаяр саналди къилиз акъуддайвайди къетлендаказ къеднай. "Республика вилик тухунин кар алай программаяр активдаказ бажармишава. Гъэр ваца зав ва республикадин Гъукуматдин Председателдив и программаяр къилиз акъудуниз талукъ докладар агакъазава, чна иизвай къвалахар сад-садав гекъигава. Чаз республикада программадин бинедаллас идара авунин къвалах къайдадик кутаз кланзана. Къе чи вилик акъвазнавай къилин везифа Дагъустан нафакъчилини къалубдилай менфятлувиле вилик финин къалубдал алуудникай ибарат я".

Рамазан Абдулатипова мадни къед авурул, республикади Гуржистандихъ, Азербайжандихъ, Эрменистандихъ, Абхазиядихъ, Осетиядихъ галаз алакъаяр пайгардик кутуниз интерес иизвай.

СУАЛ: Здравоохранение Дагъустанда виридалайни хци темайрикай сад я амукузава. Алай иисуз здравоохранение цийи хъувунин сергъятра аваз, РФ-дин здравоохраненидин министрдин гафарадли, и хел финансамишун къве сеферда артухарна. ФАП-ар, сагъар хъийидай идара яр агакъазава, перинатальный центр эцигун пландик кутунва. Гъа и вахтунда медицинадин рекъяй къуллугъяр авунин дережа лап къинибуруй са чкадал ала. Мисал яз, республикадин клинический больница коррупциядиз рехъ гузва. Ихтиин гъалдай гъикл экъечда?

ЖАВАБ: Коррупциядиз акси дарман акъуднайди тиртла, сифте нубатда дарман медицинадин идара яр къвалахавай дутхтурриз, медсестрайз ва санитаркайриз гана клан жедай. Амма ахътнин дарман авач.

Чна 32 больница къилин дутхурар дегишарна. Медицинадин хейлин идара яр лап къеви сефердик къалубуланди къайда тваз алакъана. РКБ-дани къайда твазва. Къиле РД-дин здравоохраненидин министр аваз къвалахда къайда твадай маҳсус комиссия тешкилнава. Технологияр фикирда къуртла, республикада медицинадин жигъетдай къуллугъяр авунин дережа бес къадар винизди я. Медработникар ихтибардай аватун себеб я инсанар чеб сагъар хъийиз республикадин сергъятрилай къерехда авай чайкъиз физва. Чавай пешекарвилин виниз тир технологийрал бинелу къумекар гуз жеда. Мад са месэла ава: поликлиникайрин къуллугъяр лазим тир дережада аваз кардик кутунвачир. И жигъетдай гъалар къайдадик къутунвачир.

СУАЛ: Республикан вилик мажибар агъзбурз, хуун, образовандин идара яр материалдии техникадалди са акъван хъсандин таъмин тушиз хъун хътина са къадар месэлайр акъвазна. И месэлайр гъялун патал гъильтиин серенжемар къабулзава?

ЖАВАБ: Алатай иисуз чна муаллимринг мажибар хажжана. Алай вахтунда ихтиин къурулуш кардик ква: эгер муаллимди менфятлудаказ къвалахаватла, эда еке мажибди къачузва. Муаллимринг дутхтурриз мажибар хажжун чарасуз тирдакай гаф буру пугъузва, амма образовандин, медицинадин рекъяй иизвай къуллугъярн ери хажжун чарасуз тирдакай рахазвайбурун къадар тимил я. Иизвай къуллугъярн еридин патахъай жаваб гун герек я.

Алай иисуз сифте яз къеви серенжемар къабулунин нетижада ЕГЭ ерилудаказ тухуз алакъана. Робонадзордихъ галаз чна саналди тир серенжемар къабулунин нетижада и карда къайда тваз хъана. Чна предметный комиссийринг вири руководителар дегишарна. Нетижада Дагъустан ЕГЭ лап михъидаказ тухвай чайкърик сад яз гъисабиз жеда. Аялри да виде-бубайри и кардикай - "месэла гъялдай" чкадал къелун лазим тирдакай - фикир авун лазим къведа. Школайрин материально-технический базадикай рахайла, Дагъустанда "Гележегдин школа" программа къилиз акъуддазава. И программадик республикадин 460 школа гъеле кутунва. Къилинди квекай ибарат я лагъайла, чаз складра школаяр патал тайнарнавай, амма абурув агакъар тавунвай 5 миллиард манатдин тадаракар авайди малум хъана.

СУАЛ: Къуне къунши регионрихъ галаз гъикъван держада санал къвалахаватла? Мад са суал: Россиядин Федерациидиз талукъ яз кардик кутунвай санкцийринг Дагъустандиз гъи тегъерда таъсира?

ЖАВАБ: Зун инаниши тирвал, къунширихъ галаз экономикадин, культурадин жигъетдай санал къвалахун исята авайдалай виниз тир дережада хажжун герек я. Дагъустандин къвалаев гурлудаказ вилик физва Азербайжан Республика гва, чахъ лагъайла саналди тир са проектни авачир. Зун Ильгъам Алиевахъ галаз гуруьши хъайдалай гульгуни зча саналди тир са жерге проектириз рехъ ачухна. Алай вахтунда Азербайжан Дербент шегъерда Гъейдар Алиеван къуче цийикла тукъуль хъувунал машгъул я, гъа са вахтунда Олимпийский комплексни эцигда, коммерциядиз са жерге проектириз шущедин промышленность патал къум гъазурунин талукъ проектни ава.

Санкцийринг рахайла, абуру чун хейлин рекъе-ривич таъминарзавай ва маса пачагъульрилай аслу хъана къан тийизвай улкве тирдакай фикир авуниз мажбурсава. Чна суръетдихъ галаз алакъалу, хуурьун майишатдин хилер активламишунин барадай гъахъти къвалах тухузва: хуурьун майишатдин продукция хъудай ва гъялдай логистикадин централдай тешкилзава, парникрин майишатар арадал гъизава. Эгер 50 гектардин майданда парникар кутаз хъайла, чавай Дагъустанни, чи улкведин хейлин маса регионарни ийса къилай-къилди продукцияданди таъминарз жеда. Вири Россияда авай муштрема Дагъустандай тир ерилу хуурьун майишатдин продукцияданди таминарн патал чахъ гзаф проектар са гзаф мумкинвилер ава.

Промышленностни вилик физва. Чна къецепатан улквеяй гъизвай товарар жуванбурулди эvez авунин къвалах тухузва. "Дагдизель" заводда са жерге четинвилер арадал атана, гъикл лагъайла ана гъазурунин шеъэр патал са къадар деталар Украина надай гъизвайди тир. Алай вахтунда торпедаяр туль-кулърнава, анра къецепатан улквеяй гъанвай комплектламишдай шеъэр ишлемишнава. Чина гъазурунавай ахътин шеъэр къецепатан улквеяй гъизвайбурулай хейлин жигъетдай гъатта виниз тир дережада хажжун герек я. Чахъ станокар акъуддай промышленность тешкилунин рекъяй еке планар ава. Чна вере-вирдер авуна са алай аямдин производство кардик кутаз жедай 800 агъзур квадратный метрдин промышленный майданар жагъурна.

СУАЛ: Дагъустанда логистикадин, транспортдин системадин барадай гъихъти гъалар ава?

ЖАВАБ: Дагъустан - им транспортдин чехи узел я. Иной Федеральный рехъ, ракъун рехъ фенва. Чахъ гульгуни хъсан порт, аэропорт ава. Алай вахтунда чна Федеральный центрдин къумекни галаз самолетар чавуз хажж жедай ва чилел ацукаль зул цийикла тукъуль хъийизва. Аэропортунин цийидаррамат эцигда, къвалахар гъеле тухузва. Федеральный шеъре рекъени лап гзаф къвалах тухузва.

ракна. Абуру чпиз идалай гзаф дережада ватанпесвилин маса мярекат акурди туш пугъузай. Чна международный террористар куквайрайдалай иних 15 иис тамам хууниз талукварнавай серенжемарни кыле тухвана. Чна Игитар тир аскерриз, ополченчерииз, генералриз наградаир гана. Ашкара хайивал, Дагъустандин территорияда международный террористрин винел гъалибвал къазанмишуник пай кутунай тъич са наградани агаък тавур са кас амай, амни Владимир Путин тир. 13 сентябрьдиз за адаа "Дагъустан Республикадин вилик лайихлувилерай" орден гүнин гъакъиндай Указдал къулчугуна. Им чин чуухун лагъай чал туш, им а чавуз чаз регъбервал гайи, исядани регъбервал гузваи касдиз чи патай "сагърай" пугъун я.

СУАЛ: Мегъарамдухурун райондин агъалийри Азербайжанды Самур вацай къадарсуз гзаф яд къаучузвойдан, идани күраргы хунал гъизвайдан гъакъиндай малумарзава. Республикийрин дережайра и месэла гыкъ гъялзана?

ЖАВАБ: Чун Азербайжандын къуншидал, са къадар дережада санал яшамиш жезва. Чи ала-къайра къурагъвал арадал атун тавун вахиблу я. И барадай, сантай къаучурла, тъич са жуъредин че-тинвилерни гъалтзава. Месэляяр сада-садалай на-разивал къалурунади въаъ, саналди тир къвалах къайдадик кутунади гъялун перек я. Арадал къев-зваи месэляяр саналди икърар кутунин гъисабдай гъялиз жеда.

СУАЛ: Къурбанд-суварин юкъуз мусурманри къурбанд яз гъайванар тукъвазва. Москвадин къу-рупуди вири и търекатар лазим тир дережада аваз кыле тухудай мумкинвал гузва. Бязибуру гъайванар къвалаерин гъялтран кваз тукъвазва, гъа идалди москвийрин патай наразивал арадал гъиз-ва. Ихтиин крари гележегда москвазгълийрих га-ла兹 чи алакъаяр члур тийидайвал Квез и барадай къватнавай тежрибадих га-ла兹 Москвадин влас-тар танишариз кланзавачи?

ЖАВАБ: Гъар гыкъ ятгани, и въа я маса халкъдин адетар күн яшамиш жез фенвай региондин адет-рих га-ла兹 тайин тир дережада къадай гъалдиз гъун перек я. Күн акъятнавай чайриин асуул адетрал амална кланда. И темадикай ракайта, заз чизвайлар, Москвадин гъукуматди и барадай хейлин края гъеле авунва, къурбандзай гъайванар тукъун патал тайин тир чайяр чара авуна. Амма къе Күне и сувал ганватла, и месэла за октябрдин сифте къилем-ра Москвадин руководстводих га-ла兹 гуруушмиш жедай чавуз мад сеферда къарагъарда.

СУАЛ: Москвада въа чи улькведин маса шегъ-ерра яшамиш жезвай жегъиль касариз алакъдинни мариатдин тербия гүнин жигъетдай гъыхти-къвалах тухузва?

ЖАВАБ: И барадай тукъуровнавай вири серен-жемар кылииз акъудзава. Чна Россиядин халкъарин Конгресс, культурадинни инвестициядин форум тухвана, адетдин культурадин централай теш-килзава, инсанрал милли парталар алукъизава, абу-руз михъивилер алам иийз, агъзур ийсаради кардик квай проводовой ва алакъдин къанунрал алам иийз чирзава. За фикривайлар, вири и кра-ри тайин нетижек гуда. СМИ-ри къвалахзава, абуру чи вири къвалах ачухдаказ къалурзава. Амма, зун инаниш тирвал, и рекъял мадни лап гзаф къвалах тухун, вични датлана кыле тухун перек я.

СУАЛ: Москвада Дагъустандин жегъилар феде-ральный властар чинин гъавурда гъаттавунал ра-салмиш жезва. Мисал яз, жегъиль касаривай ина чинин бизнес тешкилиз въа я гъеъеншариз таҳъунин хейлин душушшар малум я. Идалайни башкъа, Москвадин хейлин компанийрих Дагъустандай тир жегъилар къвалахал къабулунал къадагъа эцигзавай къенепатан документава. Ихтиин кра-ри чи стхайрих га-ла兹 сад-садан гъавурда аку-низ са гъыхтиин ятгани дережада күмек гузвани мегер? И месэла гъялун патал федеральный вла-стар вуч иийз гъазур я?

ЖАВАБ: Чна мукъвал-мукъвал, республикадай масанриз физ, санал тир серенжемар, тъа гъисабдай Дагъустандин Ийкъар кыле тухузва. Чи республи-кадин халкъарин культурадин девлетлуулвас къалурзава, РФ-дин са жерге субъектрих га-ла兹 икъраар кутлунзава. Чна улькведин регионра кардик квай чи векилханайрин культурадин централай къвалах цийи хъийизва. Инсанриз Дагъустанда хъсанвилхъ гъихтиин дегишвилер кыле физватла, и кар патал вуч иийзватла акурла, идани Дагъустандай тир касарив эгечизавай тегъердиз хъсан патахъай таъсиризава. Гъелбетда, республикадиз регъбервал гузваи дөвирда завай экономикада гъалар лап аквадайвал къайдадик кухтаз алакъада, амма за общественный къа-нажагъ жезмай къван дегишшарун, культурадиз таъ-сир авун, Дагъустанда дегишвилер кыле тухунин, ам къвачел алхъалдарунин, маса халкъарих га-ла兹 санал къвалахунин барадай философиилин план тун перек я.

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

"Ша чна саналди Ватан аваданла-мишин!" - эверун-лишандик кваз 19-сен-тябрьдиз Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам общественный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Агъадих чна газет келзайб-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин залда райондин руководство элкъвеи столдин къайдада чадин карчийрих га-ла兹 гуруушши хъана. Мярекатдин мурад-метлеб къалурзавай гаф раху-нади, ам обществоенный "Возрожде-ние" фондунин векил Сергей Валерье-вич ЕЛИСЕЕВА ачуна ва кылени тух-вани. Ахчегъайрайадминистрациядин

Георгий Лезгинцеван 100 йис

Имтигъанрай имтигъанриз фейиди

Мердали ЖАЛИЛОВ

Несилар фида, ирс амукуда. Бес Лезгинцевар хътиң рухвайри гыыхтиң ирс тұна?! Бязибурун ирсиникай кхъидайла, ктабар бес жеда. Лезгинцеварни гъакя.

И мукъвара вичин 100 йисан юбилей жезвай **Георгий ЛЕЗГИНЦЕВАЙ** - машыр революционер, Советтин государстводин сад лагъай рөгъберлин жергеда аваз, цийи эсилнесил арадал атуниз къулугъай финансист, армиядин генерал **Михаил (Мегъамед) ЛЕЗГИНЦЕВАН** сад лагъай хцикай, флотдин адмиралдикай, алимдикай, писателдикай, общественно-политический деятелдикай кхъиз гатумайла, заз адакай чи халъкин рухвайри авур близи кхъинар ва раҳунар рикел хкун хъсан яз акуна.

Шихзада ЮСУФОВ, писатель, журналистта таржумачи:

...Ингэ зун Москвада ава. Илимдинни ахтармишунардай "ВНИПРОЗОЛОТО" институт жағъурун заз са артух четин акъвазнан. Заз институтдин коридорда ва адап директор Лезгинцеван кабинетдин ракларихъ газа инсанар галаз акуна. Абур, чиндердияр аваз, ульткедин жуъреба-жүре пиплерай атанвай пешекарар, алимар тир. Мад къе ыш, хиялна за, къе зун Лезгинцеван патав акъатда. Пака къеда ман лагъана, заз элкъевна хъфыз кланзай. И арада са чехи стодихъ ацуқынавай дишельди, ваз вуж герекзана лагъана, зазай хабар къуна. Ам Лезгинцеван секретарь тир. За Лезгинцеваз зун атуникай хабар гун талабна. Дагъустандай атанвайди, Республикадин лезги чалал акъатзая газетдин работник тирди лагъана. Лезгинцеваз чар кхъей журналист Шихзада Юсуфов. Адавай зун мус къабулиз жедатай чир хъана кланзай.

Дишельги Лезгинцеван кабинетдиз гъахъна. Са герендиляй аның эхкъечай секретарди къват! хъанайбүрхъ элкъевна лагъана: "Юлдашар, къе совещание жеда. Георгий Михайловича квездек пака сядын къуда атун теклифзала... Амма ваз вичин патав атун теклифна Георгий Михайловича", - лагъана заз адап секретарди.

Лезгинцеван кабинетдик квай къве яцу рак, адептдин ракларар хъиз, зазай гъасытда ачушихъ хъанач. Къуват эцигун лазим хъана. Зун кабинетдиз гъахъзамазди, мегъун кларасдин чехи стодихъ къарагъана, бурма расу чарарин, къакъан буйдин, фирягъ къунер авай, са акъван яш тахъванай натара затим, плузаррал хуш хъвер алаз, зи къаншардиз атана. Чна чун къужахламишна. "Заз чар кхъей журналист вун тушни, юлдаш Юсуфов", - лагъана ада, заз вичин патав гвай креслода ацуқын теклифина. Са куруп хваш-бешдилай, жузун - качузунрилай гызынни Георгий Михайлович Лезгинцева завай тыйи мульманхана акъвазнаватла хабар къуна. "Пака, - лагъана ада, - за ви патав машин рагъурда. Вун заз чи къвале мугъман жеда.."

Рамазан ИБРАГИМХАЛИЛОВ, тарихчи, "Лезгинцевар" фондуниң председатель:

"...Владимир Ильич Ленинхъ галаз санал Кремлда Советтин государстводин финансир сад лагъай наркомвиле ва Малый Совнаркомдин членвиле къвалахай дагъви хва Лезгинцев Мегъамедан ва урус дишельли Ленадин хизанды 1914-йисан октябрдин ваца Ленинград шегъерда гележегдин чехи алим, Гъульерин Флотдин адмирал ва зурба писатель Лезгинцев Георгий Михайлович (Гъульсейн Мегъамедович) арадал атана.

Чехи революционердин сифтегъан велед я лагъана, Георгий Михайловичас регъятвилин умумыр акунач, я ам ахътиң кысметдихъ калтукту авунач. Адан умумыр а девирдин зегъметчи флейерин ва студентрин арада кылы фена. 14 йисан яшда авайла, рабфақда келзаяв ам вичин таярихъ галаз гъевеслудаказ, комсомолдин путевкадалди Заполярьеин эцигунардай кархайнайриз акъатна.

Гъульынлай ада Ленинграддин Горный институт хъсан нетижайралди күтъягына. Институт акъалтларайдал гыгуынни Георгий Лезгинцева Якутияда, Чукотка, Магадана, Кузбассда, масанара, чиликай руда худдай цийи-цийи мяденар ачушихъ, къвалахна.

Георгий Михайловича зегъмет чулагуз башламишай сифте йикъарилий улькведен лап четин шартлар авай чакра гъакъисагъвал ва къегъальвал къалурна. Гъа са вахтунда вичихъ галаз санал зегъмет чулагузтай рабочий классдин векилприкай, абурун умумырдикай, арадал къевзязи цийи еке нетижайрикай газетизни журналриз ("Полярная правда", "Вечерний Киев", "Кузбасс", "Магаданская правда", "Литературная газета", "Советская Россия", "Огонек", "Знамя") очеркар, мақалаяр, повестар кхъиз хъана.

Абурун гыгуынлаз келзаявайбурув "Инженер Северцев", "Кеферпата", "Рудознатцы", "Человек с гор" ва маса ктабар ага-къарна. И метлеблу эсерра - романра ва повестра Лезгинцева рабочий классдин векилрин зегъмет ва умумыр, Ватандыкай абурун рикел кун, жегиль неслидиз гыыхтиң кылихар ва фикирар хъана кландатла, илимдинни техникадин прогрессдин девирда майишатдиз гъикр рөгъбервал гана кландатла ва икел мад маса месслэяр ачуҳдаказ къарагъарна..."

Эхъ, дустар! Ихътиң рикел хуникилай гыгуынни сүгъбет ийиз зазни регъят жезва. Гъык хъи, Георгий Михайлович Лезгинцев патавай аквадай, адан сүгъбетрихъ яб акалдай мумкинвал зазни хъана.

Им 1990-йисан иондин сифте йикъарикий сад тир. Махачкъалада, А. С. Пушкинан тіварунихъ галай библиотека (гилан Милли библиотека гъелье эцигна күтъягънавачи) писатель ва журналист Шихзада Юсуфова документрин бинедаллаз кхъенвай "Лезгинцев-революциян хва" тівар алай ктабдин презентация (сифте яз таниш хъун) кылы физтай. Иниз Москвадай Михаил Лезгинцеван хва, Гъульерин Флотдин адмирал Георгий Михайлович Лезгинцеви хтанавай.

Бес! Буладикай цийи ктаб акъатуни ам акъалтлай жуъреда руғламишнавай. За а мирактадай вижеве репортаж кхъенай ва гъа йисан 8-августидиз акъатай "Коммунист" газетда (гилан "Лезги газет") чапни авунай.

Буладикай кхъенвай ктабдикай рахадайла, мугъманди Шихзада Юсуфован къваладиз виниз тир къимет гана, ам гъакъикъатдиз лап мукъва тирди къейднай. Ахла вичай, амай стхайрикай, вахакай, вичиз буладин ватан акуни авунвай таъсирдикай сүгъбетнай.

Ада генани а кар къейднай хъи, эгер, мирактадин иштиракири теклифнавайвал, ктабдиз Республикадин премия гун хъайлита, им кутунавай кар ва гъа са чаваз чи государстводин лап чехи деятерликай сад хъай дағъустанви хва Михаил Лезгинцевазни гъурмет авун жедай.

Георгий Михайловича, чехи аудиторияда трибунадихъ акъвазна, галай-галайвал сүгъбет ийизвай, мирактадин иштиракири сүллариз жавабар гузай. А къамат зи рикелай, белки, садрани алатда. Фотожурналист **Т.МЕГЪАМЕДОВА** а шикил чи газетдани чапнай.

Яшар 75-далай алатнавай, къакъан буй авай адмирал лезги интеллигенциядикин бекилрин юкъва аваз чи Республикадин хейлип

районра, хуърера, карханайра, идарайра, колективра хъанвай. Вичин винел патан акунриз килигайла, ам лезги я, лезгидин хва я, белки, парабуру луѓудачир. Расу чырап, расу вилер, михъи урус чылал рахун... Амма аламатдин жуъреда адахъ лезгийриз хас туынтал, гъвечи-чехидан таъсиб чуугун, дидедин, вахан, рушан вилик жув секинарун, яшлубуруз гъурмет авун - ихътиң хесетар хкатна чир жезвай. Вич яшлуди хъунис килгина, дагъвири азаны рикивай гъурмет-заяв, амма къадарсуз тарифарни къабулзацир. Хъсан ихтилат ван хъайила, ам аял хъиз шад жезвай. Пашман хабарди гъакъван фад пашманарни ийизвай. Хай бубадин ватан - Къурагъ дере, Гияр шегъер, Штулар, Ах-цегъар, Къурушар, Кылар, Дербент акуни ам руғыдай газа рази авунвай. Гъакъван аз мукъабурни, миресарни, багърияри жағынай.

А.С.Пушкинан тіварунихъ галай библиотекада писатель Ш.Юсуфован ктабдин презентация кылы фидалди вилик Георгий Лезгинцева вадаҳъ галай маса ксар - лезги интеллигенциядикин векилар сифте Стап Сулейманан багъдиз, адан сурал цүквер эңгиз, фенай. "ХХ асирдин Гомеракай" Георгий Михайловичас газа чизвай, амма сур - гүмбет икел мукъувай акунвачир. Дағъустандиз хтуни аз Сулейман ва адап ватанни мукъувай чир жедай мумкинвал гана. И кардални ада шадвалзаяв.

Интеллигенциядикин векилрин са еке десте а къуз Михаил Лезгинцеван тіварунихъ галай күчедизни килигиз, ана яшамиш жезвай айвалийриз салам гузни фенай.

Гила ингье библиотекадин чехи залда келзаявайбур, писателар, журналистар, алимар, студенттар газа къват! хъана. Вирибуруз аквадай чекадал "Умумырдин генг реҳт къуна" тівар ганвай Лезгинцевин ирсиниз тапуқъ еке стенд түккүрнавай. Чна Георгий Михайловича кхъенвай "Рудознатцы", "Кеферпата", "Инженер Северцев" ктабриз, адан гъиликай хкатнавай маракылу макъалайриз, чи улькведен чилиперин ва гъульерин девлетар ахтармишиз, ада атланвай къван рекъерин картайриз дикъетдивди фикир гана. Гуя ақл тир, чунни чи зурба ватанэгълидихъ галаз санал чехи чилелай элкъевзай.

Георгий Лезгинцев трибунадихъ атун, вичин буладин ва хизандын къисметрикай сүгъбет авун вирида эрзиманвиледи гызлемешзаявай. Адмиралынин парталар ва государстводин чехи наградаја хурдал алай эгли итимдин акуни вирибурук эрк ва дамаҳдин гыссер кутазвай. Вичин буладин гъакъында дағъвири, иллаки лезгийри ийизвай фикиррикай чир хъайила, Георгий Михайловичавай шадвилин нақъвар чуынхъиз жезвачир.

Гъакъынадан Лезгинцевин хизандын умумырдин рекъер регъятбур хъаначтани, асирра чин тіварарап баркалла гъидайбур хъана. Маса къисмет абуруз къанни хъана жеди.

Георгий Михайлович Лезгинцева вичин буладикай акъван метлеблу ктаб кхъей писатель ва журналист Шихзада Юсуфован рикелин сидквидай сагърай лагъанай. Гъа йисуз Ш.Юсуфов СССР-дин писательин Союздын членилени къабулнай.

Вахтар фена. 1994-йисуз, гъайиф хъи, чав Москвадай чулав хабар акайнай: 80 йисан яшда аваз Г.М.Лезгинцев рагъметдиз фена. Чахъ ада тунвай ктабар, илмидин ахтармишунар, ада ачуҳай чехи мяденар ва камалдин хийрлар меслтарат, адахъ галаз санал ягъай шикилар ама.

Йисар, вахтар, генани фида. Амма Лезгинцевар хътиң рухвайрин тіварар чи рикелай алатда.

Са алава. Лезгинцевин хизандыз баҳшна чи меркезда зурба памятник хажавай-дакай чи газетда газа сеффера кхъейди я.

Амма чавай а кар сакланы беѓемариз жезвач. И кар патал чи жумарт рухвайрини рушари чин пай мадни кутхун, гъич тахъайтла са миллион манат пул къват! хъувун герек жезва.

Памятник гъазур хъанвайди я. Ам чекадал тухвани, динжарун я кланзамайди... И юртни чаз аквада!.. Иншаллалгъ...

Ағыалийриз къулайвал патал

АЧУХ ВЛАСТЬ

Нурдин РАШИДОВ

Алатай хемис юкъуз "Дагъустан" РИА-да (Республиканско Информационное Агентство) "Ачух власть" проектдин сергъятра аваз пресс-конференция кылы фена. Дағъустан Республикадин алакъадин ва телекоммуникацийин министр **Сефер АЛИЕВАХЪ** галаз тешкилай и мярекатда республикадин газетринни телекомпанийин журналистри иштиракна.

Пресс-конференция ачухунади, "Дагъустан РИА-дин, векил Джума Мугутдиновади газ мұгъмандыз гана.

Сефер Алиева къват! хъанвайбуруз вич кылы акъвазнавай министерстии газа функцийин (везифайри) центрайр (МФЦ-многофункциональный центр), гъакъни электронный документооборотдин сеть гөгъеншарунин карда тухузай къвалахдикай сүгъбетна. Министри къейд авурувал, республикада МФЦ-рин күмекәдап 116-дав агақынна государстводин ва муниципалны күллугъар ийизва. Йисан эхирдалди ЗАГС-дин къуллугъарни электронный къайдада ийдайдал я. Вири МФЦ-ра къуллугъар "са дақлардин" къайдада аваз ийизва. И къвалах Россиядин Федерациядин Президентдин "майдын указар" кылиз акъудун яз ийизвайди я.

Вичин ағыалийриз къулай хъун патал тестикъарнавай схемадин бинедаллаз Дағъустан Республикада 2015-йисан эхирдалди 55 МФЦ ачухдайдал я. Гъа са вахтунда къевдейдай йисан эхирдалди республикада МФЦ-рин 360 оғисди чинин рақарар ачухда.

- Алай вахтунда РД-да ачухна кардик кутунвай 13 МФЦ-ди Каспийск, Махачкъала, Кызылорта, Дағъустандын Огни шегъерра, гъакъни Гумбет, Докъузпара, Къарабудаҳкент, Кумторъала, Къули, Новолак, Леваша, Мегъарамдхурун ва Бабаорт районна къвалах гөгъеншарнава, - давамарна Сефер Алиева.

Министр мадни 2013-йисан 11-ноябрдилай кар бажармишавай куруулушда тешкилнавай документооборотдин къайдадал акъвазна. "Алай вахтунда чна документооборотдин къайда муниципальный тешкиларин ва шегъеррин дөрежада аваз кардик кутунин къвалах тухузва. Йисан эхирдалди и сеттик Счетный палата, Избирком ва маса куруулушар ақатда, - алана хъувуна министриди. Докладчици къват! хъанвайбуруз гъакъ 25-26-сентябрьдиз Республикада "Рекъемрин регион-электронный Д

Форум “Россиядин Кавказ”

Гъар йисуз кыле тухуда

ПОЛИТИКАДИН УМУРЫ

Хийир ЭМИРОВ

Махачкъала шегъерда са гъафтеда кыле феи “Россиядин Кавказ” тъвар алай международныи политологиядин форумди вичин къвалах акъалтарна. Мярекатдин эхиримжи юкъуз Дагъустан Республикадин милли политикадин рекъяй министрдин везифаир тамамарзваи Зикрула Ильясов форумдин ва “Каспий” тъвар алай полититологиядин школадин иштиракчийрихъ галаз гурушиши хъана.

Ада лагъайвал, политологиядин важибул мярекатда гзаф чакрай атанвай са шумуд виш касди иштиракна. Абуруз Кавказ ва гъа гъисабдай яз Дагъларин ульквени са шумуд терефдихъай акуна. Мугъманрин фикир желбай месэлайарни, чакаян гзаф хъана. Вири сад хъана кыле тухваи forumn вичин маъсаддив агакъна. Иллаки политологиядин школадин нетижаяр тариф ийиз жедайбур я. Москвадан атанвай алимри и къвалах къейдна ва аллатай йисав гекъигайла политологиядин школадиз атай касарин чирвилерин дережа хажх хъанвайди малумарна.

- Гъелбетда, сад лагъай сеферда тухувай мярекатда гъиль агакъ тавур месэлайарни амукъна, - лагъана З.Ильясова. И татугайвал арадай акъудун, герек серенжемар къабулун патал республикади, исполнительный властдин органи, гражданвилин обществодин институтти, муниципалитеттин тешкилати алакъдай вири крат ийиди.

Малум хъайивал, международный политологиядин форум Махачкъала шегъерда гъар йисуз кыле тухуда ва йислай-суз адан дережа мадни хажда.

“Россиядин Кавказ” форумда ва политологиядин “Каспий” школада гзаф касри иштиракна ва къват хъайибуруз менфятул лекцияр къелна, проектриз къимет гана. З.Ильясова РФ-дин Федеральныи Собранидин Госдумадин миллиетрин краин рекъяй комитетди тайинарнавай миллиетрин арада ислаявла са меслятивал мяъкемарунин кардик лайихлу пай кутазвай хейлин касарин грамотаяр гана. Абурун арада авай: РАН-дин социологиядин институтдин отделдин руководитель Юрий Красин, РАН-дин политикадин илимдин академиядин вице-президент Григорий Водолазов, политикадин илимдин доктор, профессор Майе Асацатурова. Ихътин грамотаяр гъакъ Дагъустандин ва Ставрополдин векилизи гана.

Метлеблу гурууш

“Россиядин Кавказ” форумди вичин къвалах къятъгына. Республикадин кыле авайбуру ва форумдин иштиракчийрини азаз еке къимет гана. Форумда Россиядин тъвар-ван авай политики, философии, социологии ва маса пешекарри иштиракна. Абуру Кеферпатан Кавказда ислаявлини, меслявлини, миллиетин садасада гурумет авунин гъалар арадал гурун талукъ субъектар авуна. Текрибадикай ихтилатна, теклифар, меслятар гана.

Международный форумдин эксперт, политикадин илимдин доктор, МГУ-дин профессор, общественностдихъ галаз алакъа хузвай Россиядин ассоциациядин образованидин ва пешекарвилин конкурсдин рекъяй комитетдин председатель, “Международный пресс-клуб ва консалтинг” агентстводин генеральный директор Александр Чумиковани мярекатдин метлебар маъсаддив агакъун патал чалишмишвална. Ам Махачкъала шегъердин Собранидин жегъилрин парламентдин депутатрихъ галазни гурушиши хъана.

А.Чумикова жегъилриз “Россиядин Кавказ” информациидин майданда: “трен-

дар, месэлайра ва нетижаяр” темадай доклад авуна. Профессорди алай вахтунда улькведа ва дүньяда информациядин жигъетдай авай гъаларикай ва месэлайрикай гегъеншдиз субъектетна. Жегъил депутатри Кавказда ва Дагъустандан ара-биржезвай кызыгин геополитический тъалариз анализ гудай къайдаяр веревирд авуна. Гъа са вахтунда миллиетрин арада къал-макъалар хъунин себебарни ачхарна.

Александр Чумакова Махачкъаладин жегъил депутатриз вичин умумурдин рекъяй вичикай журналист, политолог, философ гъикъ хънатла, гъадакайни ихтилатна.

Махачкъалада шегъердин Собранидин жегъилрин парламентдин председателдин сад лагъай заместитель Заирхан Гъажиева лагъайвал, Москвадин профессордихъ галаз кыле феи гурууш рикел аламукъдайди хъана.

Жегъилрин политикадин цийи закон

Чаз малум тирвал, гъеле 1997-йисуз Дагъустандин жегъилрин политикадин талукъ закон къабулнай. Гила аквазайвал, а законди алай аямдин истемишунриз, жегъилрин ихтиярриз тамамвиледи жаваб гузач. Гъавият Дагъустан Республикадин жегъилрин рекъяй министерство-ди жегъилрин политикадин цийи закондин проект түкъурнава. Адан винел пешекарри мадни къвалахзава. И ийкъара за-кондин проектдихъ галаз РД-дин Халкъдин Собранидин жегъилрин парламентдин векилар таниши хъана.

И месэладиз талукъ гегъенш заседания РД-дин Халкъдин Собранидин Председателдин заместитель Сайгидагъмед Агъмирова, РД-дин жегъилрин краин рекъяй министр Заур Къурбанова, РД-дин Халкъдин Собранидин жегъилрин парламентдин председатель Мегъамед Мегъамирова, общественный ва жегъилрин организацийрин векилри, жегъил парламентарии иштиракна.

- Садазни сир туш, Дагъустан жегъилар гзаф яшамиш жезвай Республика я. Гъавият абурун игътияжклиз жаваб гудай законни къабулун важибул месэла я. Закондин цийи проектда жегъилриз чини фикирар, рикел авай хиялар луъудай мумкинвал яратмишзана. Цийи текстина жегъилрин политикадин талукъ везифаяр, маъсадар къалурнава, - лагъана М.Мегъамирова. Къынъе закондин проект квельди тафаватлу я лагъайта, ина жегъилри чеб яшишда, къвалахда, къелунра тухудай къайдаяр, абурун виллик ақвазнавай везифаяр, об-ществодиз хийир гудай крат тайинара.

Къват хъайибуруз закондин проектдин гъар са статьядикай, пунктуникай Заур Къурбанова субъектетна. Ада лагъайвал, жегъилрин политикадин закондин цийи проект түкъурдайла, Краснодардин крайдин, Чечен, Татарстан республикайрин, Белгород, Астрахан областтин тежирибадикай менфятул къачуна.

17 йис идалай виллик къабулай закон вири терефрихъай къульне хъанвай. И кар фикирди къуна, жегъилрин краин рекъяй министерство-ди РД-дин Халкъдин Собранидин талукъ комитеттин къумекни галаз цийи проект арадал гъана. Жегъилрин арада закондин цийи проектдин гъакъин-дай субъекттар, веревирдер кыле тухвани. Лугъуз жеда хъи, проектда хуверин жегъилриз, жегъил хизанриз, жегъилрин организацийриз, объединенийриз, школяра, вузра къелзайбайбуруз, зегъмет чуг-вазайбуруз, къурледи, жегъилриз галаз алакъалу вири терефриз талукъ пункттар ава. Закондин проект муниципальный тешкилати гъялда ва виридан теклифар, меслятар фикирдани къада.

“Каспий -2014” -

ВАД ЮКЪУЗ

Дагъустан Республикада гъар йисуз кыле тухувай “Каспий” тъвар алай жегъилрин международный образовательный форумди вичин сергъятар гегъеншарзана. Алай йисан 25-30 сентябрдиз кыле фидай жегъилрин форумдани Россиядин 26 региондай ва къунши 5 улькведай мугъманри иштиракда.

РД-дин жегъилрин краин рекъяй министр Заур Къурбанова лагъайвал, Кеферпатан Кавказда зулухъ жезвай виридалайни къилин мярекатдиз талукъ саки вири гъазурвилер акуна. З.Къурбанова къейд авуна хъи, РД-дин кыл Рамазан Абдулатипова жегъилрин тереф хузвана. Герек къумекарни гузва. “Каспий” форумдиз сифте нубатда образованидиз талукъ лап къуватлу проектдиз хъиз къимет гузва. Тешкилатчырин мурад, форумдиз къвез-

вай мугъманрин гуѓгульар хажунихъ галаз сад хъиз, абуру ина хъсан чирвилерни къачуна хъфин ва а чирвилер чини къвалахдин чакърални ишлемишишн я.

Форумдин къвалах вини дережада аваз тухун патал республикадин лап хъсан пешекарриз теклифава. И рекъяй абуру тежириба международный “Машук” ва “Селигер” форума къват. Абурун ихътин форумрин тренеррал, инструкторрал, технический рекъяй жаваб гузавай дестрейр алъалтзавай четинвилер чини вилералди акуна. Гила абуру чини тежириба Дагъустандин форумда ишлемишиш гъазур я.

Алатай йисуз жегъилриз галаз “Менфятул муниципалитет” къугъун тешкилнай. Цини и месэла фикирдай алъуднава. Жегъилриз и къугъуна профориентацийрикай, къвалахдал пешекарар къабулдай къайдайрикай, чини алакъунар къалурдай къайдайрикай, парламентдин сечкияр кылы тухудай законрикай чир жеда.

Арт-блокдин директор Анна Безрукова-види лагъайвал, форумдал са шумуд арт-майдандини къвалахда. Мугъманриз Дагъустандин гъузел чакъя къалурдай сейрар тешкилда. Жегъилриз чини алакъунар “Литературадин клуб”, “Устаррин хуър”, “Каспий”, “Интеллигия” майданран къалурда. Пешекарри форумдиз талукъарнавай ватанпересвилин манини теснифава. Малумарзваиwal, ам республикадин жегъилрин гимндин элкъведа.

Республикадин Кылии художникрин тереф хвена

Дагъларин улькве - шикилра

1 ◀

ихътин серенжемди Дагъустандин художниклиз чини къвалахар халкъдиз раиж ийидай ва шикилрал рикел алай мутьштерияр жаъурдай мумкинвални гуда.

РД-дин Кылиин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-куллугъдинни информациядин Управлениди хабар гайивал, Рамазан Абдулатипова экспозицияда эцигнавай шикилриз санлай виниз тир къимет гана, абурун лайихлувилер къейдна. Ада лагъайвал, чи меркезда “Дагъустан” тъвар алай алишвиришдин түкъвен арадал хун патал хейлин къвалахар тухванва. Адакай гъакъикъатдани республикадин культурадинни сеняткавилерин агалкъунар халкъдин арада пропаганда ийидай чехи центр жеда.

И къвалах чи художникрин шикилрин выставакидай башламиш хъун тебрикдай каря. Искусстводин деятелириз чини яратмишунар халкъдиз къалурдай ихътин къвал хънихъ еке игътияж ва важибувал авай. Художникдин устадвилиз къимет гун патал адан яратмишунриз автордин вичин вилералди килигун лазим я. Вучиз лагъайта, гъар са художникдиз дүньядин гъзъелвилер вичин саягъда аквазва, абурухъ гъар садаҳъ вичин хатл ва тегъер ава.

Дагъустандин музейрин центр ачуハイдай къулухъ ихътин мярекатар тешкилунин мумкинвилер, художниклиз чун элкъурна къунвай төбиатдин - санлай чи Дагъларин улькведин вири рангар ачуハイдаказ къалурдай мумкинвилер артух жеда. Республикадин музейри лагъайта, абурун лап хъсан яратмишунар маса къачун лазим я. Авторрал чепел чан аламаз, къейдна инанмишвиледи Дагъустандин Кылии.

Чини нубатдай, выставакада иштиракзай авторрии республикадин чехи руководителдиз чини яратмишунриз ихътин фикир гунай ва абурун тереф хунарай рикел сидквидай сагърай лагъана. Ихътин къайгъударвилли, шак алачиз, чи халкъдин рикелай ракъурнавай культурадин хъсан адетар арадал хидай мумкинвал гуда. Къведай несирини агалкъунрилай чешне къачуда.

Искусстводин деятелири Рамазан Абдулатиповаз къадим Ахцеъ хуърун рангар ва тавар къалурдавай живописдин чехи картина бағышина. Идахъ галаз сад хъиз, чини шикилар халкъдиз къалурун патал ихътин еке мумкинвал гайи Алишвиришдин къвалин сагъириз сагърай лагъана.

Дагъустандин Кылии республикадин Гъукуматдини чи художниклиз гузвай фикир артухарунин, абуру руѓъламишун патал цийи грантар, премияр тешкилунин тапшуругъ гана. “Художникрин руѓъ хуън къунвай дүнья ачхарзана”, - лагъана Рамазан Абдулатипова, искустводин устадривай чара жедайла. Абурухъ гележегдани чехи агалкъунар хун къланзайвади къалурна ва ихътин килигунар неинки са меркезда, гъакъл маса шегъеррани, районрани тешкилун лазим тирди лагъана.

Выставакада Дагъустандин художниктар А.Бамматован, Ю.Мегъамирова, Н.Дибировадин, Ш.Рабаданов, В.Сувакован, А.Мегъамирова, С.Саадуеван, А.Дубовскаяин шикилар къалурнавай.

Дербентда фестиваль

Къагъиман ИБРАГИМОВ

19-сентябрдиз Дербент шегъерда, Гъкуматдин Стәл Сулейманан тіварнихъ галай лезги муздрамтеатрда, милли музыкадин культурадин Международный сад лагъай "Созвучие" фестиваль къиле фена. Ана Дагъустан Республикадин Гъкуматдин халкъдин алатрин оркестрди, Дербентда кардик квай Гъкуматдин къульперин "Каспий", Азербайжан Республикадин ашукъирин "Юлистан" ансамблри, Кабардино-Балкариядин Гъкуматдин музикальный театрдин балетдин труппади, Эрменистандин Ереван шегъердин "Дудукар" ансамблди, Дагъустандин "Элеганс" квартетди, Ярославль шегъердин милли алатрин халкъдин самодеятельный коллективди, Москва шегъерда кардик квай фольклордин "Поверье" ансамбли иштиракна.

Шадвилелди ачухай мярекатда Дагъустан Республикадин культурыдин министрдин заместитель Муслим Телекавова, Дербент шегъердин администрациядин къилин сад лагъай заместитель Татжатдин Султа-

ишида. Чаз къвед лагъай сеферда фестиваль къиле тухуз мумкинвал гайи РФ-дин культурадин министртводиз чухсагъул. Малум тирвал, алатай йисуз Дербентдин "Нарын-къала" къеледал "Дербент - цивилизацийрин гъалкъа" фестиваль тухуванай. Алай йисузни чаз и мярекат гъана тухуз къланзавайди тир. Амма гъавайрин татугайвилериз килигна, къе чун и гъзел дараматда къват! хънва.

нова, аялрин музикальный школайрин директори, общественностдин векилри ва шегъерэглийри иштиракна.

Фестиваль лазерный шоу къалурналди башламишина.

Мярекатдин тамада **Карен МКРТЧЯН** сэгънедиз за винидихъ тіварар къунвай колективизр эверна. Тамашчийри абур яргъалди капар яъуналди къэршиламишина.

- И къадим шегъер цивилизацийрин гъалкъа я, - башламишина К.Мкртчяна. - Гзаф неシリри милли музыкадин культураяр акадарунин тежриба ишлемишина. И рекъяр къе Дербент виридалайни къетен шегъер жезва. За вири дербентийриз алукъздавай 2000 йисан юбилей мубаракзава. Чи фестиваль РФ-дин культурадин министртводин лувак кваз, РД-дин культурадин министртводи къумекунанди, автономный комерцийдинди тушир "Т-Альянс" тешкилатди къиле тухузва. За мярекат ачухунин гаф лугъуз сэгънедиз **Муслим ТЕЛЕКАВОВА** з теклифзава. Ада лагъана:

- Заз къадим Дербент шегъердин чилел атанвай музыкадин коллективизр сагърай лугъуз къланзава. Фестиваль пуд юкъуз давам жеда. Ина къе ачухазва, 20-сентябрдиз Избербашда давамарда, 21-сентябрдиз Махачкалада акъалттарда. Къе агакъ тавунвай коллективар мадни ава. Абуру чи амай концертра иштиракда. Абуру гъаклан иштиракчир хъиз въз, умудзава, чи дустар жеда ва республика Россиядин регионра, гъакл къецепатан ульквейрани раиж

къиле физвай фестивалдихъ заз агалкъунар хъана къланзава. Мярекат тешкилат гъар садаз сагърай лугъуз къланзава. Заз чиз, Дербентдин атанвай мутьманриз шегъердикай, шегъерэглийрикай лап хуш гъиссер амукуда.

Ихътин фестивалар тухуни чна сада-садахъ галаз стхавилин гъиссер, къайдаяр, адетар хън къалурзава.

Квехъ агалкъунар хъурай!

Карен МКРТЧЯН:

- Музыкадин чал къетенди я. Адас таржума авун герек къвезвач. Музыкадин чалан гъавурда вири гзаф хъсанзиз акъазва. Чи фестивалдин мурад-метлебни халкъарин милли музика раиж авун, музыка далди халкъар агудун, халкъарин музика хүн ва раиж авун, гъаклни Россиядин регионрин ва маса ульквейрин музыкантрин арада дуствилин алакъяр мягъемарун я.

Гъульбъулай концерт башламишина. Ам Дагъустан Республикадин халкъарин алатрин оркестрди ачухна. Гъульбъуллаз атанвай вири коллективар сэгънедиз экъечина. Абуру тамамарай нумраир сад-садалай хъсанбүр тир.

Фестивалдин къетенвал ам тирхъи, тешкилатчири виликамаз гъар коллективизр са нумра дуст халкъарин авазир кутунин тапшуругь ганвай. И тапшуругь намуслувилелди къилизни акъудна. Коллективирин пешекарвилиз тамашачийри лап хъсан къимет гана. Концерт акъалттарайла, за дербентэглийрикай чин фикирар лугъун талабна.

Насир ШАГЬМУРАДОВ, РД-дин искусствойрин лайиху деятели:

- Концертдин программа лап хъсанди хъана. Нумраир тамамарай устадвии къилин дережадин пешекарвал авайди къалурна. Дудукрин, балалайкрайн, домбрайн, скрипкайрин ансамблар заз лап хуш хъана. Дербент шегъерда ихътин дережадин концерт тахъана 35 йис къван тир.

Ругъия КЪАСУМОВА, шаир:

- Къе чаз акурди цийивал я. Ина чаз классический ансамблди "Пезгинка", ашукъирин ансамблди "Катюша" мани тамамариз... акуна. Гъзел, гурлу концерт хъана. Концертдин программадиз килигайла, шегъердин юбилей мукъва жезвайди гъисс ийиз жезва.

Мярекат театрдин вилик квай майдандал фейерверкрайди акъалтна.

Вири хъсанвилер - аялриз!

Насима ВЕЛИБЕГОВА

22-сентябрдиз Махачкаладин "Россия" кинотеатрда "Регъимлу гъилер" акциядин бинедаллаз тухузвай чехи концерт къиле фена. "Россиядиз гъар са аял багъя я" проектдин сергъята аваз, "Садир Россия" политический партияди тереф хъульади, тешкилзаяв адан метлеб етим аялриз къумекдин пулар къватлунай ибарат я. Четин гъалда аваз интернатриз, детдомриз ва социальный маса идайриз аватзавай вири аялри герек диде-бубайрихъ галаз къвалера авайбуру хъиз гъисс ийин!

Аялрин къвалерин тербиячийрин иштираквални аваз ахътин къумекдин концерттар тухунин фикир **Мурад МУСА-КАЕВА** з атайди я. Ада вичи Каспийск шегъердин детдомда тербия къачуна. Ам са мергъяматту хизанди (**МЕГЬА-МЕДОВА** Таисия Белаловна) къабулна, тербияламишина. Ада музыкадин рекъяр образование къачуна. Гила эстрададин артистдикай "Регъимлу гъилер" концертрин худо-

жественный руководитель хъанва. Ихътин, къумекдин пулар къватлай концерттар ада Дагъустандилай гъеरи Адыгейда, Карачаево-Черкесияда ва маса республикайрани тухвани. Чи республикада ихътин мярекатар 7-сеферда къиле фена.

И сефердай "Россия" кинотеатрдин чехи зални тамашайчирив сиве-сивди ацланвай. РД-дин шегъеррин социальный приютрин ва детдомрин тербиячийри лап итижлу нумраир гъазурнавай. И чехи мярекатдиз аялар төбик ийиз Дагъустандин эстрададин гъетер - Кристина, Хава Газахова, Марианна, Зульфия, Нурианна Каллаева, Пьер Айджо, меркездин 9-нумрадин лицейдин аялрин хор, искусствойрин школадин "Кавказдин жегъилвал" къульдердайбурун десте ва маса артистарни атанвай.

Абуру эвериз сэгънедиз гъайи гъвечи тамашачийри еке шадвилелди къульерзавай. Ахса сэгънеда Буйнакск шегъердин детдомдин аялри чулагунвай шикилрин аукцион къиле фена. Абуру маса гана хъайи пул гъа аялар авай детдомдиз рекъе туну.

Эхирдай Мурад Мусакаева Филипп Киркоров ан репертуардай тир "Жив" мани тамамарна.

1989-йисуз Махачкаладин роддомда са дишегълиди гада хазва. Гъа жагъ аял залум дидеди гъана тазва. Вич, ада тъварни тагана, кважъазва. Роддомдин духтурри аялдиз детдомдиз вугудай документар гъазурун патал Мурад лагъана тъвар гузва.

Гъана аялдин умъурдиз талукъ яз рикл къарсурдай вакъияр къиле физва. Залан къисметди адав ара датлан гъикл саъз яз амукун, дертгъикл эхин лугъудай фикир ийиз тазва. Вахтар физва - ам къвачел акъалтазва, машгъур жезва.

Гъа и Мурдан умъурдиз талукъ яз "Отказники" тъвар аз фильм гъазуразва. Адан къилин игитни гъа винидихъ (концертдикай къвидайла) тъвар къунвай Мурад я.

2015-йисан февралдилай экранрал пайда жедай и кинофильмдиз талукъ яз вилик квай юкъуз "Дагъустандил жегъилвал" газетдин редакцияда пресс-конференция къиле фена. Мярекатдин иштиракчир аны курпашмандиз экъечина...

Инсан ва адан кар

Агалкъунрихъди фейи

четин рехъ

Къилихда, жув тухунин тегъерда виридалайни гузелди фурс тахъун я.

Г. ЛОНГФЕЛЛО

Тамара ГЬАБИБОВА

Шагъмардановар вири девирра Дагъустанда машъурбурукай хъайиди я. Бажарагъу сихил, машъур инсанар! Абурун арадай алимар, педагогар, медикар, искусства яратмишдайбур ақытна.

Биологиядин илмринг доктор, госпедин университетдин экологиядин кафедрадин профессор Зияудин Абдулгъаниевич ШАГЪМАРДАНОВРИН хизандихъ галаз дүстүрлини таништал хүннүз параса хүннүз я. Дагъустанийрин чөхи несилидін векилар тир и ксариси чипи кечирмишай ийсарихъай, къзвэвай не-силирз түнвай ирсинахъай утамниш жедай са делилни авач.

Зияудин Абдулгъаниевичан ери-бине Ахъцегъай я. Адан бубади, Абдулгъани Шагъмардановича, вишин девирда Бакудин буругъра зөгъмет чулуна. Гъя йисара ада вичиз араба фарс чаларни чирнай.

Бакудай хтайдалай гүльгүннен Абдулгъаниди Буйнакск шөгъерда педагогвилин курсар акъалтарна, Рутул, Ахъцегъай районприн мектебра сифтегъан классра аялриз көлкүн чирна. Зияудин патал буба гъар са карда зөгъмет клан хүннин, къастунал көлевишин чешне хъайиди я. Бубадив гъялиз тежедай месэлэяр авачириди хыз тир ада.

Зияудин Шагъмардановичан дидеди - Эмината сифте колхозда зөгъмет чулуна, гүльгүннен ийсара квалин майшатдал машъул хъана. Вишин уймурун гъар са декиңкя и рејимлу дишегъилиди веледриз бахшана.

Ихътин баркаллу хизанда баркаллу веледарни чөхи хъана. Абурун Абдулгъанидихъни Эмината вад ава.

Зияудина юкъван мектеб Хив районда акъалтарна: ина адан чөхи стхади зоотехниквиле квалахазавай. Гъеле 9-классада амаз Зияудина вич гъакыкын кардив, зөгъметдив вердишарзаявай, чөхи стхадини жаван гададин ихътин ашкын төбикезаявай, ада күмекар гузай. Зияудина, мектеба көлнүн ийиз, райондин ветлечебницаца кассирвал, бухгалтервал ийиз хъана.

Мектеб акъалтардайлай къулухъ гададиз ина квалахал амукъун теклифна, амма ада көлнүн давамариз кланзаявай. Секин къилихрин, акъуллу, сабурлу Зияудинан рик медицинадал гзаф алай, амма, ада ван хъайивал, "пудар" аватлани, стипендия гузайди а чавуз тек са хурурун майшатдин институт тир! Ада гъаниз, ветеринарны фокультетдиз, документар вугана. Им 1949-йис тир.

Жегъил гадади "вадар" къачуз көлзаявай, анжак анатомиядай ада "къуд" авай, и кар адан рикел къени алама! Курсуна авай 50 студентдиктаки анжак 6 касди лап хъсан къиметар ава көлзаявай. Ам общественный ве-зифайрайни къерек жөзвачири.

Жегъил чавуз гъакыван вун вун бахтул яз гъисса! Гъеле пуд лагъай курсуна амаз Зияудин КПСС-дин жергейриз къабулна, ада рекомендация институтдин марксизмдин ленинизмдин кафедрадин заведующииди ганай.

Институт күтаяйла, партиядин жегъил член тир Зияудин Илимринг Академиядин филиалдин маддарвилин институтдин квалахал ракъурна. Жегъил пешекарди илимда чөхи агалкъунар къазанишунай фокирзаявай, ада аспирантурадиз документар ракъурна. Конкурсдай ақытна, аспирант хъайи

жегъилди вичин вири вахтар илимдиз бахшавай.

Чи уймуруда вахтунилай багъя са затини авач. Ам аквадач, адак туб кягъиз жедач, ам акъваз тийиз физва, алатзана. Вишив техвей гъалибвал анжак лотереядай къведа, амма уймуруда, илимда ам къазанишун патал, галат тахъана, рикле къаст тұна квалахна кланда. Вири аспиранттін арадай тек са Зияудин Шагъмарданова тайинарнай вахтунда агалкъунралди диссертация хвенай.

Жегъил алимдиз Москвадин ветеринарны институтда квалахиз акъвазун теклифна: ина ада илимдин конференциядап доклад көлнай. Машъур алим, профессор В.Иванова жегъилдиз чипин академияда илимдадаш көлзаявай хүн месляти.

Амма Зияудиназ ватандыз, Дагъустандыз, хквезд кланзаявай. Ина ада 6 ийсуз ветеринарны илимдинни ахтармишунрин станцияда гистологиядин лабораториядин заведующий виле зөгъмет чулуна. Даттана чирвилер деринарзаявай жегъил алимди ийсара докторвилин диссертация патал илимдин еке материял кварталы.

Зияудин Абдулгъаниевич илимдин гөгъенш майданар къатлудай, цийивилер, уймуру, илим вилик тухдай фокирлар, терефар къабулдай, абурукай менфят къачудай зурба пешекар я.

Дагъустандын госуниверситетдин зоологиядин кафедрадин заведующий виле квалахиз башламишай З.Шагъмарданова вишин чешне хъайиди я. Бубадив гъялиз тежедай месэлэяр авачириди хыз тир ада.

Зияудин Шагъмардановичан дидеди - Эмината сифте колхозда зөгъмет чулуна, гүльгүннен ийсара квалин майшатдал машъул хъана. Вишин уймурун гъар са декиңкя и рејимлу дишегъилиди веледриз бахшана.

Ихътин баркаллу хизанда баркаллу веледарни чөхи хъана. Абурун Абдулгъанидихъни Эмината вад ава.

Зияудина юкъван мектеб Хив районда акъалтарна: ина адан чөхи стхади зоотехниквиле квалахазавай. Гъеле 9-классада амаз Зияудина вич гъакыкын кардив, зөгъметдив вердишарзаявай, чөхи стхадини жаван гададин ихътин ашкын төбикезаявай, ада күмекар гузай. Зияудина, мектеба көлнүн ийиз, райондин ветлечебницаца кассирвал, бухгалтервал ийиз хъана.

Диспутта, конференцийрал, монографийра. Студенттихъ галаз адан рафтавилер яратмишдайбур, чирвилер, илим деринардайбур хъана. Университетдин ректор, профессор А.Алиева, жегъил алимдин агалкъунар фокирда къуна, ада биологиядин фокультетдин декандин къуллугъ теклифна.

Ихътин теклиф гүзлемеш тавур жегъил доцентдик гъатта къалабулухни ақаттай: "Залай алакъатта!". Амма бажарагъу тешкилатчи, савадлу рөгъбер ва рикле ачух ийсар тир З.Шагъмарданова З ийс деканатдиз серфна.

1968-ийсуз жегъил алимди Азербайжандин илмринг Академиядин физиологиядин институтда докторвилин диссертация хвенай. А чавуз анин директор профессор Каря Карапаев (машъур композитордин хайи стхади) чирвилей эку гыссерини бажарагъди са нин рикле яттани пехилвал арадиз гъиди...

Илимда З.Шагъмарданован рехъ асанди хъана луттүз жедач. Кланивалын хайнвал, бажарагъын пехилвал къвал-къвала ава физвай жеди. Чи уймурунда пайгарвал ава чирвилей эку гыссерини бажарагъди са нин рикле яттани пехилвал арадиз гъиди...

Вишин уймурун 10 ийс З.Шагъмарданова са вахтара виши келай Дагъустандын хурурун майшатдин академияда зөгъмет чулувас ақытна. Ина ам хирургиядинни патанатомиядин кафедрадин заведующий тир.

90-йисарилай ам Дагпедин университетдин экологиядин кафедрадин заведующий хъана.

Гъеле 1968-ийсалай Зияудин Абдулгъаниевича сифте яз ДГУ-дин вири фокультетта төбиат хуний месэлэйрай лекцияр көлиз башламишай, и вуздин экологиядин фокультет патал көлнүн планар ва ругуд дисциплинадай программаяр гъазурнай.

Гаф ийсара З.Шагъмарданова Даггос университетдин төбиат хуний обществодиз рөгъбервал гана, агъалийриз төбиат хуний важибувиликай лекцияр көлнэ, и месэлэйрай республикадин газетрани журналра макъалаяр чапна, телепередачайра, Россиядин шөгъерра ва улькведин къеңепата къиле фейи конференцийрани симпозиумра иштирака.

Төбиат хуний месэлэйрай машъул хуний профессор З.Шагъмардановаз Дагъустан Республикадин премия, республикадин экологиядинни төбиат ресурсин министрводин "Экологиядин лап хъсан проект" төв алай грамота ганва. РАЕН-дин президиумдин къарапдалы алим "Дагъустандын төбиат хуний рекъяй илимдин школадин бине эцигайды" лагъай гъурметдин төвэрциз лайихлу хъана.

Дагъустандын илимдин лайихлу деятель, РФ-дин къилин школадин лайихлу работник тир профессор З.Шагъмардановаз 2011-ийсуз Дагъустан Республикадин грант гана. Ам неинки Дагъустандын, гъакын вири Кеферпатан Кавказда вилик-къилик квай, машъур экологрикай сад я.

Са вахтара Цицерона икльгъанай: "Төбиатдилай чешне къачуз къайтла, күн адлу нетижайрихъ агаъда". А.П.Чехова лагъай көлимани рикле хквэзва: "Эгер гъар сада вичелай алакъадай къван вири хъсан крар ийиз хъанайтла, гъикъван гүзелди жедай чи Чил!"

И мукъвара Зияудин Абдулгъаниевича заз вич автор тир, "Эпоха" чапханада ақытнай ктаб багъишна. Адан төв "Дагъустандын гъайванрин алем" я. Ам келай чавуз заз зи ватандын төбиатдикай гзаф маракълы малуматар чир хъана.

З.Шагъмарданован гъиликай илимдин 320 квалах, 25 монография ва көлнүн пособия хкатнава. Алим илимдин ахтармишунрин рекье къастунал көви хъайивилий ададай илимдин школа арадиз гъиз алакъана. Адан макъалайрин, монографийрин чал фасагъатди я, гъавиляй абури чакай гъар садавай асандиз ва ашкъидалди көлиз жеда. Аквадай гъаларай, уймурунда къилиндиг жуван чилел рикле хъун, жуван алахъунрин нетижайрал шадвал, разивал ийиз алакъун я.

Шад жедай кар ам я хъи, улькведин мединятдин, просвещенидин къизилдин фондун гъатнавай төвэр Дагъустандын илимда тымил авач. Ингэе гъя ихътинбурукай сад я алим, профессор Зияудин Абдулгъаниевич Шагъмарданов.

Комиссиядин заседание хъана

Гъазурайды - Земфира БАБАЕВА

Алай ийсан 8-10-сентябрдиз Ирандин меркез Тегеранда алишверишидин экономикадин рекъяй санал квалахунин Россиядин Ирандин Гъамишалугъ комиссиядин заседание хъана. Ирандин паюнин къиле Ирандин Исламдин Республикадин нафтадин министр Б.Зангане ва Россиядин паюнин къилени Россиядин Федерациядин энергетикадин министр А.В.Новакай.

Комиссиядин квалахда вишелай виниз Россиядин министрствоиринни ведомствоирин, гъакын чөхи ва юкъван бизнесдин векилри иштирака.

Дүстүрлини сад-садан гъавурда ақынин гъалара къиле фейи рахунрин вахтунда энергетикадин, алишверишидинни промышленностдин рекъяй санал квалахунин, транспортдин, технологиядин хилера, алакъада, образованидин, культурыдин ва туризмдин, хурурун майшатдин, финансрин, банкарин ва инвестицийрин месэлэйрай къве патазни хийир авай икъараар куттунна. Хурурун майшатдин Комитетдин квалахда Дагъустан Республикада авай ветеринариядални фитосанитариадал гүзчилвадай федеральный къуллугъдин управленидин руководителдин заместитель Идрис Азиева, Ирандин терефдай Ирандин джихадин хурурун майшатдин министрводин международный крарай отделдин руководитель жанаби Фатхи иштирака.

Хурурун майшатдин Комитетдин къиле фейи рахунрин вахтунда къве терефни хурурун майшатдин продукция ва сүрсөт гүн гөгъеншарунин гъакындай икъараар датана. Кылди къачуртла, Иранди чи ульквела ақыдзазай мияндардай шейэрз, сүрсөтдин ва гъайванриз гудай емдин техилдиз еке интерес ийизва. Россиядин терефди Россиядин базардиз таза ва консерви яр авунвай майвайяр, емишар ва хурурун майшатдин маса продукция гүн артухарунин гъакындай лагъана.

Рахунрин эхирдай веревирд авур вири месэлэйрай алишверишидинни экономикадин рекъяй санал квалахунин Россиядин Ирандин Гъамишалугъ Цусад лагъай заседанидин протоколдад Р.Ф.-дин энергетикадин министр А.В.Новака ва Ирандин нафтадин министр Б.Занганеди къулар чулуна.

Чи ватанэгълияр гъар сана

Виридалайни инсанвилин ерияр багъа тир инсан

Твари инсан във, инсанди твар хкажавайди я...

ЖАМИ

Буба МЕЛИКОВ,
РФ-дин журналистин Союздин
член

ГАТУН ЮГЪ. Нянин вахт. Зун Краснодар шегъердин зурба майдандал алай фонтандин патав гвай скамейкадал са геренда ял ягъун патал ацукунавай. Бирдан зи япарихъ жуван риклиз багъа тир лезги чалалди раҳазвай жегъилрин сесер галукъина...

- Ярагъимед Алавудиновичан патав алад... - лагъана сада, кыл агъузна, са квекай ятланни фикиррик акатнавай жегъилдиз...

- Дузы меслят я, - раҳана къвалав гвай гада, - ада чи лезгийриз вичелай алакъдай күмекар гъамиша гузвайди я. Мадни гудайдал шак алач. Ам лезги патал чани гуз гъазур кас я...

- Хъсан хъана, гадаяр, куь рикл Ярагъимед Алавудинович атана. Геж тавуна, пака фадамаз адан кабинетдиз алад. Ада ваз са меслят къалур тавуна тадач, - лагъана и гадайрикай са тимил яшдиз чехида.

И гафарин ван атай зун яваш-яваш жегъилрин дестедив агатна. Салам гана, жузун-качузун авурдалай, сада-садаз чирвилер гайдалай къулухъ за абурувай Ярагъимед Алавудинович вуж я лагъана хабар къуна.

- Ваз Ярагъимед халудикай, адан къалахдикай ван атайди тушни? Акъ ятла, ваз Краснодар шегъер акурди туш лагъ ман, - зарофатдалди раҳана са гада. - Акъ ятла, адахъ галаз таниш хъун патал алад Краснодардин патав гвай Тахтамукай райондиз. Ам ана райондин къилин заместитель, гъа са вахтунда "Лезгияр" диаспорадин къилини я.

Пакагъан юкъуз зун Тахтамукай хульруз фена. Хатурлу халкъ, вири сад хъиз эцигнавай, сад-садав къур къвалер авай, куҷчайра къир, къерехрани ёлкяярни кулкусар, гъар жувередин цъквер цанвай троуваар туъкурнавай, тъбиатдиз гуручег рапортр зи риклиз пара чими хъана.

Ингъе зун райадминистрациядин драматдин вилик ква.

Зун атанавайдакай телефондай идара-дин охранади Ярагъимед Алавудиновичан приемниыйда авай секретаршадиз хабар гана, гъа са вахтунда ада заз жаваб гудалди ацукудай стул къалурна. Зенг авура, декъикъадилай Ярагъимед, къвед лагъай мертебадай эвчина, зи къваншадиз атана.

Сада-садаз чирвилер гайдалай къулухъ малум хъайивал, Ярагъимед Алавудинович Къасумхуярелай яз хъана, гъа зи хай хъяръя. 1970-йисуз ана 1-нумрадин мектеб лап хъсан къиметради акъалтларай жегъиль Дагъустандин политехнический техникумдик эчекчина. Ам акъалтларна, Советрин Армиядин жергейриз фена. Ина адакай сержант, вズводдин командир хъана. Спортдал рикл алай жегъилди вич женигиниз гъазурлухвилин рекъяй чешнелуда-каз, гъилик квай гъа вич хътин жегъилрал, зегъметдал рикл алайди яз къалурна. И кар Ярагъимедан диде-бубадиз частунин командирдин тъварціхъай хтай чухса-гъулдин са шумуд чарчини, ада гай мемалрини тестикъарзава.

Чирвилерихъ къаних аскерди, азад вахт жагъанамазди, мектебдин материалилар тиқаририз, вичин чирвилерин дережа хкажиз алакъхиз хъана.

Гъа икъл варцар къвез алатна. Армиядин жергейрай Коммунистрик партиядин член яз хтай Ярагъимед Кубандин госуниверситетдин юридический факультетдин нянин отделениидиз гъа хъана, гъа са вахтунда Адыгейдин консервиярдай комбинатда рабочийилени акъвазна. Гульгуль ада саки 11-йисан къене партогоранизациядин штатдик квай секретарвиле къвалихна. Ам гульгульметдин грамотайриз къиметлу пишкешриз, пулдин премийриз лайхху хъана.

Дамаҳдай кар я: Дагъустандивай саки 800 км-дилайни гзаф яргъал чкада, садан күмекни галачиз, парткомдин секретарвилелай райкомдин оротделдин заведующийилел, 2-секретарвилел Краснодар шегъердин къилин заместителвилел, 2012-йисалай къенин йикъалди Тахтамукай райондин администрациядин къилин 1-заместителвилел къван хаж хъана.

Я. Ярагъимедова субъбет авурвал, райондик 26 поселение акатзава. Ана 80 агъзурдалай виниз агъалияр яшамиш жезва. Асул гъисабдай - адигеярин уруса. Маса миллиетрин векиларни дуствиледи, сада-садаз күмек гуд яшамиш жезва. Инин халкъдин зегъметдал рикл ала. Районди гулькуматдивай дотацияр къачувач. Чулыларай саки вири бегъерар къватнава. Алай вахтунда къведай 11-йисан бегъерар патал гъазурвилер ақваза.

Райондихъ 19 агъзур гектардилай гзаф цадай чилер, госплемхоз, ръбзавод, къущивилин фабрика, 52 КФХ ава. Ина семечкаяр, прун гъасилзава. Малдарвал патал алафар гъазурзава. Спорт патал балкланар чехи ийизва.

Райондин экономикадин бине промышленностдин карханайри тешкилзава. Недай-хъвадай шейэр гъазурун ва эцигнандай материалар акъудун - ибур кар алай хилер я. Консервиярдай "Адыгейский" комбинатди вичин продукция Россиядин гзаф шегъериз ва мукъвал тир къепатазни рекъе твазва.

"Гидроконструкция" заводдин металдихъ Адыгейдани Краснодардин крайда еке игтияж ава. Тахтамукай районда 40-далайни гзаф эцигунардай организацияр кардик ква, карчивилел машгъул

300-далай гзаф юридический ва 200 физический ксар регистрация авунва. Гъвчели карчывал иллаки вилиди физва. Илим, образование, культура, спорт, транспортдин, алакъадин хилер, СМИ-ярни вилиди тухуниз еке фикир гузва.

- Чи диаспорадикай рахайтла, - давамарзава вичин субъбет ватандашди, - Краснодарда 5000-далай гзаф лезгияр ава. Чна гъар йисуз "Яран Сувар", "Дагъустандин югъ", чи Сулейман бубадин, Етим Эминан ва маса тъвар-ван авай шаррин, писателрин юбилеяр къеидзава, гъакни аваррин, даргийрин диаспорайрихъ галаз санал шадвилин маса межлисарни къиле тухузва, - лугъузва Ярагъимед Алавудиновича. - Чун, лезгияр, хийр-шийир хъайлла, гъакни санал къвати жезва. Са гафуналди, чна чун хъузва. Чна чи чирвилер, арада авай гульмет-хатур, алакъунар къалур тавутртла, чи къил агъуз аватда. И кар ина авай вири лезгийриз лап хъсандиз чизва. Гъар са межлисаданни чна чун сад хъун, чакай масад инхиклутавун рикл хизва.

Я. Ярагъимедоваз - къанажагълу, камаллу инсандиз - Адыгейдин "Слава Адыгей орден", Краснодарский краевой администрациядин цудралди грамотаяр, къиметлу шейэр ва пулдин премияр гуни адан гзаф краирикай лугъузва.

■ **Ваз инсандин виридалайни хъсан хесетар гъибур яз ақваза?** - Жузуна за чи ватанэгълидивай.

- Авайди чинал лугъун, темпелвал, чарадан малдал гъил яргъи тавун, зегъмет кълан хъун, масадан зегъметдиз къимет гуз алакъун, диде-буба, гъвчели чехи чир хъун ва икъл мад.

■ **Виридалайни тақлан, чуру хесетар, крап?**

- Таб авун, темпелвал, пиянискавал, къулухъай рахун...

■ **Датана рикл алай гафар гъихътинбур я?**

- Немсерин шаир, камаллу кас Иоганн Вольфганг Гётедин "... чирвилер аваз хъун - им тимил я, абур практикада ишлемизин алакъана къланда; мурадар аваз хъун, кълан хъун - имни тимил я, абур къилини акъудна къланда..." лугъудай гафар.

■ **Къве гаф жуван хизандикайни лагъанайтла, къланзай?**

- Захъ 4 руш ва 2 хтул ава. Хтул Эмир школадиз физва. Эмин гъеле гъвчели я. Чехи руш Эльмира дуихтур-косметолог я. Галина, Кубандин госуниверситет акъалтларна, Краснодарда къуллугъуда ала. Къветхверар тир Яринани Марина Вири-рассиядин правосудиен академиядин юридический факультетдин студенттар я.

■ **Чи "Лезги газет" къелзавайбурухъ элкъвена, вуч лугъудай?**

- Заз дуњнада ислягъвал, зи играми лезги халкъдихъ сагъевал, шадвал хъана къланзава. Гъина аватлани, лезгияр сагърай. Абурун къвалерай къведайбур анжак шадвилин сесер хъурай...

■ **Чухсагъуль, Ярагъимед Алавудинович, вахт жагъурна, захъ галаз субъбетунай. Къуй квехъ, гъаки веледрихъни мадни чехи алакъунар хъурай. Гъа вун хътин инсанвал къани, намус, дуствал, гульмет вине къазвай лезгияр, гъина аватлани, сагърай чеб.**

Газдалди таъминарда Фитнеяр герек туш

Казим ИБРАГИМОВ

Ахцең райондин администрацияда "Ахцең район" МР-дин къил Осман Абдулкеримов райондин активдихъ галаз гурушуши хъана.

Гурушуши Ахцеңга газификация тухузва генеральный заказчик, "Дагминсельхозстройдин" векил Али ШАМИЛОВА иштиракна.

Гурушуши Ахцеңга газификация тухузва генеральный заказчик, "Дагминсельхозстройдин" векил Али ШАМИЛОВА иштиракна.

Сифте Осман Абдулкеримова алай йисан февралдин вакфа РД-дин Президент Рамазан Абдулатипова галаз хъайи гурушуши рикл хана. А гурушуши Ахцеңга 2014-йисуз газламишун патал таъкатор артухарунин къаар къабулнай. И кардай О. Абдулкеримова РД-дин Къилиз ва Ахцең газдалди таъминарун патал адан ташшургъу къилиз акъудавайбуруз чухсагъуль малумарна. Райондин рөгъберди гъатта вичи лагъай гафар тестикъарун патал къвати хъанвайбур маҳсус документдихъ галаз танишарна.

» Вири къвалахар райондин администрациядихъ галаз меслят авуналди къиле тухузва, я хусуси инвесторар, я къилдин инсанар и программадик къаришиши хъанвач. Эгер са ни ятланни ихътин ихтилатар ийизватла, а гафар гъакъи-къатдихъ галаз къазвайбуруз туш

Гульгульай анал генеральный заказчикдин векил Али Шамилов рахана. Ахцеңга къвалериз тъебии газ тухунин къвалахар республикадин программадал асаслу яз къиле физва, лагъана ада. - И кар патал алай йисуз 20 миллион манат - федеральный бюджетдай ва 4 миллион манатни республикадин бюджетдай чара авунва (виликан 4 йисуз, санлай къачурла, и къвалахадиз 40 миллион манат серф авунай).

Вири къвалахар райондин администрациядихъ галаз меслят авуналди къиле тухузва, я хусуси инвесторар, я къилдин инсанар и программадик къаришиши хъанвач. Эгер са ни ятланни ихътин ихтилатар ийизватла, а гафар гъакъи-къатдихъ галаз къазвайбуруз туш. Подрядчикрихъ вири таъкаторни ава, мумкинвилерни. Райондин администрацияди абуруз герек тир къумекни гузва. Чимивал гудай сезон алукъадалди пландик кутунвай вири участокар газдалди таъминарда. Гъаниз килигна жуъреба-жуъре къаллап ванер-сесер акъудун, жемяттик гъулгъула кутун герек туш, - лагъана А. Шамилова.

Гурушуши Ахцеңга газификация дин вакфа РД-дин Президент Къардаш Мамалиев ва фонд идара ийизват директор Алимирзе Османов рахана. Абуру газификациядин къвалахар райондин администрацияди къачувай камар шаклувилик кутаз алакъуналди, чин чулаш ниятар умърлар кечирмишиз чалишиши жезвайбуруз негъна.

Эхирдай гурушуши Ахцеңга газификациядин къвалахар къиле тухузва Къийяс Межидован тъварунчылар галай куңчедиз фона ва ана агъалийрихъ галаз гурушуши хъана. Райондин къилиз алакъийриз газ тухунин къвалахар пландик квай къайдада са манийвални авачиз къиле физвайдакай субъбет авуна ва гулуъгула таза алакънавай фитнечийриз яб тагун талабна.

1999

Бандитрин дестеяр чукурайдалай инихъ 15 йис

Игитар рекъидач

Алаудин ГЪАМИДОВ

И йикъара чи республикада 1999-йисуз Дагъустандиз гъахъай бандитвилин тешкилатар күківарайдалай инихъ 15 йис тамам хъуниз талукъарнавай се-ренжемар къиле тухузы, а жен-гера телефон хъайи къегъал рух-вяяр риккел хизва. И царапин авторни гъа цаяра кабаб хъайи жеъилдин, гъа түрфана себеб яз агақъай гад хару ятьай хизандин суракъда хъана.

КУРЬЮ КЪЕЙД.

Закир Куругълиевич СУЛТАНОВ 1962-йисан 25-февралдиз Къурагъай райондин Куквазрин хуъре дидедиз хъана. Вад вахаз авай са стиха я лагъана, ада кстахвал авуначир. Хурууын сифтегъян, Къурагъырин юкъван школа, Дагпедин университетдин математикадин факультет акъалтЫарна. Хайи райондин Ашарин, Махачкъала ше-гъердин школайра къалахна. 1993-йисалай республикадин къенепатан кратин органра (ИДН-да - яшар бөгөм та-хъянтайбуруухъ галаз къалах-дай инспекцияда, меркездин Советский РОВД-да участ-ковый инспектор, ОМОН-дин къуллугъчи яз) къуллугъ-на.

Зунни ківале ава, аялпизни кани-
кулар я. Фин санихъ ял ягъиз...

- Башуьсте, зи азизди! Ци за-
пушк квез клани вахтунда къа-
да, разивал ганай Закира ви-

Умъурда ахътин мусибатрин шағыдар жезва хъи, вахъ гъич хабарни авачиз завал галукъзава, вун, сим къатл хъайи чуңгуър хъиз, кисуниз мажбур жезва.

...1999-йисан июндян вацра Цумада райондиз мукъва тир Чечен Республикадин хуьрера законсуз яракълу дестеяр тупла-миш жез хъана. Гынькван мукъя-твал авунатлани, татугай дуль-шушар арадал атана. 2-август-диз Йикъан сятдин къудан зураз Цумада райондин Гигатль ху-руьвай са акъван яргъа тушиз РОВД-дин КПП-дин (контроль-но-пропускной пункт) патарив РД-дин МВД-дин къуллугчий-ринни мукъув гвай Чечен Республикадин Кенхи ва Халиди ху-рерай атай боевикрин дестедин (абурун къадар 50-даг агакъна-вай) арада яракълу акъунар къи-ле фена. Ягъунар къиле физвай чекадал къумекдиз тади гъалда РД-дин МВД-дин личный состав казармадин къайдайрал эцигна... Боевикар къват хъанвай чкайриз Россиядин МВД-дин къенепатан къушунрин женгинин вертолет-рай са шумуд сеферда цай гана.

Яғынар кылые финин нетижада РД-дин личный составдыкайни хкатунар хъана. Гъя икъчи ватанэгъли, милициядин капитан СУЛТАНОВ Закир Кургулиевич сифтебурукай яз телефон хъана.

Кыргыз райондун Куквазирин жемят (ам чи къегъал хва Закирян ватан я) ясда гъаттай. Абуруз чулав хабар хтайдалай инихъ 15 иис тамам жезва. Вад иис идалай вилик, мусибатдин вакъияр риккел хизвай ийкъарин вилик, зун рагметлудан уымурдин юлдашди квалахздавай идарадиз - Дагъустандин къенепатан краирин министерстводиз - фенай. Күд

жайылар? - лагъана, ал суздады
хъай къудьрүнна къарагъына. Шад
хъай 10 исака авай хчини 8 ийисав
агакъинавай руша "Урра-а-а!" лагъа-
на гъарайнай.

Махсус парталар алукъина,
къвалахал фейи Закиран рапорт-
диз жаваб яз ОМОН-дин (отряд
милиции особого назначения)
начальнициди адав командиров-
кадиз фидай удостоверение ву-
гана.

- Юлдаш капитан, республи-
канин Кефферпата, иллаки Чечня-

дихъ галас алакъалу районра, гъалар гзаф къизгын хъанва. Отпускаяр акъвазарнава. Цумада райондиз физ гъазур хъухъ, - лагъана, далудиз капаш яна.

Башкорттар да
евни Хаттаб кылы акъвазнавай
бандитрин дестеяр чи Республика
кадин Чечнядиз мукъва авай рай-
онриз гъхъна. Вири къуватар ва
яракъар ишлемишуналди, экст-
ремистри ислягъ агъалияр чпин
хуси къвалерай чукуриз, чина
акъвазайбурун чандиз къастар
ийиз башламишнавай.

Бандитрихъ галаз сифте

За Закир телефон хъайидалай
инихъ 10 йис тамам хъайила.
Светадивай алатнавай девирда
уьмуърда, хизанда, къвалахда
хъанвай дегишвилиерикай субъ-
бет авун тълабнай.

- Валлагъя, чан халу, заз хъул гъудай гаф амач, - давамарнай Светланади вичин сүзьбет. Аллагъдиз шукур, зи хизанди гъеле дурум гузва... 2000-ийсүзү РФ-дин Президент В.Путинада женгера телефон хъайибурун хисэн занрин дестеяр къабулдайла, а гуруушда зунни авай. Анын хтайла, РД-дин МВД-дин министр М.Мельзамедтагырова вичин патав эверна ви къенепатан краин органдык извадахад атын тек

рин органдыр ківалахал атун теклифна. Амма за хев кутуначир Югъди милициядин форма алай бур акваз, хирер Цийи хъжез завай дурум гуз тежедайды хызын хънай. Гүргүйнлай мад адсан заместитель хъайи М.Омарова (рагмет хъурай вичиз) эвер хъувуна ва яшар бегъем тахъанвай-бурун инспекцияда ківалахун теклифна. Гъя икі, за милициядин форма алуқына. Къве йисуз “четин” аяпрых галас ківалахна. 2007-йисалай РД-дин МВД-дин кадрийрин управленида подполковник қындын къуллугъдал стинспектор яз ківалахзава. ОВД-дин къуллугъчыриз ва телефон хъайибурун хизанриз социальный ва правовой жигъетдай вири жууре-дин күмекар гузва. Саки гъар юкъуз ягъиз реквизитбурун до-кументар зи гъилелай физва...

И йикъара зун мад РД-дин МВД-дин кадрийирин управлени-диз мугъман хънвай. Аниң къул-лугъчийри заз икъ лагъана: (абу-ру чин тъварап, къуллугъбар къа-лур тавун тълабна): “Эхъ, Закир гъакъинкъатдани, къеъгал хва-лап хъсан къуллугъчи, дуст, хи-зандин къил, вафалу юлдаш аялрин буба тир. Адан уьмурь-дин юлдаш Светлананни гзаф хъсан кас тир. Гъайиф, гъамни залан азардин къармахра гъат-на, пуд ийис идалай вилик рагъ-метдиз фена. Чна, гъелбетда гъайиф чүгвазва...”

Гъса са вахтунда Закиран
игитвилер гъукуматдини rikle-
лай алуднавач. Гидатлида, Агва-
лида ва Къурагъ райондин Аша-
рин хуърун юкъван школадин-
гъятаада адаz памятникар эцигна-
ва. Закираз къеийдалай гъуль-
низ “Къеъалвилин орден” (“Ор-
ден мужества”) ганва...”

Мадни малум хъайивал, За-

бира вичин дахдун веси чурнач Ада вич халис итим хьиз тухузва. Еке бажарагъ авай жегъильриз рехъ ачухунин жигъетдай Президентдин программадай алакъунар къалурай гада Москвадай атай векилприз бегенмиш хъана ва зам Дариждин Сорбон.

хбана ва ам Гариждин Сороон-надин университеттэдиз (международный алакъяр ва дипломатия пешвадай) рекье тунай. Анаагалкъунарлайд ақылтарна, Забир Ватандиз хтанва. Адан вах Гульжамаланы Россиядин Президентдин патав гвай Кеферпатаң Кавказдин Госкуллугъдин академия (Дондал алай Ростов шегъерда авай) алатай ийсуз яру диплом къачуналди күтятгына Абур, халудин къаюмвиллик кваз Ростовда яшамиш жезва.

Вуч ийин, уьмуър я ман къvez-физвай, рагметдиз фей-ибур агъа дульнъяда фаракъятна-ва. Чан аламайбур яшамиш хъулазим я.

Закираz мад сеферда рагь-мет, адан веледар бахтлу хъурай!

2014

1999-йисан вакътиайрин хроника

- **6-7-август.** Бандитрин тешкиллатри виликамаз гъазурвилер акуналди дагълух районрин са шумуд хуър къуна. МВД-дин руководстводин ва РФ-дин Яракълу Къуватрин Генеральный штабдин начальникдин къарапрадалди аниз МВД-дин къенепатан къушунрин ва РФ-дин Яракълу Къуватрин 136-мотострелковый къилдин бригада рекъе туна.
 - **8-август.** Махачкъаладиз Яракълу Къуватрин Генеральный штабдин начальник, Россиядин Федерациядин оборонадин министрдин сад лаътай заместитель, армиядин генерал Квашнин атана.
 - **9-август.** Ботлих хуърун районда боевики танкариз аксивалдай ракетрай вертолетрин майдандиз гульле гана. Нетижада са вертолетдин экипаждин членар, вертолетрин 487-полкунин командирдин заместитель, Россиядин Федерациядин Игит, подполковник Юрий Наумов ва летчик-штурман, старший лейтенант Алик Гаязов телефон хъана.
 - **10-август.** Россиядин Федерациядин Гъукуматдин Председатель Владимир Путинан регъбервилек кваз тероризмдиз аксивалдай Федеральный комиссиядин заседание хъана. Адан қвалахда Оборонадин министрстводин, ФСБ-дин, МВД-дин ва маса ведомствойрин регъберри иштиракна. Анал Кавказда, къилди къачуртла, Дагъустандын къанунар чүрзавайди ва терроризм пайда хъанвайди къейд авуна. Вакъиаяр хъай райондиз Кеферпратан Кавказдин окруждин армиядин командующий, генерал-полковник Виктор Казанцев атана. Акъунар хъанвай зонадиз Махачкъаладай гульгульбурун сад лаътай интернациональный отряд рекъе гъята. Дағъустандын военный комисариаттин патарив резервистрин жергейрай комендантский ротаяр тешкилна.
 - **11-август.** Тинди хуър азад авуниз талуќу военный операция башламиш хъана.
 - **15-август.** Женгина батальондин командир, гвардиядин майор Сергей Костинни аваз 4 десантник телефон хъана. Ам Россиядин Федерациядин Игитвилин тівар ва вири десантникриз къалурай къегъалвиляни игитвияй женгинин орденарни медалар гүнин гъакъиндай материалар гъазурна.
 - **18-август.** СКВО-дин армиядин командующий, генерал-полковник Виктор Казанцева, душмандин ңүн хура акъвазуналди, десант ага-къарна, хирер хъайибур акъудиз ала-къай подполковник Сергей Левашов Россиядин Федерациядин Игитвилин тівар гүнис къалурна.
 - **21-22-август.** Федеральный армиядин къушунри Ботлих районда бандиттар төрг авун давамарна. Фронтдин авиацияди (бандитрин даяхдин пунктариз) Рахата, Ансалта, Шодродра хъурера бандитрин даяхдин пунктариз 80-далай виниз бомбаяр вегъена.
 - **23-август.** Боевикар, гъвечи дестайериз пай хъана, партизанвилерин гъерекатриз эгечизава.
 - **24-август.** Фронтдин авиацияди Тинди, Годобери... хуърерин патарив гвай даяхдин пунктар 24 сеферда бомбаламишна.
 - **25-август.** Россиядин Федерацияди гъукуматди акъудай 936-нум-радин къарапдин бинедаллаз Дағъустандын территорияда террористрихъ галаз тухвай женгера иштиракай, телефон хъайи аскерринген ва къенепатан краин органринген къуллугъчийрин ва абурун хизанринген гъакъиндай алара серенжемар къабулна.

среда, 1 октября

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

05.00 "Утро России".
8.05-8.08 Местное время. Вести Дагестан
8.36-8.41 Местное время. Вести Дагестан
11.30 Местное время. Вести Дагестан
14.30 Местное время. Вести Дагестан
17.45 Местное время. Вести Дагестан
19.35 Местное время. Вести Дагестан
РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.10 Передача на лакском языке «Альчи в аглы»
08.00 Мультифильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 Д/с «Венесуэла глазами гурмана с Нардой»
09.25 X/ф «Когда деревья были большими»
11.20 «Бизнес Дагестана»
12.00 «Крупным планом»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 В/ф «Памбеты Газимагомеда Галбацевых»
14.00 «Правовое поле»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Правое дело»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 X/ф «Давид-Бек»
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкалы
20.20 «На виду»
21.05 «Час размышлений»
21.40 «Знак качества»
22.00 «Все грани»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкалы
23.20 «Аутодафе»

00.30 Время новостей Дагестана
01.00 «Час размышлений»
01.25 Т/с «Под прикрытием»
02.20 X/ф «Царица Савская»
04.00 Дагестанский государственный театр оперы и балета. Балет «Гамлет»
04.30 Д/ф «Затерянные миры»
05.25 X/ф «Звезда»

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро».
09.00 Новости.
09.15 «Контрольная закупка»
09.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «С чего начинается Родина».
14.25 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Надине со всеми».
18.00 Новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.45 Т/с «С чего начинается Родина».
23.45 «Вечерний Ургант».
00.20 Новости.
00.35 «Время покажет».
02.00 X/ф «Кузина Бетти».
03.00 Новости.
03.05 X/ф «Кузина Бетти».
04.10 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

05.00 «Утро России».
09.00 «Агент А/201. Наш человек в гестапо». Фильм 2.
09.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.30 «Местное время. Вести - Москва».
11.50 «Вести. Дежурная часть».
12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
21.25 X/ф «Робин Гуд»
04.05 Монолептакль «Исповедь маски»
05.25 X/ф «Донская повесть»

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро».
09.00 Новости.
09.15 «Контрольная закупка»
09.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «С чего начинается Родина».
14.25 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Надине со всеми».
18.00 Новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.45 Т/с «С чего начинается Родина».
23.45 «Вечерний Ургант».
00.20 Новости.
00.35 «К-100-летию Юрия Левитана. Голос эпохи» (12+).
01.40 X/ф «Смертельная охота».
03.00 Новости.
03.05 X/ф «Смертельная охота».
03.35 «В наше время».
04.30 «Контрольная закупка»

14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Сердце звезды».
16.00 Т/с «Пока станица спит».
17.00 «Вести».

17.45 «Местное время. Вести - Москва».
18.05 «Вести. Дежурная часть»
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
20.50 «Спокойной ночи, малыш!»
21.00 «Вечер с Владимиром Соловьевым».
22.00 Т/с «Земской доктор. Любовь вопреки».
00.40 Драма «Надежда».
02.40 Т/с «ТАСС уполномочен заявить...», 10 с.
04.05 «Честный детектив».
04.45 «Вести. Дежурная часть».

НТВ

06.00 «НТВ утром».
08.10 «До суда».
09.05 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
11.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт».
14.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
14.55 «Прокурорская проверка».
16.00 «Сегодня».
16.30 X/ф «Лучшие враги».
17.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
18.00 «Говорим и показываем».
19.00 «Сегодня».
19.45 Футбол. Лига чемпионов УЕФА. «Зенит» (Россия) - «Монако» (Монако).
22.00 «Анатомия дня».
23.00 Т/с «Шаман».

01.00 Лига чемпионов УЕФА. Обзор».

01.35 «Особый случай».

14.30 «Местное время. Вести - Москва».

20.25 X/ф «Давид-Бек»

04.05 Монолептакль «Исповедь маски»

05.25 X/ф «Донская повесть»

СТС

06.00 М/ф «Сокровища затонувших кораблей».
06.40 М/ф «Миа и я».

07.10 М/с «Пингвиненок Пороро».

07.30 М/с «Клуб Винкс школа волшебниц».

08.00 Т/с «Воронины».

09.00 Т/с «Воронины».

09.30 Т/с «Восьмидесятые».

10.00 Т/с «Семейный бизнес».

10.30 МастерШеф.

11.50 Боевик «Такси 2».

13.30 Т/с «Воронины».

14.00 Т/с «Воронины».

14.30 «События».

14.50 «Город новостей».

15.00 Т/с «Сердце звезды».

16.00 Т/с «Пока станица спит».

17.00 «Вести».

17.45 «Местное время. Вести - Москва».

18.05 «Время покажет».

19.00 «Надине со всеми».

19.45 «Давай поженимся!»

19.50 «Пусть говорят».

20.00 «Время».

21.45 Т/с «С чего начинается Родина».

23.45 «Вечерний Ургант».

00.20 Новости.

00.35 «К-100-летию Юрия Левитана. Голос эпохи» (12+).

01.40 X/ф «Смертельная охота».

03.00 Новости.

03.05 X/ф «Смертельная охота».

03.35 «В наше время».

04.30 «Контрольная закупка»

СТС

06.00 «Настроение».

08.10 X/ф «Две версии одного столкновения».

10.05 Д/ф «Михаил Дерожин. Мне все еще смешно».

10.55 «Доктор И...»

11.30 «События».

11.55 X/ф «Колечко с бирюзой»

13.35 «Простые сложности».

14.10 «Надине со всеми».

14.30 «События».

14.50 «Город новостей».

15.10 «Хроники московского быта. Любовь без шампона».

15.50 X/ф «Чисто английское убийство».

17.30 «События».

17.50 X/ф «Чисто английское убийство».

18.25 «Право голоса».

19.30 «Город новостей».

19.45 X/ф «Жених».

21.45 «Петровка, 38».

22.00 «События».

22.30 «История спасения».

23.05 Д/ф «Сталин против Жукова. Трофейное дело».

00.00 «События».

00.35 «Петровка, 38».

00.55 X/ф «Потолун падших ангелов».

01.55 «Суд присяжных».

13.00 «Сегодня».

13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт».

14.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».

14.50 Т/с «Кто боится...»

15.50 Музыка на СТС.

16.00 X/ф «Чистое досуг».

17.00 Т/с «Семейный бизнес».

18.00 X/ф «Чистая работа».

19.00 X/ф «Надежда».

20.00 X/ф «Джоймовочка».

21.00 X/ф «Чистое досуг».

22.00 X/ф «Чистая работа».

23.00 X/ф «Надежда».

24.00 X/ф «Чистое досуг».

25.00 X/ф «Чистая работа».

26.00 X/ф «Чистое досуг».

27.00 X/ф «Чистая работа».

28.00 X/ф «Чистая работа».

29.00 X/ф «Чистая работа».

30.00 X/ф «Чистая работа».

31.00 X/ф «Чистая работа».

32.00 X/ф «Чистая работа».

33.00 X/ф «Чистая работа».

34.00 X/ф «Чистая работа».

35.00 X/ф «Чистая работа».

36.00 X/ф «Чистая работа».

37.00 X/ф «Чистая работа».

38.00 X/ф «Чистая работа».

39.00 X/ф «Чистая работа».

40.00 X/ф «Чистая работа».

41.00 X/ф «Чистая работа».

42.00 X/ф «Чистая работа».

ПЯТНИЦА, 3 ОКТЯБРЯ

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

8.05-8.08 Местное время. Вести Дагестан
8.36-8.41 Местное время. Вести Дагестан
11.30 Местное время. Вести Дагестан
14.30 Местное время. Вести Дагестан
17.45 Вести - Северный Кавказ.
19.35 Местное время. Вести Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Поданги глагами заманги»
08.00 Обзор газеты «Хаккыкъат»
08.10 Мультифильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 Д/с «Венесуэла глазами гурмана с Нардой»
09.25 X/ф «Благочестивая Марта»
12.00 «Ах, вернисаж!»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Агросектор»
13.40 К 15-летию разгрома бандформирований в Дагестане. Д/ф «Скорбные даты»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Правое дело»
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 «Год культуры на РГВК»
18.10 «Наши дети»
18.45 Передача на кумыкском языке «Замангар гете, халкъ гетмес»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 Специальный репортаж
20.30 «Здоровье» в прямом эфире

21.10 Проект молодых журналистов «Квадрат»
22.00 «Все грани»
22.30 Время новостей Дагестана

23.00 Время новостей. Махачкала

23.20 Время новостей. Криминол

23.30 «Город молодых»

20.30 Т/с «Скорая помощь»

00.30 Время новостей Дагестана

01.30 Т/с «Под прикрытием»

02.25 X/ф «Отец невесты»

04.10 Д/ф «Мир природы»

05.00 «Память поколений. Яков Сулайманов»

05.35 X/ф «Случай в тайге»

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро».

09.00 Новости.

09.15 «Контрольная закупка»

09.45 «Жить здорово!» (12+).

10.55 «Модный приговор»

12.00 Новости.

12.20 Т/с «С чего начинается Родина».

14.25 «Время покажет».

15.00 Новости.

15.15 «Время покажет».

16.00 «Мужское/Женское».

17.00 «Жди меня».

18.00 Новости.

18.45 «Человек и закон».

19.50 Телеприз «Поле чудес»

21.00 «Время»

21.45 «Голос» (12+).

23.55 «Вечерний Ургант».

00.50 Т/с «The Doors: история альбома "L.A. Woman". (12+).

02.00 X/ф «Брунейкер».

04.25 «В наше время».

РОССИЯ 1

05.00 «Утро России».

08.55 «Мусульмане».

09.10 «Людмила Савельева. После бала».

10.05 «О самом главном».

11.00 «Вести».

11.30 «Местное время. Вести - Москва».

11.50 «Вести. Дежурная часть».

12.00 Т/с «Тайны следствия».

13.00 «Особый случай».

14.00 «Вести».

14.30 «Местное время. Вести - Москва».

14.50 «Вести. Дежурная часть».

15.00 Т/с «Сердце звезды».

16.00 Т/с «Пока станци спит».

17.00 «Вести».

17.45 «Местное время. Вести - Москва».

18.05 «Вести. Дежурная часть».

18.15 «Прямой эфир».

19.35 «Местное время. Вести - Москва».

20.00 «Вести».

21.00 «Специальный корреспондент».

23.00 «Артист».

01.20 «Горячая десятка».

02.25 «Людмила Савельева. После бала».

03.20 «Комната смеха».

04.35 «Вести. Дежурная часть».

HTB

06.00 «HTB утром».

08.10 «До суда».

09.05 Т/с «Возвращение Мухтара».

10.00 «Сегодня».

10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».

11.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».

11.55 «Суд присяжных».

13.00 «Сегодня».

13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт».

14.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».

14.55 «Прокурорская проверка».

16.00 «Сегодня».

16.30 X/ф «Лучшие враги».

17.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».

21.45 «Петровка, 38».

22.00 «События».

22.30 «Временно доступен». А. Ширвиндт.

23.40 X/ф «Леон».

01.50 «Петровка, 38».

02.05 X/ф «Две версии одного столкновения».

04.00 Т/с «Исцеление любовью».

05.00 «История спасения».

06.00 Прекрасная лягушка.

06.20 М/ф «Футбольные звезды».

14.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».

14.55 «Прокурорская проверка».

16.00 «Сегодня».

16.30 X/ф «Лучшие враги».

17.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».

19.00 «Всеми люблены».

09.00 Т/с «Воронины».

09.30 Т/с «Восьмидесятые».

10.00 Т/с «Семейный бизнес».

10.30 МастерШеф.

11.25 Боец «Такси 4».

13.05 Студенты.

23.35 «Список Норкина».

00.25 Т/с «Шаман».

02.25 X/ф «Ментовские войны. Эпилог».

04.35 Т/с «Супруги».

ТВЦ

06.00 «Настроение».

08.10 X/ф «Школьный вальс».

10.05 Д/ф «Ольга Аросева. Другая жизнь пани Моники».

10.55 «Доктор И...»

11.30 «События».

11.55 X/ф «Колечко с бирюзой».

13.35 «Простые сложности».

14.10 «Наша Москва».

14.30 «События».

15.10 Д/ф «Сталин против Жукова. Трофейное дело».

16.00 X/ф «Чистое досье». [Великобритания].

16.00 X/ф «Чистый ужин».

17.30 «Информационная программа 112».

17.30 «Свободное время».

08.00 «Смотреть всем!»

08.30 «Новости 24».

09.00 «Великие тайны». «Бегущие в небеса».

10.00 «Великие тайны»: «Грибыные пришельцы».

11.00 «Великие тайны»: «Хранители тонких миров».

12.00 «Информационная программа 112».

12.30 «Новости 24».

13.00 «Званый ужин».

14.00 «Тотальная распродажа».

15.00 «Семейные драмы».

16.00 «Не вин мне!»

17.00 «Не вин мне!»

18.00 «Верное средство».

19.00 «Информационная программа 112».

19.30 «Новости 24».

20.00 «Тайны мира с Анной Чапман». «Красота требует жертв».

21.00 «Странное дело»: «Космические странники».

22.00 «Секретные террории»: «Древнерусская Русь».

23.00 «Смотреть всем!»

00.00 X/ф «Карательный отряд» (США).

02.00 X/ф «Тнев» (США).

04.45 X/ф «Карательный отряд» (США).

16.30 Шоу Уральских пельменей. Грачи пролетели

19.30 Анимация. фильм «Вверх» (США).

21.20 Детектив «Иллюзия обмана».

23.25 Боец «Адреналин».

01.00 Боец «Адреналин 2. Высокое напряжение».

02.40 Комедия «Джордж из джунглей 2» (США).

04.15 Не может быть!

05.05 М/ф «Бременские музыканты».

05.50 Музыка на СТС.

05.00 X/ф «Карателейный отряд» (США).

06.40 Т/с «Отблески».

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 5 ОКТЯБРЯ

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

10.20 Местное время.
Вести Дагестан.
События недели.
Информационно-аналитическая программа

РГВК

07.00, 08.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лезгинском языке «Вахтар в инсанар»

07.40 Мультифильмы
08.50 Киножурнал для детей «Хочу все знать»

09.05 X/f «Дружок»
10.20 «Триумфальное мотошоу в Махачкале. Фристайл»

12.50 «Наши дети»
13.20 «Красота 05.ru»
14.00 X/f «Сельская учительница»

16.00 Мультифильм
16.30 «Прогулки по музею»

17.20 «Аллея вкусов»
18.05 X/f «Подкидыши»

19.30 Время новостей Дагестана. Итоги

20.10 «news»
20.20 Ток-шоу ко Дню учителя

22.10 «Сабир Гейбатов. Философия скулпторов»

22.30 Время новостей Дагестана. Итоги

23.05 «Катализатор»
23.10 X/f «Криминальный талант»

02.05 Моноспектакль «Путешествие в Азрдум»

04.10 X/f «Капитан»
05.50 X/f «Свадьба»

ПЕРВЫЙ

06.00 Новости.
06.10 X/f «Заложница».

08.10 «Армейский магазин». Пин-код».

08.45 M/c «Смешарики.

08.55 «Здоровье».

10.00 Новости.

10.15 «Непутевые заметки».

10.35 «Пока все дома».

11.25 «Фазенда».

12.00 Новости.

12.15 «История российской кухни».

12.45 «Точь-в-точь».

15.30 «Большие гонки».

16.55 «Черно-белое».

18.00 Новости.

18.15 «Своими глазами».

18.50 «Клуб Веселых и Находчивых». Высшая лига.

21.00 «Время».

22.30 «Политика».

23.30 X/f «7 дней и ночей с Мэрилин».

01.20 X/f «Огненные колесницы».

03.40 «В наше время».

РОССИЯ 1

05.35 X/f «Неподсуден».

07.20 «Вся Россия».

07.30 «Сам себе режиссер».

08.20 «Смехопанорама».

08.50 «Утренняя почта».

09.30 «Сто к одному».

10.20 «Местное время. Вести - Москва».

11.00 «Вести».

11.10 «Личное пространство»

12.10 X/f «Малахольная».

14.00 «Вести».

14.20 «Местное время. Вести - Москва».

05.50 X/f «Свадьба».

14.30 «Смеяться разрешается».

16.25 «Наш выход».

18.05 X/f «Москва-Лопушки».

20.00 «Вести недели».

22.00 «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым».

23.50 X/f «Везучая».

01.55 X/f «Кто поедет в Трускавец».

03.20 «Моя планета» представляет «Люди воды».

04.25 «Комната смеха».

HTB

06.00 T/c «Дорожный путь».

08.00 «Сегодня».

08.15 Лотерей «Русское лото плюс».

08.50 «Хорошо там, где мы есть!».

09.25 «Едим дома!»

10.00 «Сегодня».

10.20 «Первая передача».

11.00 «Чудо техники».

11.50 «Дочный ответ».

13.00 «Сегодня».

13.25 «Профессия - репортер».

14.00 T/c «Ментовские войны».

16.00 «Сегодня».

16.20 T/c «Ментовские войны».

18.00 «Чрезвычайное происшествие. Обзор за неделю».

19.00 «Сегодня».

20.10 X/f «План побега».

22.30 X/f «Голос великой эпохи».

23.30 X/f «Родительский день».

01.30 X/f «Дело темное».

02.25 «Автоворы».

03.00 X/f «Бес».

05.00 T/c «Супруги».

ТВЦ

05.00 M/f «Трое из Простоквашино», «Королева зубная щетка», «Майдайдир».

06.00 X/f «Разрешите тебе поцеловать... на свадьбе».

07.50 «Фактор жизни».

08.20 «Барышня и кулибар».

08.50 X/f «Большой перенос».

11.30 «События».

11.45 X/f «Большая перемена».

14.20 «Приглашают Б. Ноткин».

14.50 «Московская неделя».

15.20 «Петровка, 38».

15.30 X/f «Пассажирка».

17.30 X/f «Три полуграции».

21.00 «В центре событий».

22.10 X/f «Предлагаемые обстоятельства. Белые лилии».

00.20 «События».

00.40 X/f «Сибиряк».

02.35 D/f «Другие. Дети Большой Медведицы».

04.10 D/f «Анатолий Папанов. Так хочется пожалеть».

05.05 T/c «Вся правда о львах».

СТС

06.00 M/f «Чебурашка идет в школу».

07.10 M/c «Ментовские войны».

10.00 T/c «Восьмидесятые».

12.00 Успеть за 24 часа.

13.00 Шоу Уральских пельменей. Весь апрель - никому.

14.30 Шоу Уральских пельменей. Урал Степеня.

16.00 6 кадров.

16.30 Детектив «Иллюзия обмана».

18.35 Боевик «Сокровище нации».

21.00 Боевик «Неслужебное задание».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

08.00 M/f: «Добрыня Никитич», «Как обезьянки обедали».

09.30 «Большой папа».

10.00 «Сейчас».

10.10 «Истории из будущего».

11.00 Боевик «Неслужебное задание».

КУЛЬТУРА

06.30 Канал «Европы».

10.00 «Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфировым».

10.35 X/f «Семьи».

13.25 T/c «СМЕРШ. Ударная волна».

15.35 «Что делать?»

17.00 «Пешком... вокзалы: Москва - Санкт-Петербург».

17.30 «Кто там...»

18.00 «Контекст».

18.40 «Романтика романса».

21.00 X/f «Потерянное будущее».

21.30 X/f «Обитель зла: Апокалипсис».

23.00 X/f «Белый снег России».

25.15 Фильм-балет «Лебединое озеро».

00.00 X/f «Дети Санчеса».

01.55 D/c «Африка

Дербент шегъердин 2000 йис

Къадим шегъер - магъир музей

(Эвел 33-36, 38-нумрайра)

Советрин девирдин тарихдин памятникар

Дагъустанды экономика ва культура къвалчел акъалтун Советрин властдикъ, чехи Ленинан тъварунихъ галаз алакъалу я. Шегъердин зегъметчи халъди къил кутуналди Дербентдин Азадвилин майдандал Владимир Ильич Ленинин памятник эцигна. Адан къаънвилел 3 метр ала.

В.И.Ленинин памятникар С.М.Кирован тъварунихъ галай паркуна, вокзалдин патав гвай майдандални ва шегъердин "Урожай" стадиондин къилин вааривни хажкнай.

М.И.Калинин яшамиш хъайи къвал

Дербентдин тарихдин хейлин крат Советрин тъкуматдин машъур деятели М.И.Калининан тъварцыхъ галаз алакъалу я. Дербентда ам шегъердин набататрин рекъяй тежкирбадинин ахтармишунрин станциядин патав гвай къванерикай эцигнавай са мертвабдин гъвечи къвалера яшамиш хънай.

1928-йисан гатуз ам Дербентдин атун шегъердин зегъметчияр патал сувариз элъвенинай. М.И.Калининин дербентвирихъ галаз съубъетар авуна, абурун къвалахдихъ, яшишидихъ галаз таниш хъана, къадим шегъердин надир чкайриз килигна. М.И.Калинин гъя чавуз Советрин Союзда сад лагъай шушшеп акъудай механизмламишнавай "Дагъустандин Огни" заводдиз фенай. Карханадиз килигайдалай къулухъ М.Калинин анин собранидал рабочийрин вилик рахана. Дербентвириз адаа милли костюм - черкеска пишкешнай.

С.М.Кироваз памятник

Зегъметчирин ял ягъунал рикл алай чкайрикай сад тир паркуниз гъяхъзаяв чкадал С.М.Кироваз памятник хажнай ва паркни адан тъварунихъ янай. Чехи Октябрдин социалистический революция гъалиб хъайидалай гъульбъуниз, граждан дәведин ва военный интервенциядин ийсара С.М.Кирова Кеферпатан Кавказда, Гуржистанда ва Азербайджанда Советрин власть түкүлүрүн на мягъемарун патал гзаф къвалахар авуна. Ада Кавказ душмандикай хөвий XI Яру Армиядин гъужум тешкилнай.

Ракъун рекъерин рабочийрин забастовкадиз...

1905-йисуз хъайи Дербентдин ракъун рекъерин гъалъядин рабочийрин политический забастовкадин женчичириз воказздин майдандал памятник хажнай. Абури Вириорсиядин ракъун рекъерин работницири Союздин, гъакни Владикавказдин ракъун рекъин рабочийринни къулгүлчүйирин профсоюздын Центральный (Дондал алай Ростов) бюродын самодержавие алуудна гадарунин карда санлай ийсарылыштырылганда, и забастовка женгинин эхиримжи акт жедайдакай эвер гуниз жаваб яз къарагънай. 1905-йисан 8-декабрдин нянихъ, Дербентдин отделенидин Союзни шерик хъана, телеграфдин ва маса карханайринни къулгүлчүйирин забастовкадик эчкенай.

Станцийран гъял юкъуз собрания, митингар къиле физвай. Адан чкадин ва Бакудай атанвай ораторар-большевикар рахаздай. Мярекатрин иштиракчирин пачагъ тахтунай гадарун на демократический республика тешкилун, мұжыуд сятдин къвалахдин югъ истемишшавай.

Пассажирал тухудай ва пар дашишдай поездри гъерекат тамамвилелди акъвазарнай. Кавказда пачагъдин наместникдин ис-

темишуунрин нетижада чкадин властри ракъун рекъерин работницири аксина жазадин серенжемар ишлемишнай. Рекъел къетлен гъалар малумарна, станция къушунув ацурна. Активистар дустагъра ацуқварна, къвалера къевъена, аранай жағый яракъар вахчуна.

Маркусан къвал

Дербентдин Ленинан къучедин 10-нумрадин къванцин гъвечи са мертвабдин къвалера 1913-1916-йисара Осетиядин ва Дагъустандин зегъметчирин баҳту гележег патал ялавлу женчи Яков Львович Маркус яшамиш хъана. Дербентдин училищедин заведуючийвиле къвалахзаяв ада 1913-йисан эхира марксистилин чинебан кружок тешкилна.

1916-йисуз Маркус вич хайи ва революциядин къвалах тухвай Владикавказдин хъфизва. Гъя ийсан 30-апрелдиз ам Деникинан жаллатыри яна къенай.

Стхавилин сурал

памятник

1918-йисуз Бичерахован белоказакрин дестейрикай Дербент шегъер хъдайла телефон хъайи женчичири Буйнакский къучедин патав гвай гъвечи бағыда авай сурал лацу къванцикай стхавилин памятник хажнай.

1918-йисан июлдин эхира Дербентдин патарив лап хъсандин яракъламиш хънавай белогвардиядин полковник Г.Бичерахован къушунрин частар пайда хъана. 1918-йисан авгуустдиз абури шегъердиз гъахнай.

Дербентда Советрин власть хъузвай гзафбур телефона.

"Вири пешекаррин союз"

Ленинан къучеда авай Лермонтован тъварунихъ галай школада 1917-йисуз профсоюзин саднавай "Вири пешекаррин союз" авай. Ам Дербентдин большевики къил кутуналди тешкилнай. Адан правленидин председательве Дмитрий Пугин хъяни. Союзды зегъметдин гъакъи артухарун, зегъметдин шарттар хъсанарун, 8 сятинин рабочий югъ хъун патал женг чуѓвазтай.

РКП(б) комитетдин

дарамат

Буйнакский къучеда авай са мертвабдин къваничин 18-нумрадин къвалера 1918-йисуз РКП(б)-дин тешкилддин исполнительный комитет авай. Комитетдин къиле женгера лигим хънавай Дербентдин большевикар акъвазнавай: А.Эрлих, А.Ризаев, Д.Пугин, И.Кобяков в масабур.

Истада шегъердин больница авай дараматда (Буйнакский къуче, 43) 1918-йисуз Дербентдин рабочийрин, лежберрин ва Яру Армиядин депутаттин Совет авай. Адан къвальдик тъвар-ван авай большевикар квай. Абури меньшевикрихъ ва эсеррихъ галаз женг чуѓвазтай, абурун нагъакъан крат дүздал акъудзай.

Гъя и дараматда большевики 1918-йисан апреддиз тешкилай Военно-революционный комитеттин авай.

Идалайни гъейри, ана 1918-йисан гатфариз рабочий-большевик, Азербайджанда ва Дагъустанды революциядин женгинин активный иштиракчи Къази-Мегъамед Агъасиевни акъвазнай. 1918-йисуз Бакудин совдепди ам Дербентдин ва Кыблепатан Дагъустандын комиссарылай тайнарнавай. 1918-йисан октябрдиз Къ-М.Агъасиев түркверин оккупанти къуна ва Кыасумхуърун райондин Агъя Арагърин хурурун патав яна.

Буйнакский къучеда авай къве мертвабдин 10-нумрадин хурурун майшатдин техникум хъайи къвалера 1918-йисуз Дагъустандын къумек гуз атай Бакудин красногвардейчирин отряд акъвазнай.

Дербентдин Советдин къвал

Бакудин Совнаркомдин 1918-йисан апреддин декларацияда къейднава: "Бакудин Советдин вири Закавказье да ва Дагъустандын областда Советрин власть тестикъарун патал женгиниз эвернава ва гъакъикъатда женг чуѓвазва".

Большевикрин газетрин

типография

В.И.Ленинан къучедин 36-нумрадин са мертвабдин къваничин къвалера 1918-йисуз шегъердин большевикрин типография ачхнавай. Ана листовкяяр, прокламацияр, большевикрин газетар чапзавай.

Д.Пугин яшамиш хъайи

къвал

Канделакидин къучедин 10-нумрадин къвалерин цпал къурсарнавай мемориальный доскадал къъенва: "Ина 1917-йисуз большевик, Дербентдин профсоюзин руководитель Д.Н.Пугин (1884-1919-йисара) яшамиш хъна".

1919-йисуз Кызыллярдин патав фейи женгера Д.Н.Пугинал залан хер хъана. Ам Астрахандин госпиталда къена.

Ватандин Чехи дяведа

(1941-1945-йисар) телефон

хъайи аскерриз памятник

Къирхляр-Къапудин вааривай кефердихъди Дербентдин аскеррин сурал ава. Фашистрин чапхунчийрихъ галаз хъайи женгера телефон хъайи аскеррин сурарин къилихъ хажнавай обелискдайл къъенва: "Немсерин чапхунчийрихъ галаз къиле фейи женгера, къегъалвилелди телефон хъайи аскерриз бар-калла".

Ина 700-дав агакъна къегъал аскерар фарақъатнава.

Йисар къвэз алатда, амма дагъвийри Ватандин азаддайл, аслу тушировал патал чин чанар къурбанд авур къегъал рухвяяр садрани рикелай алуддак.

Аскерриз памятник (1941-1945-йисар)

Хабарар Мугъманвиле хъана

И ийкъара Сириядин машъур динэгъли, исламдин илимринг доктор, шариатдин ва къетлендин раҳунин рекъерай профессор, шейх Махмуд Насер Хут Дербентда

мугъманвиле хъана. Ада Алеппо (Сирия) шегъердин мискинда 30 ийсалай гзаф вахтунда имамвиле къвалахна. Идалай гъейри, ада гъя икъван ийсара исламдин вузрани къвалахна. Насер Хут Дагъустанд Республикадиз РД-дин Гъукуматдин теклифдалди атанвайдай. Ам Дагъустанды Махачкъала шегъердин Жумъя-мискиндин имам Мегъамедрасул СААДУЕВАХЪ галас къекъевна.

Субботникдиз экъечіна

20-сентябрдиз Дербент шегъердин нубатдин субботник хъана. И сеферда Шеболдаеван тъварунихъ галай къучеда, мұкъвелай башлашина шегъердин центральный больницацадив къван михывилер авуна. Ина - 1, 8, 9, 15-нумрайрин школайрин ученикти, медицинадин училищедин студентти, спортсменни, медработники, ГУО-дин къецепатан алакъайрин ва туризмдин отделдин, "Водоканал" ООО-дин, "Горзеленхоздин" колективин ағызудар агақына инсаны къвалахна. Лопаткяяр, цурургъульар гъилера авай шегъерэглийри вири чакар зирбилендикай михына, чехи шешелтуна. Къвалахзаяв буруз къумек гуз техниканы кардик кутуна. Вири шегъердивай яргъаз гадарна.

Кино

лентиниз къачузва

РФ-дин культурадин министерстводин тапшурғындали Дербентда "Къве цивилизация чеб-чепел гъалтзаяв хев" тъвар-гандай фильм лентиниз къачунин къвалахар къилье физва. Ам Дербентдин 2000 ийсан юбилейдин суварал түш же-дайвал бегъемарда.

Адан автор, режиссер Мегъамед СУЛЕЙМАНОВАН ва оператор Александр ЕВТУШЕНКОДИН гафаралди, фильмдин проектдин асулы мана Дербент Россияда неинки виридалайни къәдим, гъакъи виридалайни гъурумет авай, гзаф асирра дидин пуд дин ислягъвилелди, садвилелди чеб-чепив къуна яшамиш жезвай шегъер тирди къалурун я.

Чин гъазурайди - Ханум ШАЙДАБЕГОВА

Цийи ктабар

Бакудай савсам

Мердали ЖАЛИЛОВ

Билал Адилов

43

Аквар гълапарай, ктабдиз тъвар шаирди вичин яшариз килигна ганва. Чир жезва: 43 йисас атанвай касди майдандиз вичин сад лагъят ктаб акъуднава. Яни автор икъван чавалди вич машгъуриз алахъяч. Анжак гила, дуньядин гзаф краиз таб гайила, уйкъу-цуру дадмишайла, вичин бажарағыдин хучарра вуч аватла, дериндай аннамишайдалай къулухъ, майдандиз акъудзай царапари гълкъ ванзватла, келзавайбуру абур гълкъ къабулзватла, вуч гелер чи рикъера, руѓевра абуру тзватла чирна, яни гълкъ ванзватла, вичин везифадив эгечнава. Шаксуз, икъл эгечуни автордин царапиз сесувал, инаншишал, метлебидз ацлайвал, обрзиз тамамвал, гъссериц верцивал вата зазвал, чалаз михъивал ганва. Саки вири шириар кърури рифмайрихъ калтугунайни къундармайрин гъараюнрикай азад я. Къачунвай темадай кас вичин асас къастунин гъавурда аваз, келзавайд тъсердайвал, яни гъмни вич хъиз гъавурда акъадайвал рахазва.

Шаирдин къилин темаяр Ватан, инсандин муракаб алакъайрин уймуър, кланивал, тъбиатдин гълзелилер тирди ктаб келай гъар садас гъсятда аучух жезва.

Лапхъсан цийивал ктабда шириар къве чалал (лезги вар урус) гун я. Таржумачи - Валерия Латынина. Лъганана къанда, урус таржумайри автордин хатл, къетенвилер, лайхилувиер саки хвенава. И карди келзавайбурун майданар артухарзава. За инал лъганвай фикирар цийи автордин ктабдиз ганвай сифте гафарани (Дагъустандин халъдин шаир, гъмни стълбии Байрам Салимов, "Кълар" газетдин редактор, журналист Видади Севзиханов, ктабдин редактор ва ам тукъурайди тир Раида Ревшан (Сайдова) тикрар жезва.

Рагъметлу Байрам Салимова (макъала фад къхенвайди тайин я) вичин хуърнуви жеъиль шаирди 12 лагъай виш ийсуз вичин эсерар тесниф Стълбури Далагъан ирс давамарзвайди, вичини лап хъсандиз давамарзвайди къейднава.

Шаирдини вичин ата-бубайрикай сад тир касдин тъварцел дамахзвайди са шумуд ширида лъганава.

Птул я вун машгъур шаир Далагъан,
Цикъеед лагъай виш ийсара уймуър.

Дамахдиееди тесниф авур чи ватан,
Дердер, гъамар къаз царапиз элкъурай...

(Дамах ая" ширидай)

Видади Севзиханова шириат шаир патал лувар яз гъисабзава. Лувар квачиз бажагъат келзайбурун рикъера илгъамдал гъйранвалдай гъиссер раҳуриз жеда. "Билалан поэзияда зун парал желб авурди ашкъидин, мұтынъбатдин чалар хъана. Шири сифте нұбатда кланивилин, ашкъидин гъарай я эхир", ачуҳарзава вичин фикир ктабдин редакторди-журналисти.

Раида Ревшана Билалаз хайи чал дериндай чизвай, адап ашукъ яз, ам хъзвай къаъримандиз хъиз къимет ганва. Дугъриданни, хайи лезги чал-

лал гъакъван къадагъяар ва сергъятар эцигнавай Бакуда ихътин ктаб къхин ва акъудун къегъалвилиз барбар кар я. Чаз ана "Самур" газет, "Алам" журнал гълкъ акъудна, гълкъ агуаэрзаватла, хабар я.

Ина, Дагъустанда хъиз, ана, Азербайжанда, лезги чал илимдин рекъелди ахтармишавач, грамматикадин жигъетдай сад хътин уламра тваз, яни виридаз сад тир литературадин чал арадал гъиз алахъзавач. И кар ийиз тазвач. Мектебра, вузра чирзавач. Амма а чалан саъти тир лезги халъдин баркаллу рухвайрини рушари ам хъзвал (Седакъет Керимова, Мұзъеффер Меликмамедов, Эйваз Гульалиев, Камран Къурбаналиев, Зерифа, Нияз Пашаев ва масабур).

Билал Адилован ктабдани Къуба нугъатдин верцивал, гъзелвал, сеслувал гътнава. Ина бязибуруз Билалан чалапа синтаксисдин бязи къайдаяр чурнавай хъизни жеда. Ваъ, азизбур! Ада, гъа вичин хайи хуъре гълкъ рахазватла, гълкъ къхенвай! Дамахни ийизва вичин дидед чалал:

Дидедин чал - къағыриман чал,
Шарвилдин, Мегъманан чал.
Вал рахана Гъажи Давуд,
Зи рикъл женин вавай къақъуд!
Валай илгъзам къачузва за,
Валди дуњня къатузва за!

(Дидедин чал" ширидай)

Хайи чалавай рикъл къақъудиз тежерди шаирди вичин кълани ярдиз (кланивилизи такланвилиз, агатунризи къақъатунриз, верцивилизи туъкъулывилиз) багъышнавай са жерге чалапа (ктабдин чехи паона) субтнава.

Заз чидчар ашкъидин цай вуч ятла,
Туна на зун цайлапанра, ялаера.
Байихначир гъижкрандин къай вуч ятла,
Эку уймур гътнана хъи зи чулавра...

(Савда гътнана зи къиле" ширидай)

Чна автордиз и ктаб - лувар мубаракзава.

Агъадихъ адай къачунвай ширир чапзава.

Автордикай къурув къейд.

Билал Адилов Азербайжан Республикадин Кълар райондин Стълприн хуъре дидедиз хъана.

Бакуда Азербайжандин экономикадин институт акъалтларна. Амма къилин пеше яз ада журналистика хъяна. Ам Бакуда ақъатзавай "Самур" газетдин диг кутурбурукай сад я.

Шаирвилин бажарағай адап аял чаварилай раиј жезвай. Ингъе, эхирни, шаирдин сад лагъай къватлан чи гълиз атанава. Шаирдин эсерар урус, болгар ва маса чаларизи таржума авунва.

Билал АДИЛОВ

Дамах ая

Яб це вуна, япуган хъуй ви япал,
Вун велед я чехи халъдин, тъвар гъвечи.
Гъар са чавуз, търатл къуна дидед чал,
Хайи чилел, пунал дамах ая чи!

Птул я вун машгъур шаир Далагъан,
Цикъвед лагъай виш ийсара уймуър,
Дамахдивди тесниф авур чи ватан,
Дердер, гъамар къаз царапиз элкъурай.

Гапур хъана, хурап падай душмандин,
Гъажи Давуд хъурай дайм ваз чешне,
Лезги намус къуна, рехъ хъиз имандин,
Гъиз тахъурай пак гъузгъудал са рехне!

Ярагъвиди дерин гъуъл тир илимдив
Гъазурнай са Шамил хътин къағыриман,
Асландин рикъл ганай адаз къатунрив,
Чапхунчийриз тагудайвал гъич аман.

Ваз чидани Кири буба вуж ятла,
И къегъал кас, адалатдин женг чулагур?
Бубадин тъвар къе мецерал алатла,
Са чавузни лезгидин юкъ жеч какур!

Имиралы, Яралияр чахъ ава,
Машгъур түшни къегъалвал эл-убада?!

Къени вири уйткемвилив рахазва
Күкъварнай гълкъ душман лутъуз Къубада.

Алкъадарви Эфендидин эсерар
Авайбур я къатун-мана лап дерин,
Келин чна кланивилив гъа царап-цлар,
Чирин тарих чи ватандин чилерин.

Яб це вуна, япуган хъуй ви япал,
Веледар я чун са халъдин лап чехи!
Гъар са чавуз вине къуна дидед чал,
Хайи чилел, пунал дамах ийин чи!

ЭдебиятГазетда щийи тъвар

Ахцегъ багъдай...

"Хъсанни пис алцумзавай ульчмеяр..." Шиирдин царапай икъ фикирзавай лезги тават Ахцегъяя. Къисметди ам Сулейман-Стальский райондин Сийидрин хуъръуз акъуднава.

Амма хайи муг - ватан садрани рикелай алзатавач. Сифте шириарни Аният Ахцегъ райондин "Цийи дуњя" газетда чапна.

Чал ам Шарвилдин суварик гълтнна. Таниши хъайила, чна мадни артух шадвална.

Гълкъ хъи, ИСРАФИЛОВА Аният виликан "Ахтынский" совхоздин багъманчивилин бригадин бригадир, Социализмдин Зегъметдин Игит Ферзалиева Сайматан руш я къван!

Багъманчи дидедихъ шаирдин рикъл авай руш хъун - им пис месэла яни бес!

Чна Аниятан чар (шириар) яргъалди вилив хвенач, гъа чун къвалахал хтайвалди чарни атана. Келзава шириар къени фикирив, гекъигунрив ацанва. Ина ахцегъви рушан-багъларин билбидин сес ава!

Къе чаз а сесиниз яб гун квездни теклифдай мумкинвал хъана. Буюр, яб це цийи сесиниз!

Аният ИСРАФИЛОВА

**Чехи шаир
Сулейманаз**

На субтнна чехи шаир тирди вун,
Ви эсерри таъсиризва зигънриз.
Алақунри алемдизни хъирда вун,
Вун Лукъман я лезги халъдин

гъльбулриз.

Аял чавуз эхнай вуна кашарни,
Югъ-къандавай чехи хъана яшарни.
Хайи чилел азиятар чулага,
Гъурбатдани уйкъу-цуру акуна.

Ви шириар-тербиядин чешнеяр,
Хъсанни пис алцумзавай ульчмеяр.
Ви шириар нур гузавай къашар я,
Лезгистандин къаматдиз лап ухшар я.

Күн чаларин - жавагъирин устад тир,
Гълкъ тирвили халъдин рикъл авазва.
Элдиз халис савкъат тун ви

макъсад тир,

Ви къенивал несилрай чаз авазва.

Лайих хъана Гомер лутъур тъвар гуниз,
Уйкъведа чи ви шириар-зар хъуниз.
Ви гъар са гаф я чаз багъя, я масан,
Дагъларин хва, чехи шаир Сулейман.

Булах

Абдурашид, баркаллу хва Ахцегърин,
Ви эсерар лезги чалан дамах я.
Вуна къхъе "Уймуръдин рекъер"

кътни,

Виш ийсара чан гъизавай булах я.

Пирсаидни раг атана хвал гъайи,
Ахцегъ-чай вац лакъанда тур

Султланни.

Багълар кутур устлардин руш Саймат,
Скульптор тир чехи устлар Хасбулат.

Ви царапай чаз Ахцегъар авазва,
Ичкерияни сад-садан душман хъайи.
Рехи Сулак чал ақъатна рахазва,
Ваз чухсагъул и къалахрал чан гъайи.

Абдурашид, патриот хва Ахцегърин,
Вуна къхъе царап гъар сад са къаш я.
Ви эсерар санал эгер жен вегъин,
Абур вири ви къилеллай са таж я.

Расул Гъамзатов

Дагъвири рушан къисметдикай,
Чи дагъларин адетрикай,
Альсакъалриз гъурмитрикай,
Дагъдин шагъвар - лезетдикай

На къхенвай гъзел чалар

Къизилгъулрин къунчлар яни?

Тахъайла заргар устлардин

Гъиле якъут къашар яни?

Ви чалари, целхемри хъиз,
Рикъл ялав къукъуризва:

Викъегъвилин, кланивилин,

Бубавилин, дидевилин...

Яд уйлквейрай хтайла на

Чи дагълариз икрамзавай,

Чи, дагъвийрин, жумартвални

Вафалувал ваз хушзавай.

Чи Дагъларин уйлквейдикай,

Дагъларикай, рагарикай,

Синераллай лекъерикай,

Хайи дагъдин къванерикай

На къ

Чи гульзел ерияр “Лезги газетдин” булах

Шагъабудин ШАБАТОВ

Хувериз манияр кхын адедиз элкъевзэвай вахтар тир. Са няныхъ чи квализ векъеларви, Кылан Стаприн гамарин фабрикадин директор Къазагъ медни, мукъуди вуж тиртла зи рикел аламач, чеб Бакудай хулькъевзэвай бур я лугъуз, илифна. Футъуна, чай хъвана, хъфидайла, ада заз лагъана: “Шабатов, ваз Азим Ярагъмирова (ада Бакуда Россиядин Федерациин посольства квалахазава) саламар лугъузтай, алакъиз хъайитла, чи хурулькай - Векъелрикай са мани тукульрун талабзайвай”.

За абуруз хиве къунач, жуваз и хур акуна къанда, ам алай чка жуваз бегенмиш хъун чарасуз я. И квалах зи рикел аклан. Зун Векъелар гульчег хуверицай сад я, адах къайи булахар, гегъеншчуллер ава лугъуз, ван хъайиди тир, амма зун анизд садрани фейиди тушири.

Са сеферда зун Архитиз фейила, зал чи дуст Майрудин гъалтна (ам а чавуз Архитизин юкъван школадин директор тир). Ада заз лагъана: “Вуна жуван машин ина саламат ая, жув агъя чун акъахзавай машиндиц алад”.

Жуваз хас тирвал, за “Гынис я? Вучиз физвайди я? Ана вуч ийизвайди я?” - суплар ганач, лагъайвал авуна. Вуч килигайла, абу Векъелрин булахрал ял ягъиз физвайбүр тир къван.

Фена чун, агакъна са куьгъне хурурьуз. Машинрай эвичина, чна къайи булах алай чкадал пен къуна.

- Ибур, дуст кас, - лагъана чи яр-дуст архитизи Мелика, - Векъелар тир. “Тир” гафуни зи бедендиц хар акъудна. Зун хурурьуз фена, къакъан синел хажжедалди гъар са харапладиз салам гана. Зи фикирдиз гульчъунлай вичикай “Векъелар” манидиз элкъев ширидин царап атана. Метлен чар эцигна, пехърен пацар хътина хатларлди кхъеъ царап за гадайриз келайла, абу мятыл хъанай. Исятда къейбүр я лагъайла, абу агъаначир. Амма ильямдикай пай ганвай Майрудина абу захъ инамишарнай. И ширидини вичиз “Девирдин лишанар” ктабда мягъкемдиз чакни къуна, ятланси сифте вад царап тикрар хъийизва за:

Бул булахар, гегъенш чулылар галай хуур, Хаму кард хъиз къакъан синел алай хуур, Кас амачиз къе саил хъиз амай хуур, Агъ, Векъелар, агъ, Векъелар, Векъелар, Гъикл аламта ви рухвайяр рекъелай?..

И шири за сифте, Дербентдиз фена, Эседуллагь Наврузбековаз келна, ам вилерилай накъвар къве шеҳна. Заз и кардикай клемаз хъана, ахпа ам зи гарданда гъантна.

Гульчъунлай Сулейман-Стальский райондин налогрин рекъяй полициядин начальник, полковник, рагъметлу Мирзе Закариеva, и ширидин музика теснифна, халкъдиз раиж авун талабана. Ингье машгъур манидар Керим Камилова гъава къяна, тамарини вичи ийиз, мани арадал атана. И маниди хурунвийриз таъсир авуна, абу хуур саил хъиз тун тавунин къарап къа-

була. Рагъметлу Мирзеди “Векъелар” манидиз экъу дунья къалурун патал вири жувредин къумекарни ганай.

И мани сифте сеферда тамамарун патал Мирзе Мегъамедовича вичин хайи хур тир Векъелрал гаф мугъманриз, гъа жергедай яз, “Лезги газетдин” къилин редактор Альбарица Саидоваз, са жерге журналистриз, Лезги театрдин коллективдиз, къилье Эседуллагь аваз, теклифнавай.

Чалар, гъава, санлай мани хуш хъайи инсанри, капар ягъиз, мани Керимав са шумуд сеферда тамамар хъийиз туанай.

Дем къурмишнавайди Векъелрин хульрун патав гвай къайи булах тир. Зун “Лезги газетдин” хусуси корреспондент тирвияни, мянекатда редакциядин маса къуллугъчирини иштирак авуниси килигна, Мирзе Мегъамедовича, къилин редактордихъ элкъвена, лагъанай: “Гульчъунлубур, чахъ авай сад тир газет вад сад тир театр хуун, анра халкъ патал квалахазавай гъар са касдин гульчъуль хажжун патал чун чалишши хъана къанда. Чна газетдин тираж артухаруниз, театр хувериз атайла халкъ клубриз сел хъиз ахмис хъунин къетлен фикир гана къанда. За къенин ийкъалай эбеди яз и булах, ял ягъиз гъакъван къуй чка, “Лезги газетдин” тъварунихъ ягъун талабзава. Къуй гъар чиз мумкинвал хъайила, газетдин къуллугъчир, иниза атана, ял ярай. Икк газет чна генани машгъурда...”

Гъар сеферда зун акурла Мирзеди хабар къадай: “Я Шабатов, гъинва чи коллектив? Ам мус хквэзва ял ягъиз?” “Дагъиз хъфена, ял ягъиз вирида къанза, амма квалахдин гъилия садахъни ахтин мумкинвал жевзач”, жаваб гудай за...

Ингье куьгъне Векъелрал чан хквэзва. Хтанва лагъайтлани жеда. Рагъметлу Мирзе, Эседуллагь чи арада амачтлани, хуре абурун мурадар, абуру кутур адедар давамарзай инсанар тимил авач. Абурукайни сад чи дуст, “Россиядин патриот” медалдин сагъиб, райондин образованин хилен работнирин профсоюздин председатель Халилбек Халилбеков я. Ада гъар ийсуз майдин гульзел вацра, хульрун жемятни пата-къерехдай хтана, чин бубайрин и ватанда хурурун югъ къиле тухузва. Шадвилер къурмишнава, жегъилприз хурурун тарихдикай, бубайрин баркаллу кратикий, Ватандин Чехи дяведа хурунвийри къалурай викъельвилерикай съубетар ийизва. Гъар ийсуз и вакъиляр лентиниз къачзува, абурукай гъар са хизанди менфя худзава. Са шумуд сеферда ихтин мянекатра иштирак авун вазни къисмет хъана.

За и хурурьай сифте шиир кхъидайла авур фикирар дегиши хъанва. И сеферда за икк хъин хъувуна:

Бул булахар, гегъенш чулылар галай хуур, Хаму кард хъиз къакъан синел алай хуур, Са вахтара кас амачиз аеъ хуур, Агъ, Векъелар, агъ, Векъелар, Векъелар, Сагъ хурай куь хурурун жемят -

къегъалар!..

Чи бубайрин хувер, саилар хъиз, чал вил алаз тан тийин. Гъар са хурурел чан хтун зи эрзиман мурад я. Зун гаф хуремрин агъалийрихъ галаз гульчъумшиш жевзва. Заз абурун фикирарни малум жевзва, вирида бубайрин хуремрихъ язвава, амма мумкинвилер авачириляк акаъзавач. Дағъларал чан хуунин квалахриз гъукуматдини фикир гана, гъиле къунайтла, гъикъван хъсан жедай.

МЕВЛИДИН муллимди вич бахтлу кас яз гысабза вай. И гысс адан беденда вири умурьда гум галачиз кузвай. Адаз, гъа вичиз хъиз, амайбурун чеб къулай яшайишдин сагъиб яз акуна къанзавай. Ихътин гъевес адан къалин рацъларин къанник къулгъвазай ргай вилери, къакъанвал квай ачух пеле, гъамиша хъвер алай, тимил яцувал квай пузаррин арадай пайда жез кважа хъийизвай лацу сарари тестикиярзай. Халисдиз акълатна хъуредайлла, адан хатын кутунвай чулав спелри вакъе хъульвени пайда жевзай гъеччи лекъвери, на лугъуди, Мевлидинан руьгъдин ажайиб дунья тамамвиледи къецихъ акъудзавай. Ихътин акунар адан инсандихъ галаз раҳадлани, мугъмандиз квализ теклифдайлани, мектебда аялриз тербия вадирвал гудайлани хас тир. Адан хъурутуль къилихни юкъван буйдив, тукъмевилив, ширин месив вад сабургулил къунай.

Гъелбетда, Мевлидин муллимди вичин акунрал, алакъунрал, умун къилихрал дамахзавачир. Адак гъевесдин лувар кутавайвай буриз акълатай мурадар вад гележдин экъу умудар тир.

Абдул АШУРАГЪАЕВ

Лезги “ПАПА”

(Гъикая)

Мевлидин муллимдин рикк вичин пешедал, иллаки дидед чалан муллим хъунал, гъеле мектебда амаз ацукинавай. И мурад къилиз акъатун патал дерин чирвилер, гегъенш алакъунрал лазим тирди адан хъсандиз чизвай. Гъавиляй ада гъар са тарстамамвиледи классидил къеце тухувай мянекатра рикк газетин иштиракна, бубайрин сивин яратмишунар кватунал, тесниф авунал машгъуль хъана, мектебда дидед чаланди акъудзавай члан газетдин редактор хуунин теклифдизни вад лагъанач. Белки, гъавиляй адахъ ъакъисагъ зельметдин селдин хура дурум гудай руьгъдин къуватни хъана жеди. И кар Мевлидин муллимди вич вуздин филологиядин факультетдин студент тир йисарани аннамишнай вад ахпани рикелай апудначир.

Цийи везифаяр тъик пайда хъанатла, Мевлидин цийи танишралди, цийи тежрибайралди “девлетлү” хъана. Абурукай вирдалайни рикел аламукъяди Седеф умурьдин жигъирдал пайда хъун тир, вучиз лагъайтла абурун танишвал сифте дуствилиз, ахпа ялавлу мульчъубатдиз элкъвени. Седефан хуш къилих, гъамга хъвер, лацу ацай беден, яр къекъифай ацай хъульхъвер алай гульчег чин та акур декъикъайрилай Мевлидинан рикк чуугунвай. Икк хъунал Седефа вичини дамахзавай. Гадади вичин сир ачукарнаваиртлани, са курсуна къелзайла руша вад гыснавай. Ахпа, гададин халис фикир ашкара хъайила, руша адан гай сифте суал ашкъидикай вад, чалан пеше хъягъунай тир.

- Адат яз, гадайри дидед чалан муллимдин пеше тимил хъядя. Вуна ам гъикл хъана хъягъайди я?

- Заз а пеше гъеле мектебда амаз хуш тир. Хайи чалан гульевили, авазлувили зун сүгъурда туанай. Закай ракъ хъанвай,

дин ялав къулгъвазай чулав вилерай чир жевзай.

Келунин цийи йисан сифте кылер тир. Мевлидиннан Седефан квалае шадвилин межлис къурмишнавай. Ам къве вакъиадиз талукуди тир: жегъилри мектебда квалахиз вад диде-бубадин гъилиз хва Идадин атана са йис тамам хъуниз. Гъавиляй межлисда, мукъва-къилийри хъиз, муллимрини иштиракзай. Межлисдин лап сифте къилий Седефа гъана Идадин дидединнин бубадин къужахда вугана. Чехибурун мубаракарни тавазвилер кутягъ хъайила, суса аял, “Алад, чан хва, пападив”, - лагъана, Мевлидинав вугана. Аялдиз тавазвилерни ийиз агакъ тавунмаз ада вичин сусаз лагъана:

- Я Седеф, закай гила папа жевзани? Зун жувакай дах хъанва лугъуз, гъевслу хъянвайди тир.

- Жува са акъван рикк къамир, я кас. Лезги “папа” я ман, -зарафатдивди жаваб хъана Седефа. Виридак шадвилин яргъал хъульрун акатна.

- Акъ жедач, Седеф, - хълагъна Мевлидин вири секин хъайидалай куулухъ. - Идадин чалан акъалтдалди “пападикай” “дах” хъувуна къанда. Исятда бишкека вичиз ван тахъайбайрал къазва.

Межлис а кардалди тафаватлу хъана хъи, ана Мевлидин муллимдад Лезги “папа” лакъаб акъалтнай. А лакъаб халкъдин арада гилалдини яшамиш жезма. Йтлани адан аялри “дах” лугъузва. Лап халис лезги гаф. Гъавиляй Лезги “папади” вич бахтлу ксарикай сад яз гысабзава. Ада гилани вичин пешедал, хайи дидед чалал, мягъым лезги хизандал, чи умуд тир акъалтзавай несилдад дамахзава. Гъахътин мураддалди, агъзурар хъиз, Мевлидин муллим яшамишни жевзана.

Са тимил хъвер “Жегар, брат!...”

Шагъ ИСМАИЛ

Кивал эцигиз къанзавай хурунвни устардихъ къекъевзай. Цал эцигунай гъар са квадратный метрдай гаф устарди 150 манат гуз гъазур тир. Устар гъеле гъятнавачир - эхирни ахтин кас жагъана. Ада пата-къерехра квалахар тимил авунва-

чири. Меслят хъана, эцигунин къиметдикай рахайла устар муштериди лагъай къиметдал сакъани рази жевзачир - 200 манат гуда за ваз!.. лугъузва кивал эцигиз къанзавайда.

- Ваъ, брат, - лугъузва лезги чал рикел аламачир устарди, - сто пятьдесят авачиз жедач...

Ихътин жаваб вилив хуун тавунвай муштери гъасята рази хъана...

Гележегдин программист

ЧИ ЖЕГҮЙЛАР

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

Республикадин дережада кылле тухузтай совещанийрал, конференцийрал Дағыстанда алай девирдик истишиунрик къадайвал къалахар бажармишиз алакъдай жегъил пешекарар авач лугъудай гафар мукъвал-мукъвал ван жеда. Гъатта школайра тарсар гүн патал Россияядин шеңгердий мулларимиз теклифун лазим тирдакайни луғузва.

Яраб гъа икіл я жал? Чи жегъилрин арайра савадлу, республикадал, инсанрал, Ватандал рикіл алай, йыл са кар гыляй къведей къегъал рухвиярны рушар авачиз туш. Гъа ихтибинбуруй сад ингье и йикъара "Лезги газетдин" редакциядиз сайт түккүүриз, къыз изтанвай. За и шумал бүйдин, хушакунрин жегъил вуж ятла чирна.

АГЫМЕДОВ Низами. Ам Дербент шеңгерда 1993-йисан майдин вацра дидедиз хъана. Гъана 1-нурмадин юкъван школада 11-клас күтаягына, ДағТУ-дин компьютерный технологиядин, вычислительный техникадин ва энергетикадин факультетдик экечіна. Гила ам 5 курсунин студент я.

Са къве гаф факультетдикай.

Къе обществода, инсаниятдин умурдин вири хилера информациядин технологири мияғынч къазай девиря. А факультет техуниверситетда вичик ирид кафедра квай чөхбүрүкай сад яз гысабаза. Факультетда са шумуд рекъяй вини дережадин, жураба-жүре къалахарл гүзлемишазай пешекарар гъазурзана. Низамиди лагъайтла, "программайрин инженервилин" пеше къаучуза.

- Гъеле школада къелзаяйла, заз компьютердал къалахун, гъакъл къуғын ваъ, жураба-жүре программайра къекъын хуштир, лугъузва студентди. - Мектебдин информатикадин кружоқдан чирвилер къачуна.

Вузик экечай сифте йисуз четинвилер акъалтнач лугъуз жедач. Вири цийи чаяр, цийи юлдашар, дустар, лекция къелзаяй-бурни профессорарни алимар, истишиунарни лап чөхбүр тир. Сад лагъай курсуна 85 кас авайтла, гила 5-курсuna анжак 25 кас ама. Гзафбурулай истишиунриз дурум гуз алакънч, абур экъечүнис ва я ақұдуниз мажбур хъана.

Гъикъван четинвилер хъанаттани, 5 йисуз къелна күтаягыла, чаз дипломар гуда. Чалай гүзгүйнин къабулайбуру 4 йисуз къелда, күтаягыла, сертификатар гуда. Диплом къаучуз къланзаяйбуру магистратурада мад 2 йисуз къелунар давамарда. Анжак ахпа абуруз вуз акъалтарнавайвилин дипломар гуда.

▪ **Низами, ДағТУ-да гаф мәрекетар ту-хузва. Вуна иштирак ауруп буруп гыбүр я?** - хабар къуна за.

- За Ставрополь шеңгерда кылле тухтай информатикадин олимпиадада иштиракна. Ана Кеферпатан Кавказдин Федеральның округдин вузрин студенттери чин алакъунар раииззаша. За ана 3-чка къуна.

▪ **Күяшайищдикай вуч лугъуз жеда?**

- Чна къуд гадади са къал кирида къунва. Иеси мергъяматту кас я - гъакъы гаф къаучувач. Къве йис я за хъсандиз къелзаяй-илья амай са бязибурулай артых стипендия къачуз. Гъелбетда, диде-бубадини күмек гузва. Вацра къве сеферда зун абурул къил чүгүзә Дербентдиз хъфиза.

▪ **Къелунрикай азад вахтунда квель маш-гүл жезва?**

- Захъ хъсан дустар ава. Азад вахтунда чун футболдал къульбазва. Беден миякъемарунни чна фикирдай ақұдазавач. Жураба-жүре спортын къуғунрални машгъул жезва. Ял ядайлар, санал къват хъана, лезги чаяр хъун тешкілзана. Курсунин студентрихъ галаз экскурсийриз - Самурдин

Шиқыл жайыл - Гы. ИСАЕВА

тамуз ва тамашуниз лайихлу маса чайриз физва.

▪ **Лап хъсандиз къелзаяй студентар авани?**

- Гъасанов Заура лап хъсандиз, яни вад-ралди къелзая. Хъсандиз къелзаяй-бурни (4-5 къаучуз) ава.

▪ **Хъсан преподавател принтіварар къаз жедани?**

- Чи пешедай лап хъсан, студентдин ба-гажда вуч аватла, мад гъана вуч гъакъдатла чидай хейлин преподавателар ава. Абурун арадай Аюб Акбашивичан, Амина Шарапудиновнадин, Нуризия Шалиевнадин, Ирина Валентиновнадин ва масабурун тіварар къаз жеда.

▪ **Диде-бубадикайни къве гаф лагъанай-та, къандай.**

- Зи дах Владимир Жалалудиновичан ери-бине Мегъарамдхурун райондин Азатогъыли хуър я. Ада ДағТУ-дин Дербентдин филиалда инглис чалан преподавателви-ле къалахаза. Диде Зарема Абидиновна Вини Стәлдилай я. Ам Дербент шеңгердин 1-нурмадин юкъван школада шеңгерэгъиль-рин аялрин сағъламвилин къуллугъда ақ-вазнавай медсестра я. Захъ гъвчели стхани ава - Рустам.

▪ **Низами, гила вуна чи редакциядиз түккүүрнавай сайтдикай рахан. И ре-къяни квезд чирвилер гузвани?**

- Базовый чирвилер вузди гана. Сайтар түккүүриз компьютердай, махсус журнал-рай жува-жуваз чирна. Зи дипломдани пешекарвал къалузаявай царце "инженер-программист" гафар къхида.

▪ **Сайт вуч я? Сайтар гъихътинбур жеда?**

- Сайт - им журнал хъиз я, анжак Интернетдин сетдик кутунвай браузердин күмек-далди компьютердай килигизавай. Сайтдик вичин паяр, чинар ава. Амма, журналдилай тафаватлу яз, гаф сайтра къелзаяй касди-вай къизин жеда. Сайтар гъар жуърединбур ава: чирвилер гудайбүр, хусуси чинрин, къалах жағырдай, социальный сетрин ва икі мад. Сифтегъан сайтар малуматар гузиз та-лукъарнавай-бур тир. Интернет гөгөншада вилик финин нетижада сайтар чин къалахрикай раиж авун патал гаф идараира, карханаира, чин продукция, маса шей-шүй теклифун патал табринг, туристрин, косметикадин, къвасин къапарин түккүнрани пайдыа хъана. Гъакыни къугүнрани, танишиленин ва гаф маса сайтарни ава.

Пешекарди түккүйрый сайт гъевескар-диндалан анжак гузвой пулунин къадардалди тафаватлу жезва.

Низамиди алава хъувурвал, адаптация буба Жалалудин вад баде Важибат алай вахтунда Азатогъыли хуъре яшамиш жезва, Агъмедов Жалалудин гафбуруз чизвай кас я. Хейлин йисара ада "Сенгеровский" ва "Ала-мишинский" совхозиз рөгъбервал гана, агал-къунарни къазанмишина. Заз абурувай ийидай са талабун ава - гатуз Низами хуърүз хтайлар, адахъ галаз анжак хайи дидедин - лезги чайар хъун тешкілзана. Курсунин студенческихъ галаз экскурсийриз - Самурдин

Марина Мур - бажарагъдин нур

Нариман ИБРАГЫМОВ

Инсанрин къисметар жуъреба-жүрея. Умурда вал ғұлдатын инсанарни гъалтта. Садбүр дустариз, чирхчириз, танишиз элкъведа, масадбүр душманризни, пехилбүрүн элкъүн мүмкіні.

Школа-интернатда, күлтпросвет-училищеда, Дағысун университетде келдайла, армияда күллугъдайла, консервиярдай заводда, ДағЗЭТО-да, редакцияда къалахдайла, зұнны гаф инсанрихъ галаз таниш хъана. Садбүрхү галаз къени алакъа хуъзва, дүсттал мягкемарзва, масадбүр яргал-яргал ақвада, бязибүр рикелни алама.

Ара-бир гыч гүзлемиш тавур хушкарни жеда.

Къве варз виilk социальный сетра авайзи страницадыз Лара Муртварталай касдилай саламдин хабар атана. Зани азас жаваб хана. Ада къхин хъувуна! "Ваз зун чир хъаначи? Шикилдигашгенни. Заз вун сетрай ақунмазди чир хъана, Нариман Меликович. 33 йис идай виilk за, ДағТУ-дин къецептапан члаларин факультетдин студенткади, виғилик Белиждин консервиярдай завода къалахайди я. Зун Гүлнара я".

Идалай гүттүнин рикел хунар мадни хъана. За Гүлнара дивай вичин яшайищдикай, хизандикайни хабарар къуна. Малум хъайивал, диплом къачурла, ада Ахцегърин юкъван школада къалахна. Ахпа къисметди жегъиль дишегъли Каспийскдиз, Москвадиз акъудна. Алай вахтундани ана яшамиш жезва. Умурдин юлдаш Сиражидинахъ галаз чин рушаз Маринадиз художниквилин бажарагъ ачуҳиз, устадвал хажиз къумекзана.

Къейд авун лазим я хъи, Гүлнара ахцегъвир Къейседин вад Наимат Муртазалиеврин руш я. Ахцегъ районда чизвайвал, Муртазалиеврин тухум устадлу музикантралди, манидарралди машгъур я. Амма художникар абурук квачир. Гила и тухмдай художникни акъатна. Вични гъихътин! Марина Мур! Бажарагълу назик гъилералди Москва шеңгердин тамаша-чияр гъейрана-рязавай жегъиль сүретчи.

- Марина дүньядиз атайла, чун Каспийск шеңгерда яшамиш жезва, - лугъузва Гүлнара. - Ахпа чун Москвадин областдин Люберцы шеңгердиз акъатна. Гъа ина Марина 10-нурмадин юкъван школадын фена. Къуд лагъай классда келдайла, за ам Москвадин Сокольников районда авай халқын изостудиядик кутуна. 6-класс күтаягъайла за ам Ахцегъиль рөкье хтана.

Ина чөхи бубадин вад бадедин гүз-чывилк акъатай, гүрчег төбиятдин, дагъларин юкъва гъятай руша Москвада къачур вердишилдер квадарнан. Ам Ахцегърин яларин художественный школадик экечіна ва и рекъяй вичин чирвилер мадни гөгөншарна вадерина. Юкъван школа күтаягына Марина 2004-йисуз Дағыстандин политехнический коледжидик экечіна. Ада ашқыидиви келна вад яру диплом къачуна.

Москвадиз дидедин патал гъфейла, руша вичихъ художник хъунин мурад авайдай лагъана. Веледдин хъсан хиляриз диде акси жеда жал? Устадвал хажун патал Маринади тежрибалу художниквиди келна вад яру диплом къачуна.

манитарный университетиз гъахына. Художественно-графический факультетдин студент хъайи лезги руша тіварван авай художникривай, преподавателривай тарсар къачуна. Зигынлу руша вичихъ келунрайни, сүретар, шикилар чуғунайни алакъунар, бажарагъ авайди къалурна. Тамамарай курсунин къалахай (живописдай ва графикадай Альфон Мухан ва Густав Климттан копияр, "Советтин школада 40-йисарилай къенин ийкъаралди изобразительный искусстводин тарсар гүннин гъал", "Палеолитическая пещерная живопись", "Натюрмортдал къалахайда ишлемишазай изобразительный такъатар") азас лап хъсан къиметар эцигна. Марина Мур дипломдин къалахар (шиклилар) Электросталь шеңгердин Гуманитарный цийи университетдин залра эцигна, абур 2-чка ваграма грамота гунарди къейдна.

Алай йисуз Москвада Марина Мурган ва Афғанистандин художник Мергъамед Зиби Пайканан саналди тир высставка-къиле фена. Рушан гылери чуғунвай "Къуыд", "XVII-XVIII асиррин къадим шейэр", "Гъамам", "Дағыстандин дагълар", "Ахцегърин күчеяр" картинаиз тамаша-чияри еке къимет гана вад абур масанни къачуна. Жегъиль художникидин хейлин шикилар, сүреттер, натюрморти үлкөвден музейра, шеңгерра, къилдин касарин, искусство дидедин художниквиди чакында.

Пешекарди къейд ийизвайвал, рушан эсериз ачуҳиз, милливал, төбиивал хас я. Шикилпиз художники хжазай вад гъавурда аваз ишлемишазай сүзүйрүндін хътиң рангарини къуват, гүрчегвал гузва. И ерийри тамаша-чияр гъейранарни ийизва.

Марина Мур Москвадин художественный салоникай сана къалахаза. Ам вичин пешедин устадвал хажиз алахъзва. Дише-бубади рушаз бажарагъдин сергъятар мадни ачуҳдай мүмкінвал гузва. Маринади яратмисаза, гүзел алемда вичин гаф лугъузва. Алукъазавай йисуз адахъ үлкөвден художникрин центральный къале (ЦЖХ-да) хусуси картинаирин выставка ачуҳдай фикир ава. И кар патал ада гъевес-дивди зегъметни чуғазава.

Къанни вад йисавай художникдин къалахази вил вегъелья ақваза, ах-цегъви рушахъ халисан бажарагъ гъевес ава. Са раҳунни алач, Марина Мур - лезги руша - мадни еке агалкъунар къазанмишда, тарифлу сүретралди вичикай хабар гуда вад искусство дидедин художниквиди шадарда.

Культурадин йис

“Дагъларин везинар”

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Дульяда вири хъсан крат хизандилай эгечнаже. Хизандин ансамбль лагъйтла, - им мукъвалияр музыкадин къумекдалди сад ийизвай надир кар я. Ахцея **ВЕЛИЕВИН** хизандин “Дагъларин везинар” ансамбль фад арадал атанаатлани, сифте яз сельнедиз ам 1996-йисуз экъечнаже. Музыкадин лап къутъне алат далдамдин къумекдалди халкъдин милли музыкадин адетар хъзвай и десте бинедилай къве стхадикай - Ибрахамилиакайни Фиридинакай ибарат тир. Ахпа

реатилин тъварар къазанмишнава. Райондин музшколада (директор Минара Асулова) далдамчийрин десте кардик кутуна, жуван чирвилерни тежкира акъалтзавай несилдиз гузва. Азад вахтунда Ибрахамилия “Хважамжам” вахувани “Зумруд” тъварар алай милли музалатрин ансамблрик кваз меҳъверрикни далдам язава. Дугърия, эхиримжи исара гъэр жуъре себебрики хизандин ансамблдин къвалах зайдиф хъянвай. Кысмет я, лезгириин госмуздрамтеатрдин артистка Зульфиядал эвлениши хъхъайлалай къулухъ чи ансамблдин, лугъурвал, къвед лагъай нефес ачу хъвана.

Фиридинин Зульфия Велиевар “Шарвили” эпосдин къилин игитрин къматтра къутъвазвай артистрихъ галаз Ахцея Келез хивел

абурук гадаяр, сусарни ахкатна. Алай макъамда райондин саки гъичса мярекатни абурун иштираквал авачиз къиле физвач, абуру чипин искуствод инсанрин фикир желбазава, гъутъулар шадарзава.

И мукъвара чун и ансамблдин активный членар тир Фиридин Велиевахъни адан умъурдин юлдаш Зульфиядихъ галаз гурушиши хъана.

- Лезги халкъдин мани-макъамрални къульлерал чи риклап гъвеченчи члавлай алай, - субъетбетава Фиридина. - И кардин себеб чи рагметту Агъадин халу хъана. Устад къульчи тир ада райондин пионеррини школъникрин къвалин хореографиядин кружокдин дестедик кваз районринни республикадин фестивалра иштиракдай. Риклап хвевзвайвал, хъсан къуншияр тир зурнечи Камалдинан ва далдамчи Гъажимурдан тъясирдик акат тавуна амукънч. Абуру чипхъ галаз клубдиз тухуз, чун къульдердайбурун жергейра туна, далдам ягъиз чирна. Гъутъулай за Агаев Гъажи муллимдин гълик райондинни республикадин дережадин пара конкурсра, килигунра иштиракна. Къурелди, аялвилин итиж-машгулат яваш-яваш умъурдин пешекарвилз элкъвена. Эхиримжи къад ийизуз, зани стхади Ахцея РДК-дин чехи колективида къвалахзава. Гъэр ийизуз “Шарвили” эпосдин суварик, Рагимат Гъажиевадин манияр тамамарунин, “Къутъугъ, руьгъ!” ва маса музфестивалра (Махачъаладин, Дербентдин, Кочубейдин, Мегъерамхурун, Усугъчайдин, Хучнидин) активнидаказ иштиракуналди дипломантвилинни лау-

Амни я зи хтул Мурад. Дустар арада гъурмет хъурай, Ви гафариз къимет хъурай. Я сад Аллагъ, минет хъурай: Хуъх вуна зи хтул Мурад,- месела, лагъвана ада вичин хтудикай. Ихтиин “Гъавада” диде-бубадин тъясирдик кваз, гъелбетда, аяларни милли музыкадин ашкъи-гъвес аваз чехи хъана. Гележегда 1999-йисалай зунни гъвеченчи вах Эмина Лезги театрдин яратмишунрин колективдиз ақътната. Кар алакъяз акурла, режиссёр Мирзабег Къадировича зун Дербентдин музучилищеда театрдин отделенидик кутуна. Вад ийизуз училищеда Мавлудин Хайрован (ада музыкадин рекъяя тарсар гузват) ва бажарагълу маса мулларин гъилик чирвилер къвачур зун хай театдрин колективдиз хтана. Ана зун гзаф ролра къугъвана: Гарсиа Лоркадин “Бернардан къвал Альбы” пьесада Августиясан, “Пешекар гъул” тамашада Фатимадин, Э.Наврузбеков “Дустар” тамашада Рукъяутан, Абдуслим Исмаилов “Зиярат” тамашада Серинатан, Х.Абдуллафурован “Мульбъубатдин къуват” тамашада Зульфиядин, Узаир Гъажибеков “Аршин мал алан” тамашада Теллидин, Къ.Межидованни Х.Тагыран “Ашукъ Сайд” тамашада Дилберан ва икмад.

Гила Ахцея итимдин хизанни музыкадин шерики хунал зун шад я. Исятда за Ахцеярин Культурадин къвалин манидарвиле къвалахзава. Хъсан дустар ва пешекарар тир Ханум ва Цуъкер вахарин, Гъаким ва Ибрагим стхайрин къумекдалди жуван репертуар цийи манийралди, халкъдин театрдин къаматралди геъненшарзава. Алай вахтунда зал гъакл “Түри” ансамблдин регъбервални итибарнава. Гъилевай ийизуз Дербентда, Махачъалада Яран суварик ва фольклординни халкъ-

Ф.Велиев Ахцеярин музшколадин аялрихъ галаз

- Ихтилат кватна къван, жувакийни къурелди субъетнайта къланда, - тавакъу ийизва чна “Дагъви везинар” ансамблдин манидар Зульфия Велиевадивай.

- Вуч лугъун, Хив райондин Архитирин хуъяр тир зун гъа музыка себеб яз къисметди Ахцеяиз ақъудна. Эхъ, музыкадин алемда зун душушдин кас туш: буба Жамирзе халкъдин манияр лугъуниз, чунгъур ягъуниз ва ими музыкадин гъвеченчи аваз ийизуз чирна. Къуншияр ва мукъва-къилиярни къватлиз, шадвилин межлисар къурмишун чи къвалахзава. Гъэр ийизуз “Шарвили” эпосдин суварик, Рагимат Гъажиевадин манияр тамамарунин, “Къутъугъ, руьгъ!” ва маса музфестивалра (Махачъаладин, Дербентдин, Кочубейдин, Мегъерамхурун, Усугъчайдин, Хучнидин) активнидаказ иштиракуналди дипломантвилинни лау-

дин адетрин международный VI фестивалда аялкъунралди иштиракунай “Түри” ансамблдин коллектив РД-дин культурадин министерстводин ва Яратмишунин къвалин махсус дипломизни гъурметдин грамотайриз лайхху хъана. Райондин ва республикадин хизандин ансамблдин фестивалра иштиракунин мурад аваз эхиримжи вахтара итимдихъ галаз чна къетлен фикир хизандин “Дагъви везинар” ансамблдин гузва. Вучиз лагъайла, зи фикирдалди, умуми итижралди, къилди къячуртла, музыкадин къумекдалди хизандин алакъяяр мянъкамарзавай, музыкадин милли адетар хъзвай ва абуради жеъиль несил тербияламышзавай хъсан алат-мумкинвал я хизандин ансамбль.

“Къуреди” гъгъульар шадарзава

Хазран Къасумов

Сулейман-Стальский райондин Культурадин къвалин патав “Къуре” тъвар алаз фольклордин ансамбль тешкилна 10 ийсалай виниз я. И ийсара коллективди неини района, гъакл адайл яргъарани машъурвал къазанмишнава.

“Къуреди” районда, республикадин шегъеррани района ту-хузтай мярекатра, гъаклни конкурса, фестивалра иштиракзава, анра алакъунар къалурзава, аялайирин гъгъульар хажазава.

Ансамблдин концертрин программайра халкъдин къульни манийри, адетар, аялайирин яшайиш къалурзавай сельнейри еке чека къазва. “Къакъан дагълар”, “Келегъя гъилий-гъилиз”, “Иранда савдадавай яр”, “Перизада”, “Гульну”, “Сар эвягъунин мел” ва маса маниярни сельнейр аялайирин хушвиледи къабулзава.

“Къуре” ансамблдин къвалихда бажарагълу гъевескаар тир Назифа ЮРКЪУЛИЕВАДИ, Агъарағым АГЬАРАГЫМОВА, Селимат ГъАЖИЕВАДИ, Азим РИЗАЕВА, Маила ЯХЬЯЕВАДИ, Аземат АГЬАМЫРЗОЕВАДИ, Мерзият АМАХАНОВАДИ, Мусинат НУРАЛИЕВАДИ ва масабуру активвиледи иштиракзава.

“Ир” тъвар алаз тухтай Дагъустандин халкъарин милли Культурадин фестивалдин ва маса килигунрин лауреат тир “Къуре” ансамблдин иштиракийри сельнеда алукун патал райондин руководстводи и мукъвара маҳсус парталарин маса къачуна.

Фестивалдиз урусрин 13 театр къведа

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

Дагъустан Республикадин культурадин министерстводи хабар гузайвал, Кеферпатаан Кавказдин республикайрай, Чулавва Каспий гъульерин регионрин улквейрай Дагъустандиз нубатдин ругуд лагъай международный фестивалда урусрин 13 театр къвати жеда. Муъжуъд йикъан къене абуру маҳачъалавийриз ва меркездин муъманриз 15 тамаша къалурда. 27-сенябрдилай 5-октябрдади къиле тухдай театртин форумдин шадвилер М.Горькийдин тъварунихъ галай Урусрин драмтеатрдин Чехи ва Гъвеченчи залрин сельнейра къурмишда.

Фестиваль тешкилунин мурад Россиядин ва Мукъват тир къецепатан улквейрин региона сельнедин искуство вилик финин тарихда Чехи урус халкъдин культурадин роль къалурун я. Тамашачириз тамаша къалурда: А.С.Грибоедов “Түри” гъуматдин академический урусрин драмтеатрди, Г.А.Товстоногов “Түри” гъуматдин академический урусрин драмтеатрди, Чехи драмтеатрдин лайхху артист М.Л.Морозова, Р.Стоянов (Болгария) тъварунихъ галай драмтеатрди, Е.Вахтангов тъварунихъ галай (Владикавказ) Академический урусрин театрди, М.Горькийдин тъварунихъ галай (Къазахстан) Гъуматдин академический урусрин драмтеатрди, Карачаево-Черкесия Республикадин драмадин ва къемедайрин урусрин театрди, М.Лермонтов тъварунихъ галай (Чечня) Гъуматдин урусрин драмтеатрди, Урусрин Гъуматдин муздрамтеатрди (Ингушетия), “Урус сельне” театрди (Германия), Москвадин театральный “Вишневый сад” центради, гъаклни Дагъустандин пуд театрди - М.Горькийдин тъварунихъ галай Урусрин драмтеатрди, Лакрин Э.Капиеван тъварунихъ галай госмуздрамтеатрди, Нинийрин театрди.

Фестиваль къячъялла, вири иштиракийриз риклек ала-мукъдай пишкешар-статуткаяр ва дипломар гузва. Фестиваль тешкилунин кардик 2007-ийизуз къиле турди Россиядин искуство войрин лайхху деятели Сандарбек Тулпаров я. Мярекат къве ийисуз садра тухзува. Фестивалдин программада сифте сеферда Къазахстандай, Гуржистандай, Германиядай, Болгариядай, Москвадай, Санкт-Петербургдай атай урусрин 17 театрди иштиракнай. Дегиш тежезвай жоридин къватлапдик культурадин машъур деятели ква: театрдин критик, шаир драматург Нина Мазур, гъаклни Н.Жегина, В.Подгородинский, К.Щербаков ва Г.Султанова.

1-октябрь Яшлубурун югъ я

Мергъяматлувилин къанунралди

Надият ВЕЛИЕВА

“Жегъилвилхъ къузувални галаичиртла, хупл хъсантир...”. Забит Ризванован ширдин и царап яшаржердавай, узузурини тади гурдавай гзафбурун рикел къведа. Жегъил вахт инсандин умурда, гъелбетда, виридалайни гъзел берея. Беден сагълам, вични кълан жеда. Жегъилвилин ашкын-тъвес зурба я. Гъиле къур гъар гъи кивалах хъйтлани, къилиз акъуда.

Амма къузувал!.. Ада инсан къуватсуз, такъатсуз ийид, ажуарда. Риклиз кланз, бедендилай са карни алакъ хъийидач. Бязи яшлубуру чеб веледризни гerek амачирди хъиз гъисса. Ахъгинбуру чин умурдин эхир якуматди ялгъуздиз амай, къулайвал авачир, чипвай-чипиз килиг тежкезмай яшлубури инвалидар патал кардик кутунвай интернатра акъуда.

ИЙКЪАРА зун Махачкъала шеърдин Солдатский къчеда авай яшлубурунни инвалидирин “Ветеран” тъвар алай пансионатдиз фенвай. Тарки-Тау дагъдин ценерив къацу тараринни кул-кусрин арада киреждалди асуннавай къве мертебадин и дарамат “Цийи свас хъиз” акъвазнава. Тарарин кланик чка-чкадал эцигнавай жуъреба-жуъре рангарин ширер янавай скамейкайри, гъятдин къерехар тирвал цанвой кул-кусрини набататри, гърчег фонтанди и дараматдиз къетлен гъзелвал гузва. Гъаванина михъи ва таза я. Гъятдин сифте кам вегъйела, ина авай сиришта акурул, пансионатдихъ халис регъбер авайди чир жезва.

Ина жуъреба-жуъре къисметрин яшлу инсанар мергъяматлувилин гъиссерик кваз яшамиш жезва. Ани работникар яшлубурун дарихвални сефилвал къезилариз алакъзава. И квализ 1983-йисалай регъбервал гузвой **Мажид Алигъажиевич МИРЗАЕВА** и еке хизандин вири къайгъяр вичин хивез къачунва.

Директордин кабинетда столдихъ къилин чарариз рех янавай, ацай якларин, чина бекрекат авай итим ацуънава. Гила чун патавай таниш хъана за аддай са шумуд суалдиз жаваб тун талабна.

Яшлу инсанар телевизордиз килигзаявай вахт

касни авач. Иниз атай вуж хъайтлани къабулзаяйди туш. Яшлубур, инвалидар гъар сана тимил авач. Лап четин гъалда аваз хъайтла, ахътин ксарикай социальный рекъяр хъудай управлениди, медицинадин идарайри хабар гузва. И чавуз, яшайишдинни дуланажагъдин шартлар ахтармишна, акт хъизива, ахпа маҳсус идарада документтар къватлна, зегъметдин ва яшайишдин рекъяр виллик финин министерстводиз рекъе твазва. Иной интернатда чка гузвой путевка къачузва. Поликлиника гъар са патахъай сагъламвал ахтармишайдалай гъузуван, психика къайдадикай хкатнавайбурулай гъеъри, амайбур чи идарадиз къабулзава.

■ АЛАЙ ЧЕТИН ДЕВИРДА КВЕВАЙ ЯШЛУБУРУНИН ИНВАЛИДИДИЗ ЯШАЙИЩДИН ГЪИХЪТИН ШАРТЛАР ЯРАТМИШИ ХЪАНВА?

- Чи игтияжар тамамвиледи Республикаин зегъметдин ва социальный рекъяр виллик финин министерстводи таъминарзава. Чи яшлубуруз ва инвалидиз ийизвай къайгъударвиял чна абуруз риклин сидкъидай чухсагъул лугъузва. Идалайни гъеъри, интернатда яшамиш жезвайбурун пенсиядин 75 процент чи идарадиз чара ийизва, амай 25 про-

жемралди ачухарзава. Чи патав мукъвал-мукъвал тъвар-ван авай музыкант Хан Баширов, Даггоспедин университетдин музыкадин факультетдин студентар, Каспийскдай ветеранрин хор ва масабур къvezva. Гъакъин чна абуру театриз, музейриз, гатун вахтунда сагъламвал мягъкемарун патал гъульел тухузва. Дербентдин Нарын-къала къеледиз экскурсия тешкилзава. Яшлубурун сагъламвилин къайгъуда медработникар ава (духтур ва 5 медсестра). Абуру ина суткадин къилиякъилиз дежурство тухузва. Къурелди, чина яшамиш жедай, сагъламвал мягъкемардай, яд яд вири шартлар яратмишнава.

Мукъвара чна “Доступная среда” федеральная программа кардик кутадайвал я. Яни бурукъбурувай, бишибурувай, коляскада авайбурувай масадан къумек галаҷиз (царал знакар алкъурун, гъили къадай чкаяр, коляскаар регъядиз фидай рекъе тукъурун ва масабур) къекъвез жедай шартлар яратмишда. И программа къилиз акъудун патал министерстводи чаз миллионни вад виш агъзур манат пул чара авунва.

■ КУГЫЛИК КВАЙБУР МУКЪВА-КЫЛИИРИ ХУТАХАЙДУШУШАР АВАНИ?

- Лап тек-тук. Хутахайди хъиз, хана экцигни ийид.

Шад жедай кар ам я хъи, яшариз акънатнаватлани, ина цийи хизанарни арадал къvezva, - лугъузва директорди.

■ ЧИПВАЙ КЪЕКЪВЕЗ ТЕЖЕЗ, МАСАДАН КУМЕДИХЪ МУЛЬТЕХБУР АВАНИ?

- Ийсаралди меселай къарагъиз тежевайбурун сагъ са отделение кардик ква. Абуруй бязибур Ватандин Чехи дяведин иштиракчи-яр - вири жуърейрин гъурметриз лайхлубур я. Чи работникар абурухъ риклин сидкъидай, чин гъайрийрихъ хъиз гелкъзвезва.

■ КУДУСТИЛИН ЕКЕ ХИЗАНДА ДАГЬУСТАНДИН ВИРИ МИЛЛЕТРИН ВЕКИЛАР АВА. Дагъустан вири девирда вичин пак адетралди, чехидаз, яшлудаз гъурмет авуналди машгъур хъайди я. Бес гила а адетрал амалзамачни? Чехибуруз, яшлубуруз гъурметамачни?

- Сифтедай пансионат урус миллетдин (Дагъустандай тушир) агъалияр патал кардик кутурди тир. Дагъустанвияр ина эсиллагъ авайди тушир. Советрин Союз чкайдалай къулхъ эхиримжи 15-20 йисуз иниз яшлу ва инвалид дагъустанвиярни къвез башламишна. Абуруй гзафбур, яшар хъана, къвалера ялгъуз амай, амма къилди яшамиш жез къланзачирбур я. Ина гъакъин чипхъ къилин образование, 4-5 велед авай яшлубурун яшамиш жезва. Бязибур чи интернатдиз чин хушуналди къвез чалишмиш жезва. Гъикл лагъайтла, абуруз чин къвалера ина хътин түнхъун, алукун, асайиш, чимивал жагъизвач.

Сульбет къягъял къайила, директордихъ галаз чун яшлубурун яшамиш жезвай къвалера къекъзвезва. Къенез гъахъайла, зи тажубви-цент чин гъиле вахкузва. Фу-къафундикай рахайтла, ийкъа къуд сеферда ерилу хуремкар гузва. Ийсан къилиякъилиз таза майвайяр, емишар ва ширинлухар кими ийизвач. Хуремкар гъазурдайла, инвалидивай, яшлу ксаривай чипвай хабар къазва. Дагъвийри рикл алаш ишлемишавай хинкълар, душшперияр, афарар мукъвал-мукъвал гъазурзава. Ина яшлу инсанар сезондин пек-парталдалди, къвачин къапаралди таъминарзава. Чна абуруз, шегъердиз фена, чин багърийрал къиль чигъвадай, кинодиз, дерлекханадиз фидай мумкинвални гузва.

Идахъ галаз сад хъиз чна яшлубурун гъзувълар къультурадин жуъреба-жуъре серен-

“Михъи рикл” мергъяматлувилин фондунин президент ва тешкилатчи
Омар Мегъамедович яшлубурун пансионатда

■ **Мажид Алигъажиевич, сифтени-сифте заз къуне пансионатдин тарихдикай къурелди лагъанайтла къланзавай.**

- И идара 1969-йисуз ачухайди я. Ина 105 касдиз чкайр ава. Алај вахтунда 64 кас яшамиш жезва. Им иниз къвез къланзавайбур авач лагъай чал туш. Къабулун патал са шумуд чкадай гerek документтар тукъуруна къланзава, идалайни гъеъри, гъакъикъатда ийтияж авани, авачни чирзава.

■ **Яшлубурун изб чеб къзвевани, тахъайтла, веледри, мукъва-къилиири гъизвани?**

- Абури вири жуъреба-жуъре себебар авай инсанар я. Садбурухъ чин веледар, талуу мукъва-къилияр - вири ава, масадбурухъ са

“АЙБОЛИТ”
Чир хъун хъсан я

“Айболит” газетдай.
Гъазурайди - Надият ВЕЛИЕВА

• Гъилер, къил зурзадайла, (болезнь Паркинсона) ағадихъ галай рецептдикай менфят къачуда: 2 г прополис (са таблеткадин къадар) экунахъ ва нянихъ фу түүрдай гүгъүнин жезмай къван гежжалди жакъвада ва цукъулын мукъвал-мукъвал түкъуңда. Ам газа хийирлу шей я.

Къве яштедилай прополисдин къадар къве сеферда тимиларда ва ам жакъун давамарда. Сагъаруннин вахт 1 варз я. Къве гъафтеда ара гана, курс тиқрар хъийида.

• Къил элкъвэзвайла, $\frac{1}{2}$ стакандавай къуль авунвай чичеңдиз $\frac{1}{2}$ стакандавай къери вирт яна, хъсандин хъкуърда. Ахпа фу нэз зур сят амайла, хуремкар са түрнавайди ишлемишда. И къаришма, са югъни акадар тавуна, са вацран вахтунда ишлемишда. Ам иллаки апрелдиз ва сентябрдиз ишлемишун хийирлу я.

• Бедендиз къуват атун ва гъакъин сагъламвилин хъсан таъсир авун патал, са килограмм газарар, (хам аламаз), гъакъван кишишар чуъхвена, михъна, 8 стакан яд илична, 5 сятда зайдиф цал эцигда (ругуна виже къведа). Ахпа ам, къузна, ийкъа пуд сеферда ичи рикелай 1/3 стакандавайди ишлемишда.

• Риклин къалахъ хъсанаруна давление къайдадик кутун патал ағадихъ галай рецептдикай менфят къачуда: 2 апельсин ва са лимон, цилер акъудна, чкалар аламаз як регъведай машиндай авадарда ва аниз 0,5 кг регъвенвай клюква ва са тимил вирт алана хъувуна, гъар юкъуз экунахъ ва нянихъ хуремдин са түрнавайди ишлемишда.

• Лаврдин пешери узъгуъяр фад хкатуниз къумек гуда. 2-4 лаврдин пеш, къуль авуна, шир алай катулдиз вегъеда ва гъакъин аниз чайдин түрнунин къевенкъел алай хуремдин сода, хуремдин са түрнавай вирт вегъена, винелай са стакан къайи яд илична, пичинал эцигна, вирт цирадалди хъкуъриз хъкуъриз, звал гъида. Ахпа ам пичинлай алудна, са къадар гагъда тада. Къузна, 1-2 чайдин түрнавайди фу нэз 30 декъыкъа амайла, ишлемишда. Ихътин къаришмади бронхитдин азар авайбурузни хъсан къумек гуда.

• Астмадин азар авайла, жумун 4-5 пеш стакандиз вегъена, разтай яд илична, экунахъ тада. Ахпа ам къузна, чими авуна, нефес дар хъсанвайла хъвада. 5 декъыкъадилай нефес гүнгүнья гъат хъийида ва хаж хъсанвай давленини агъуз аватда.

• Мадни, ихътин азар авайла, са стакандавай къузай некледиз 1/2 чайдин түрнавай фан сода ва гъакъван семечкадин гъери вегъена, хукуъруна фу, недалди виллик ийкъа пуд сеферда ишлемишун меслят къалурзава.

• Гъар экунахъ фу недалди виллик са стакандавай къузай яд куль-куль-куль ийиз хъвайтла, хук хъсандин михъи жеда ва бедендин сагъламвилини екез хийир гуда.

• Кусудалди виллик чутран чукъверин чай хъвайтла, ифиз хъсан ахвар къведа. Ам ик гъазурда: хуремдин са түрнавай (аптекдай маса гузай) чутран чукъвер (ромашка) 1 л разтай яд илична, 15 декъыкъада тада. Ахпа ам къузна, $\frac{1}{2}$ стакандавайди хъвада. Ихътин чайди ратарин къалахни хъсанарда.

Ни гъик! фикирзатла:

поезд халкъ патал яни,

халкъ - поезд патал?

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

И ИКЪАРА Махачкъаладивай са акъван яргъа авачир жуван дачадиз финин лазимвал хъана. Электричкада аваз аниза 20 декъицада 10 манатдихъ тухузвайди тир. И сеферда чир хъана хъи, электричкайра чина гатун сифте икъарилай кардик кумайди туш. Я Дербентдихъ, я Хасавюртдихъ... Иналзи рикъел са вахтара Каспийскдизни, Буйнакскдизни гъвечи поездад физ хъайриди, инсанри абурукай лап вижевайдиз хийир къачурдин хстана... Иллаки студентри, пенсионерри, инвалидри...

Дербентдиз, Хасавюртдиз, Къизилюртдиз электричкайра фин тавунин, яни абуру кардикай хкудуни себебрикай бязи баянар "Дагъустандин правда" газетдин 10-сентябрдин нумрадани чапнава. Суални лап хъсанди эцигнава: "Низ хийир я электричкайра кардикай хкудун?" Журналистди са суалдиз ачух жаваб ганвач. Я гузни жедач. Къвалах тийизвай затлун низ хийир гудайди я?

Алай аямдин карчийриз и сир генани дериндай чида: манатди гъэр юкъуз кепек къванин къазанжи тагъйтла, ам акъвазна, бейкар хъана лагъай чал яз гъисабда. Пулъерекатда хъун патал хъсан карчи лап ужуз къиметдайни вичин мал маса гуз алахъда. Икъл пул рекъидач, ада къазанжи гъикл хъайитлани хъида.

Бес са шумуд поезд (электричка) кардикай хкудуни, агъалийрин лап зайдиф къатар (электричкайрикай, винидихъни лагъанавайлар, студентри, кесиб хизанри, пенсионерри, инвалидри, ракъун рекъин рабочийри артух менфят къаучувай) амайдалайни къеве туни вуч хийир гъизва? Низ гъизва?

Зун гъа юкъуз, дачадиз физ, такси къуниз мажбур хъана. Маса жуъре улакъар (месела, маршруткайр) аниза физвач. Са терефдихъ физ 500 манат пул кълан хъана. Хкведайлани гъакл. 1000 ма-

натдихъ базардилай за хейлин емишар маса къачун мумкин тир. Амма дача гъилий акъатзана эхир?.. Бес Дербентдилай инихъ шумудни са разъезддилай, станциядилай студента, меркезда къвалахзавайбур, салтарай, багъларай яр-емиш гъана, маса гана, са бубат къвл хъуз къланзавай къван кесиб-кусыубар гъи гъалда ава?..

Чна Урсатдин базарризи чир-емиш хутахиз жезмач лугъуз, шел-хвалавайлар, жуван Республикада халкъ ихтиян четинвилера туни хийир низ гувватла?

Республикадин бюджетдиз бажагъат ихтиян карди къазанжи гъизва. Ракъун рехъ гвойбурунни ихтиян крари хийир гувватла?.. Мумкин я абуру са къайгъуни тахъун. Чехи ва яргъариз физвай поездрин гъисабдай чин "же-бехана" ахълурда.

Бес халкъдин ван чи чиновникри вучиз агаъзувач? Агаъзувачла, серен-жемар вучиз къабулзувач?.. Электричкайри хийир гъизвач лугъун чина "перестройкадин реформа" лугъудайбур гратумайдалай инихъ муд хъланвайди чаш чида. Гилани ракъун рехъ ва поездар гвойбурун гъа са гафар я тикрарзавайбур. Исалай-суз къиметарни хкажава. Поездрин ва абурун рейсерин къадарарни хейлин тъмиларнава. Амма хъсан хъайи я шартла, я къуллугъар абури туш. И девирда чи патара цийиз эхцигай ракъун рекъин я са вокзал, я са муть, я рекъин са кълс къванни чидач.

20-30 йис идалай вилик тухванвай электрикдин симерни гъа садбур я. Бес хийирар гъиниз физва? Чаз чизвай гъисабрай, ракъун рекъел къвалахзавай (ам хъзвиз, ремонтзавай) рабочийрин къадарни лап тъмил хъана. Амма ракъун рехъ "гульчизвил" кутуулан чиновникрин къадарар?.. Махачкъаладин вокзалин ван и участокдин чехи идарарайрал вил вегъена, къимет гайтла, абурун къадаррин сан гуз четин я. Абури чеб "хъзвизвай" аскеррин (macakla и охранадиз лугъуз жедач) къадарарни артух жезва.

Зун, белки, гъалатл жен, гъич са касни и къуллугъчийрикай, рабочиярни студентар хъиз, электричкада аваз физвайбур туш. Абуруз, гъелбетда, электричка финни, акъвазунни са гафар я.

Хирен тъл хер акурдаз чир жеда лугъуда. Ибуруз электричка квахъунин хер саддани акурди туш эхир!..

"Дагъравдадин" журналистдиз карчелай аслу тир ксари (къиметар тай-иараизвай къуллугъри) ганвай жавабрикай хкатзавайвал, ракъун рехъ гъакл поездарни фадлай государстводин эменин яз амач. Абури къильдин ксарин хусиятдиз элкъвенва. Абуруни чин арада датлана алверзава: "На - заз, за - ваз!" лугъудай тегъерда чин хусиятдиз къуллугърал къиметар эцигзава. Харжар - тъмиларда, къиметар - хкажада! Хийир гувзвачиз хъайтла, (хусиятчидиз къанивал), акъвазарда поездарни, вокзаларни агалда! "РЖД" ОАО-дин реформа гъабур тушни?"

Яраб, лугъузва за, поездар халкъ патал ятла, тахъйтла халкъ - поездар патал?..

Ихтиян крарап кълк мус ва ни гъидатла? Хусиятчидин нефс ацлудач лугъуз, халкъди хам алаждани вичин?..

Са алава. Халкъдин ван атун ва адан гъал акун патал (и кар газет къелзавайбуруни къейдзава), вахтуналди хъайтлани, месела, гъа гатун варцара, чиновникар чин иномаркайрай авудна, электричкайра ва гъакни маршруткайра ақвадарна къланда.

Москвадин мэр С. Собянина и кар гъиле къунвайди хъиз аквада.

Чина республикадин Кыил Р.Г. Абдулатипова месэла икъл къарагъарайтла, (суварин йикъара чиновникри милли парталар алукиз турди хъиз) умудда, электричкайрикайра таъминатни, шегъердин күчайрик гъерекатдани къайда жедай. Гзафбурун рикъел чун вирибур са Конституциядиз мутъуль тирдини хъведай... Иншаллагъ, икъл жен...

Иншаллагъ, икъл жен...

Мергъяматлувилин къанунралди

20 ▲

лихъ къадар амуънч. Гзаф къвалера са-са кас, масабура 2 кас яшамиш жезва. Къвалера гзаф михъя я. Цларик, чиллик халичаяр ква. Кларасдин кроватар, гуьрчег яргъанарни вегъена, иердиз тукъурунава, пипле холдильтар, стол-дад телевизор эцигнава. Пенжерар гуьрчег перднейралди ва цукъвералди безетмишнава. Гъэр са мертебада, халичаяр экъяна, диванар, креслюр эцигна, ял ядай къвалер тукъурунава. Цларикай тѣбиятдин жуъреба-жуъре гульзел шикилар къурсарнава. Виридалайни къилинди, яшлубур авай чка я лагъана, ина са жуърединни ял авачир. Аниза атай гъэр сада ина къвалин чимивални къулайвал гъиссава.

Са сеферда Москвадай "Социальная защита" журналдин корреспондент Виктор Сырик яшлубурун къвализ атайла, ина абуруз авай яшайишдин шартла акурла, ам мягътеле хъана амуънча. "Казандилай башламишна, Камчаткалдай къван зун гзаф сеффера яшлубурун интернатиз фена, амма ина хътина яшайишдин шартла заз санани акунч. Дугъиданни, ина гъэр са яшлу касди вичин хайи къвале хъиз гъиссава. Им Аллагъни, инсанарни рази же-

дай къвалах я. Яшлубурун патахъай икъван къайгъударвал ийизвай пансионатдин директор Мажид Алигъажиевичаз ва адан колективдиз рикъин сидкъидай чухсагъул!" - къиенвай ада теклифринни къимет гүнин ктабда. Ана гъаклн Москвадай, Израилдай централдай чин багърийрал къил чулагъас атанвай муть-манирни гзаф чими гафар къиенвай.

За телевизордиз килигиз фойеда ацукунавай са шумуд яшлу касдихъ газлаз сунгъбетар авуна.

Гъамирова Бикеханум. 57-йис адавай ам аял вахтарлай инвалид я. Ина яшамиш жез 30-йис хъана. "Захъ хууре вахар, стхаярни ава, - къейдзава ада. - Амма абуру зал къил чулагъвава". И гафар лугъудайла, ам бейкефилив акъланвайди акъвавай.

- Зун ина гъульзуз фенва. Зи итим гзаф къени инсан я. Ада заз вири къумека гузва, - лугъузва Бикеханума.

Рутул райондин Лучекрин хуърят тир Саидов Эльдаран 84-йис я. Ам ина яшамиш жез 14-йис хъана. - Захъ рухва, мукъва-къилияр вири ава, - лугъузва ада. - Зи рухва яр гзаф хъсанбур я. Абури зал къил чулагъвава. Зун иниз зи хушунади атана. Къвале заз ина хътина секинвал жезвач.

Ам ина Бикеханумал эвлениши хъана, гъуьрметлу хизан яз яшамиш жезва.

Яшлудаз, ялгъуздаз, таъватсуздаз къланзавайди, дердиникай хабар къуна, вич халис инсан яз гъисабун, недайхъвадай шешэралди таъминарун, гульзуль къачун я. И края абурув вири ина агаъзувача. Амма, мутьку патахъай, хайи къвалин, къулан чимивал садавайни эвз ийиз жедач. Гъильван хъсанзава, са къункайни дарвал авач лагъайтлани, гзафбурун вилерай сефилвал акъланвайди акъвавай.

Дяведин цлярай экъечай, вири умурда зегъмет чулагъуна, балаяр хвейи диде-бубаяр чин умурда зи эхъеда. Чигъаралыкайра таъминатдин къайда жедай. Гзафбурун вилерай сефилвал акъланвайди акъвавай.

Зун яшлубурун интернатдай хквейдайла, анин директорди ихтиян са таълабун авуна. Чи районра, хуърера, къвалера таъдиз амай ва я чиз къвалера къулай тушир яшлу ва инвалид ксаривай хъуытлын варцара и пансионатдиз атайтла, жеда. Акъвазиз ашкы авай-бурувай чипс кълни къван вахтунда акъвавизни жеда.

Къуй яшлувили садни бизар тавурай. Къуй вирида сагълам чан ва къуй лай шартла хъурал!

Дүниядик халкъарык
хүрекар
"Кашатирин" салат

Къурурнавай фу квай салаттин жуърея гзаф ава. Чна күй фикирдиз абурукай гъазуриз реъят сад гъизва.

Герек продуктар:

- са газар,
- са къил чичек,
- са афни,
- 300 гр колченый колбаса,
- чичекни газар чрун патал набататрин ягъл,
- майонез

Гъазурун:

Газар чуъхвена, михъна, ири вилер авай ракъунай яда ва набататрин ягълуда чрада. Чичек күткүнда ва амни набататрин ягълуда чрада.

Чранвай газарни чичек салат ийизвай къапнулиз вегъеда ва рекъидалди тада. Абури рекъидалди къуд пи-

пенди афни атла. Гъа и тегъер колбасани.

Къурурнавай фан кълсарни кутада. Майонезни вегъена вири сад-садак къадарда

Картуфар духовкада

Продуктар:

- 8-10 картуф,
- 300 гр лападин як,
- 2 къил чичек,
- 200 гр къарникъузар,
- 150 гр ниси,
- къве помидор,
- къел,
- истикут

Гъазурун:

1. Картуфар чуъхвена, михъна, къелечидаказ атла, къел яда.

2. Як атла, къел ва истикут яна, гатада.

3. Къарникъузарни чичек күткүнда ва помидорни ниси элкъвена атла.

4. Духовкада твазвай къапнун къланя набататрин ягълу эъядда. Къатар-къатар сифте картуфар, адад винелай як, чичек, къарникъузар, помидорар эцигда ва винелайн майонез цада.

Духовкада 40 декъицада къван чрада.

Гъазуралди - Жамиля Гъасанова.

Каспийскда Вириоссиядин турнир

ВОЛЕЙБОЛ

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

И никъара Каспийскда, Али Алиеван тіваруных галай Спортдин двореца, Дагъустандин халқынин шаир Расул Гъамзатован экү къаматдиз бахшна волейболдай Вириоссиядин турнир кылес тухвана. Ана Махачкъаладай “Дагъустан”, Тверь шегъердай “Тверь”, Владикавказдай “Иристон”, Казандай “Академия - Казан”, Майкопдай “Динамо-МГТУ”, Дондалалай Ростовдайни “Ростов-волей” тівараралай командайри иштиракна.

РИКЕЛ ХХИН: волейболдай турнир чи республикада 1996-йисалай иних кылес тухуза. 2003-йисуз ам Расул Гъамзатован призар патал тешкилнай. 2004-йисалай, зурба шаир разыметдиз

фейдалай иних лагъайтла, турнир халқынин шаирдин экү къаматдиз бахшна тешкилун ва кылес тухун къетінай. Алатай йисуз ада зи Вириоссиядин турнирдин дережа гана. Къейд авун лазим я хы, турнир цілап вини дережада аваз тешкилни авунвай, гъасаяғда кылени тухвана. Гыч тахъайтла республикадин кылес авай ксарикай гзафбур волейболдай акъажунриз тамашиз атуни и кардин патахъай шагынвалазавай.

Акъажунар ачухуниз талукъарнавай шад мәрекатда РД-дин физический культурдин ва спортдин министр Мегъамед МЕГЪАМЕДОВА, РД-дин волейболдай федерациядин президент Рахаб АБДУЛАТИПОВА, гъакинчи республикадиз атан-

вай мугъманрин жергедай яз - волейболдай СССР-дин хяна-вай командалик кваз Олимпиададин чемпионвилин тіварариз лайихлу хайи Вячеслав ЗАЙЦЕВА ва Владимир КОНДРАДИНИ иштиракна. Турнирдиз тамашиз атанвайбурун жергеда Дагъустандин Кыл Рамазан АБДУЛАТИПОВ, РД-дин Халқынин Собранидин Председатель Хизри ШИХСАИДОВ, РД-дин Гъукуматдин Председатель Абдулсамад ГъАМИДОВ, РД-дин Кылинин Гъукуматдин администрациядин руководитель Рамазан АЛИЕВ, хейлин министрар, спортдин жуъредал рикел алай гзаф ксар авай.

Тамам кыве юкъуз давам хайи акъажунрин финалдиз “Дагъустан” ва “Тверь” командаляр акъятна. Къугъун 3:1 гынсабдалди мугъманрин командалин хийирдиз акъалтіна. Акъажунра 3-чакдиз “Иристон” команда лайихлу хъана.

Мярекатдал гаф къачур В.Зайцева виничи республикадиз атун теклифун чухсағыл лагъана, гъакинчи вич иниз сад лагъай сеферда атанвайдакай хабардарна.

- Дагъустандин халқ гзаф ачуҳди я. Иних галаз алакъалу рикел хунар зи бейнода ямашалу яз амукъда. Финалдин акъажунра Дагъустандин командалий гъалибвал къазанмиш алакъачтәнән, чун руғьдай аватдач, гзаф къвалихиз алахъда. Умудлу я, Дагъустанда волейбол къачел алакъалтда, лазим дережадив алакъада, - къейдна ада.

Наградаляр вахкайдалай куулухъ Рамазан Гъажимурадовича вич санлай турнир тешкилнавай ва кылес тухвай саяъдал рази тирдини, гъакин Дагъустандин командалихъ кимивилер авайдини къейдна.

- Кылиндин и турнир Вириоссиядин турнирдин дережада аваз тешкилун ва кылес тухун я. Амма иштиракчийри мадни вилеки еримишна къанда. Дагъустандин командалихъ алай вахтунда вилек фин патал вири шарттар ава, - алава хъувуна ада.

Икл, Рамазан Абдулатипова кылес Россиядин спортдин мастер Игорь Гордеев акъвазнавай чи республикадин командализ къугъун хъсанарун патал зур йис вахт гана.

Дагъларин улкведиз атанвай мугъманарни рикелай ра-курнавачир: спортдин рекье

Мад сеферда мұтқыльғарна

АРМСПОРТ

И никъара чав Литвадин меркез Вильнюс шеңбердай шад хабар агақына. Малум тирвал, ана 14-сентябрдилай 22-сентябрдади армспортында кылес фейи дүньядин чемпионатда дүньядин 46 улкведей тир спортсменри чин гъилепин къуватар алцумна. Абурун арада вичин ери-бине Мегъарамдхурун райондин Гъепцягырин хуярый тир, тренер Рустам САЛМАНОВАН гъилик вердишивелер къачузай Эльдар АЛИСЕНДАРОВИИ авай. Лап гзаф заланвал авай спортсменин арада ада чемпионвилин тівар къазанмишна. Мубаракрай!

РИКЕЛ ХХИН: ихтиин дережадин акъажунра чи ватанэгъилиди сад лагъай сефер тушир иштиракзядайди. Икл, спортдин и чехи күкүш Эльдар Алисендерована алтатай йисузни мұтқыльғарнай. Гила

ам дүньядин кыве сеферда чемпион я. Ада жаванрин арада къен-көвечивал патал кылес фейи акъажунраны гъалибвал къазанмишнай. Ам 4 сеферда Россиядин, 5 сеферда Дагъустандин чемпионвилин тіварарин сағыбиң я. Афериң! Чи мурад вахъ мадни еке агалкүннар хъун я.

Викегъбур тайинарда

Гульмира РАМАЗАНОВА,
ДГУ-дин филфакдин ОЖ-дин
4-курсунин студентка

Кеферпатан Кавказдин регионин къанун-къайда худай органин къуллугъчырикай викегъбур тайинарн патал и никъара Махачкъалада троеборьеңдай округдин къен-көвечивал патал акъажунар кылес

Гульмира РАМАЗАНОВА, Каспийскдин патав гүй полигонал кылес фена. Ана Ставропольский крайдай, Ингушетиядай, Чечен Республигадай, Кеферпатан Осетия-Аланиядай, Кабардино-Балкардай, Карачаево-Черкесиядай атанвай, гъакинчи республикадин къанун-къайда худай органин къуллугъчыри чукурунай та тапанчайрай лишанар къунай чин устадвал къалурна.

къай везифаир тамамардайла телефон хайи къуллугъчырин къаматриз бахшна Махачкъалада РД-дин МВД-дин вилек хажнавай памятникдай 24-сентябрдиз цүквер эцигунилай башламишна. И серен-

жемда РД-дин къенепатан краин министр Абдурашид Мегъамедова, РД-дин Верховный суддин председатель Руслан Мирзаева, къанун-къайда худай органин къуллугъчыри, ветеранри иштиракна. Каспийскда Али Алиеван тіваруных галай Спортдин двореца гъилералди күкүнай чин къуватар ахтармишда. Няиз гъалиб хъайи-бурув наградаляр вахкуниз талукъарнавай мәрекат, гъульынлайни концерт кылес фидан.

Украинада ва Сирияда авай гъалар веревирдна

Россиядин Президент Владимир Путин да ООН-дин генеральный секретарь Пан Ги Муна Украинада авай четин гъалар, гъакнин "Исламдин государство" - дестедих галаз женг чуугунай международный къуватрин чалишишилдер веревирдна. Идан гъакындай государстводин Кылин сайтда хабар гузва.

Телефондай рахай вахтунда терефди Украинада гульле гун акъвазарунин гъакындай Минска хайи икъардиз рази жедай къимет гана ва "ислягвали мャкъемарунин карда вири жувередин къумекар гуз гъазур тирди" къейдна.

Исламистрихъ галаз женг чуугуниз талукъ яз Путин къейд авурвал, "Сириядин террористикадал алай "Исламдин государстводин" террористрин базайриз Сириядин гъукуматдихъ галаз икърар тахана гъавадай гульле гун лазим туш".

20-сентябрдиз Минска Украина авай гъалариз талукъ яз къиле фейи алакъадин дестедин иштиракчири дяведин гъерекатар вахтунанди акъвазарунин асул месэлэй сад-садав къадайвал гъялна ва меморандумдал къулар чуугуна. Документда чурукъ авай зонадай къецепатан ульквейрай тир киридихъ къунвай аскерар ахъуд хъувун, Украина хатасувилин зонадин винелай военный авиацацидий лув гунар къадагъа авун ва улькедин къиблединни рагъэкъечдай пата авай са жерге хузыр из военный техника гъун акъвазарун къалурнава. Идалайни гъери, тереф сада-садал гъужумар авун, гъар гъихтин хъайтланни ярак ишлемишун акъвазарунин ве есирада гъатнавайбур дегишар хъувунин къалах давамарунин гъакындай икъардал атана.

5-сентябрдиз Минска Украина авай гъалариз талукъ алакъадин дестедин заседание хъана. Адан нетижайрал асаслу яз, Донбассда гульле гун акъвазарунин гъакындай икъардал атана. Порошенко къейд авурвал, Минска арадал атанай икъараар адан ислягвалин пландал бинеламиш жезва.

Гъавадай гъужумна

США-ди ва амадагар тир государство-ри Сирияда авай "Исламдин государстводин" сенгериз гъавадай сифте яз гульле гана. Идан гъакындай, Пентагондин малуматдал асаслу хъана, Рейтер агенстводи хабар гузва. Къейдзава хъи, гъа идалди цийи "боевикриз акси женг тухунин карда виридалайни муракаб фронт ачухнава".

Завай тестикъариз жеда хъи, Америка-дин военныйири ва амадагар тир ульквейри Сирияда авай Иракдин ва Левантадин исламдин государстводин (ИГИЛ) террористрин акси военный гъерекатар къиле туху-

да. И карда абуру истребителар, бомбардировщикар ва лувар квай "Томагавк" ракета-яр ишлемишда", - къейдна Пентагондин пресс-секретарь, контр-адмирал Джон Кирбиди.

"И серенжемар давам жезвайди фикирда къуналди, чавай алава крат алай вахтунда хъийиз жезвач", - хълагъна ада.

США-дин президент Барак Обамади 11-сентябрдиз "Исламдин государстводин" акси язженг чуугунин цийи стратегиядиин гъакындай лагъана. Ада къейд авурвал, Иракдиз Америкадин къушунар ракъурдач, идан чакадал США-дин ВВС-ри гъавадай гъужумар авун артухарда. Гъа са вахтунда Обамади малумарна хъи, Вашингтонди Сирияда ва Иракда авай боевикрин акси гегъенш коалиция тешкилда ва адан къиле акъвазда.

Химический яракъ ишлемишна

Багъдаддивай 57 километрдин яргъа авай Фаллуджа шеъзердин патав "Исламдин государстводин" боевикри Иракдин армиядии аскерин акси химический яракъ ишлемишна. Нетижада 300 касдилай гзафбур телефондик хабар гузва.

"Исламистри Фаллуджа шеъзердин патав гвай Саклавие хууре элкъуырна къунвай 400 аскердин акси хлордин газ ишлемишна.

Хабар гайвал, Иракдин армиядиин генерал-майор Насыр эль-Ганнама и кардай армиядии руководстводик тахсир кутуна. "Чи аскерри экъичавай ивидай жавабдарвал командованидин хиве ава. Руководителрин гъялаттар себеби яз, абур террористрин гъиле гъятзава", - лагъана ада.

"Исламдин государстводин" боевикри Иракдин кефердинин рагъакидай патан райондада 2014-йисан июндиз гъужумиз башламишней. Са курур вахтунда абуру Сириядин Иракдин зурба шеъзерар ва поселокар къуна. Экстремистри чин гъучивилик квай территориидай "Исламдин халифат" тешкилдайдан гъакындай малумарна. Ав-

густдин сифте къилерай США-ди боевикрин сенгеррал гъавадай гъужумиз башламишна. 17-сентябрдиз Барак Обамади Вашингтонди Иракдиз чилел къиле физвай женгинин гъерекатра иштиракун патал къушунар ракъурдач, абурун тереф гъавадай хъунади серъятламишда лагъана малумарна. Сентябрдиз Франциядин гъавадин женгинин къуватри "Исламдин государстводин" территориидай гъавадай ягъунар къуна.

Гъазурвилер

аквазва

Украинадин къуват гъиле авайбуру залан яракъар тайнарнавай серъятдилай 15 километрдин яргъаз ахъудунин къалахиз гъазурвал ақваз башламишнава. Идан гъакындай Украинадин милли хатасувилин ва оборонадин Советдин (СНБО) спикер Андрей Лысенко сүльбетна, хабар гузва "Украина РБК-ди".

"Украинадин яракъу къуватри ва къуват гъиле авай маса подразделенири Минсқдин икъраар умъурдиз кечирмишиз башламишнава. Къилди къачуртла, залан яракъар хулерин патаривай 15 километрдин яргъаз ахъудзава", - лагъана Лысенко. И къалахни, адан гафаралди, ульчмедин къадар 100 миллиметрдилай гзаф тир артиллериядиз талукъ жеда. "Гъа са вахтунда 100 миллиметрдилай тимил ульчмедин тупар гъа авай чакира

аскериз телефондик хъайдалай къулухъ государстводин награда яр гуда, къейдзава, Россиядин Оборонадин министерстводин пресс-къулгүлгүдин ва информациядии управленидай асаслу хъана", Интерфаксди.

Ведомстводин малуматда лугъузтайвал, Рагъэччайдай патан военный округдин къушунрин командующийди контрактный къулгүлгүдин пуд аскердиз награда яр гуда.

Гъульерин пияда къушунрин пуд аскер ученийрин вахтунда телефондик хъана. Бедбахтвал 22-сентябрдиз Москвадин вахтунади сядин 8-даз Анив заливида Сахалин остродин патав арадал атана. Оборонадин министерстводин малуматдал асаслу яз, тадаракламиш тавунвай гъульерин десант островдивай 300 метрдин яргъа лепеди яна. Нетижада бронемашинрикай сад цин кланик акатна. Виликамаз къунвай делилрап асаслу яз, къве военныйидиз люк ахъайиз тахун се-без яз машиндай экъечиз тежевай БТР-дин механик-водитель къутармишиз клан хъана.

Мигрантар гъисабна

Алай вахтунда Россияда ихтияр авачиз маса ульквейрай атанвай 4,3 миллион касяшамиш жезва. Идан гъакындай РФ-дин Федеральный миграционный къулгүлгүдин руководителдин заместитель Анатолий Фоменкоди малумарна, хабар гузва "Цийи-вилен" РИА-ди.

"Адат яз, ихтияр авачиз яшамиш жезвай бурук закондапди СНГ-дин ульквейрай атанвай, амма законда къалурнавай 90 йикъалай гзаф вахтунда чи ульквела хъунин вахт чурнавай къасар акатзава", - гъавурдик кутуна Фоменкоди.

Адан гафаралди, адат яз, къайдая чурнавай бурук закондапди СНГ-дин ульквейрай атанвай, амма законда къалурнавай 90 йикъалай гзаф вахтунда чи ульквела хъунин вахт чурнавай къасар акатзава", - гъавурдик кутуна Фоменкоди.

Фоменкоди делилрапди, ийсан сифтедилай Россиядиз къецепатан ульквейрай 13,5 миллион кас атана. Алай вахтунда ульквела къалахиз, къелиз, гъакни мугъманвиллиз ва я туристар яз атанвай 11,80 миллион кас ава.

Вад сектордиз

пайда

ОБСЕ-дин миссияди Украинадин рагъэччайдай пад шартунин вад сектордиз пайда. Айнин хатасувиле организацийн 350 касди гъучивалда. ИТАР-ТАСС-ди хабар гузтайвал, идан гъакындай ОБСЕ-да авай Россиядин гъамишалугъ векил Андрей Келина хабар гана.

Адан гафаралди, Луганска ва Донецда 90-100, Краматорскда, Мариуполда ва Антрацитда 50 гъучивалдайда къалахда. Келина гъакни Германия Украинацдин пилот авеный 10 самолет ва ОБСЕ-дин ильтяжар патал 100 кас ракъурз гъазур тирдан гъакындай малумарна.

21-сентябрдиз ОБСЕ-ди Украинадин рагъэкъечдай патаз и тешкилатдин 80 векил рекье тунвайдан гъакындай хабар гана. Гъгуънлай ОБСЕ-дин генеральный секретарь Ламберто Заньера къейд авурвал, чурукъ авай зонадай гъучивалдайбурун къадар 6 сеферда - 500 касдив агақна - артухарун планламишзава.

Награда яр гуда

"Стратегиядии Восток-2014" ученияр къиле физвай вахтунда къейи гъульерин пияда

Рекъемар

- Эгер мажиб гун къве вацралай геж авуртла, идарадин начальник **30 агъзур манатдин жерме ийиди.**

- РФ-дин гъукуматди улькведин вири агъалийрин диспансеризация тухун патал **80 миллиард манат** чара авунва.

- Украинадин гъукуматди серъятдин цал эцигун патал **7,7 миллион евро** чара авунва.

ЦБ-дин курсуналди къенин юкъуз:

1 доллар - 38,67 манат,
1 евро - 49,70 манат,

къизил (1 гр) - 1523,00 манат,

гимши (1 гр) - 22,05 манат.

ИНТЕРНЕТДАЙ.
Гъазурайди - Шагысмаил Гъажимиризоеев

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание,
РД-дин Гъукумат
367000, Махачкала, пл. Ленина, 1

КЫЛИН РЕДАКТОР
А.У. САЙДОВ
Тел/Fax: (872-2) 65-00-60
E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЫЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КЫЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САЙДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
К. М. КАЗИМОВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А. Х. ГЬАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Ж. ГЬАСАНОВА

Чап ииз вахкудай вахт - 21.00

Чап ииз ваххана - 17.00

Газет "Лезги газетдин" компьютерин базада гъзурна.

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала,
Пушкин күчө, б.

Тираж 7916

Макъалаяр редакцияди түккүлүр хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузувач ва абур элкъвена вахкузувач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикирар сад тахун мумкин я.

Газет массовый коммуникацийрин хиле законодательстводал амал авунал гузувизал авуунин ва күлтурарин ирс хүчин рекъяя РФ-дин Федеральный күлтуралын Кыблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хъувунча.

ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

РЕДАКЦИЯДИН АДРЕС:

367018, Махачкала,
Петрдин проспект, 61.
7-мертеба.

(Г) - И лишандик квай материалар гъакыдих чапзавайбүр я.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:
ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"
УФК по РД
БИК - 048209001
ИНН - 0562043725
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

"Мегъарамдурун район" МО-дин администрациядин
кылини везифаляр тамамарзавайди тир
МУРАДАЛИЕВ Гъабибуллагъ Жалилович:

Ви цювад туши, я къадни
туши, яхцүрни,
Къе 60 йис тамам хъунвай
агъил я.
Килигайла буй-бухаходз,
акунриз,
Машаллагъ, вун
чагъиндавай жегъил я.
Дустариз дуст, авачирдаз
стха я,
Дерди гъалтай гъар
са касидз арха я.
Ягъни намус гъалибилин
пайдах хъиз,
Кылел къунвай, дирашиб
кас я халис.
Бубадин хва, халис къегъал
Ватандин,
Са зеррени нукъсан квачир
вижедандик.
Баркалла ваз играмиди,
масанди,

Инсан я вун лап акъалтай
хъсан тир.
Ви умурдик акат хъурай
берекат,
Мадни хъсан крат хъийиз
гъерекат.

ВИ 60 ЙИС ТЕБРИКЗАВАЙ
ХИЗАНАР, МУКЪА-КЫЛИ-
ЯР, ЯРАР ДУСТАР

Дербентдин 2000 йис

КОНКУРС!

Дербент шеъзердин 2000 йисан юбилей чи халкъдин вири къатарин активвал аваз къейд авуунин мураддалди РД-дин печатдинни информациядин министерводи, и жигъетдай гъилевай иисан майдин ваца РФ-дин регионар вилик тухунин рекъяя министр И.Н. Слюняевани РД-дин Гъукуматдин Председатель А.М.Гъамирова къулар чулуунтай максус пландал (Дорожный картадал) бинеламиш хъана, цинин иисан эхирдалди "Заз Россияндин виридалайни къадим Дербент шеъзердин гележек гъильтиндик яз аквазва?" темадай къурье сочинениирин конкурс малумарнава.

Лезгийрин арада конкурс

"Лезги газетдин" редакцияди тешкилзава.

Адан шартлар ихтибинбур я. Сочиненияр къхинал чи газет къелздавай вирибур, иллаки же-гъилес неслар (мектебрин аялар, колледжрини вузринг студенттар) желбазава. Сочиненияр "Лезги газетдин" редакциядиз (адрес: Махачкала шеъгер, 1 Петрдин проспект, 61-къвалер, 7-мертеба) ага-къарун лазим я. Ина абуруз къилгид, къимет гуда, лап хъсанбүркүй хъсанбүр газетдани чанды.

Абурузай къвенквичи пуд чка къур пуд къвален (сочиненияр) "Дагъустан" РИА-дин сайтидизни акууда.

Ракъурзавай сочиненияр 2-3 чарчелай (машинкадай янавай ва я компютердердай къватнавай) газаф тежен. Челни "Дербент-2000 йис". Конкурсдиз" гафар жен.

Дулья ацай саламар...

НУМРАДИЗ ЧАР

Келүнин цийи иисан сифте къиялар, муаллимрим Междунордый йикъян вилик, чав Мегъарамдуруй яшул муаллим, зельметдин ветеран, лап гъурмутэл инсан РАГЫИМХАНОВА Шагъ-наз Алиевнадин чар агакъна.

Ана къиенва: - Гъурмутэл дустар! "Лезги газетдин" редакциядин къуллугчияр! За квэз ри-къин сидкъидай и алуқынавай къелүнин цийи иисан ва муаллимрим Междунордый юль мубаракза-ва. Гъикъ хъи, къун вири, сифте нубатда, муаллим яз чида за.

Идахъ галаз сад хъиз, за дулья ацай къван саламар чи вири муаллимрим, аялриз, абурун диде-бубайризни рекъе твазва. Дулья ислягъ, газаф шадвилер авайди хъун зи мурад я.

Чан Аллагъди хвейибур! Къу камалтувилел зун газаф къару я. Къу ри-къин хияларни зи ри-къин хиялар сад я. Чун яшшу я, къуй же-гъилар акуллубур, зегъметдад, Ватандан ри-къайтуб хъурай!

Зегъмет чулу, чирвал къаку,

Кагъул жемир квэз, аялар!

Четин иисар къвеэ аламда,

Шад умурдун хъухъ векилар!

Диде-буба вине къуна,

Вахаризни гъурмут ая.

Ватандин къадир аячир

Пис аялриз түзгъмет ая!

Школада фейи иисар,

Муаллимри гайи тарсар,

Гъөччи чаван хъсан дустар

Квадармир къуне, балаяр!

Лезгистандин бегъер я къун,

Чи бахчадин цукъвер я къун,

Вили цавун гъетер я къун,

Ватандин дөвлөт, аялар!

Хабар це

КВЕВ "ЛЕЗГИ ГАЗЕТ" МУС АХГАКЪЗАВА?
Хемисдиз, жуъмядиз, кишдиз, гъяддиз, ислендиз,
саласадиз, арбедин? -
Шеъгер, район, хъур къалура -
Жуван т'вар, фамилияни -
Талабзава атана редакциядиз раҳкурун.

Жегъилриз майданар ачухун герек я

ВЕРЕВИРДЕР

Куругълы ФЕРЗАЛИЕВ

Эхиримжи вахтара хейлин же-гъилар чуру рекъера гъатзавайдакай СМИ-рай малум же-зва. Кылди къа-чуртла, наркотикар ишлемиш завай, террориствилиз къиль янавай же-гъилар улквела ава-зив туш. Масадаз зарап гуз-вай, къанунди къадага ийизвай кра-рал машгъуль жезвай ксар эхирни ракъара гъатзавайди ви-риздуз чизва.

Жегъилар цийи чирвилер, дегишилдер фад ва регъятдаказ къатудай обществодин виридалайни активный пай я. Ватан мублагдый хъунхъ же-гъилри чипин къастарихъни макъсадрихъ ялунилайни газаф аслу же-зва.

Четин ва тіл алай месэляр жуъртлудаказ гъялунив этчидай же-гъилар гъар са райондыхъ, хуърхъ хъун герек я. Алай аямда хъсан таъсил, цийи затлар яратмишунин гъевес ва бажа-рга авай же-гъилривай гъина.

Малумат

Гъурметтуу Лезги театдрал ри-къайтуб хъайтлани къиль акъудиз жеда. Наркотикрик, масадан эменни чу-нукъунукъун, террориствилек къиль кутунин асуул себебар бязи же-гъиль къатар авам хъунхъ, абу-рувай тъам къвале, пъамни мектеб-ра бес къадарда тербия къачуз тахуунхъ галазни алакъалу я.

Алай вахтунда же-гъилар наркотикрик къаришил тахуун патал "Мак-2014" серенжем къиле физва. Алатай иисуз и серенжем къиле тухвай вахтунда анаша гъасилздавай ва адалди къазанмиш-давай са кас винел акъудай.

И ва я маса тахсиркарвилерин, чуру пъаларин вилик пад къунин серенжемар талуу органрин къуллугчийри къабулзава. Мектебрин муаллимрихъ галаз рахунар, гуършар мукъват-мукъват тешкилзава. Ибур вири же-гъилринген гележек экууди, ислягъди хъун патал ийизвай алахъунар я.

Гележеддин несилендик сагъламвал, ислягъвал, инсан перес-вал патал чөх несилендик къай-гъударвал мадни артухарун ге-рек я.

Внимание жителей Республики Дагестан

Приступила к деятельности Дагестанская региональная общественная организация "Дети Войны" 1941-1945 гг. Основная цель созданной организации - защита интересов граждан, родившихся с 1941 по 1945 гг. Руководство общественной организации призывают всех, кто родился в эти годы, стать членами организации.

По всем вопросам просим обращаться по телефону:

68-29-37; 8-928-479-32-05

А.Ш.МУСАЕВ

2015-йис патал

Лезги газет

къильхъ!

йисанди - 63249
6 вацранди - 51313

газетдин къимет почтарин отделенийрай:

йиса - 774 манат
6 вацра - 387 манат

Абоненттин ящикрай (до востребования):

йиса - 713 манатни 04 кепек
6 вацра - 356 манатни 52 кепек

"Дагпечатдин" киоскрай:

йиса - 444 манат
6 вацра - 222 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин" киоскрай, гъакъл Махачкалада Промшоссе күчедин 10 "а"-нумрадин дараматда къиль жеда.

"Лезги газетдин" ре-
дакциядии колективди
играми

ВАХ

рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз Асеф Мегъ-
маназ башсагълугъвал гузва.